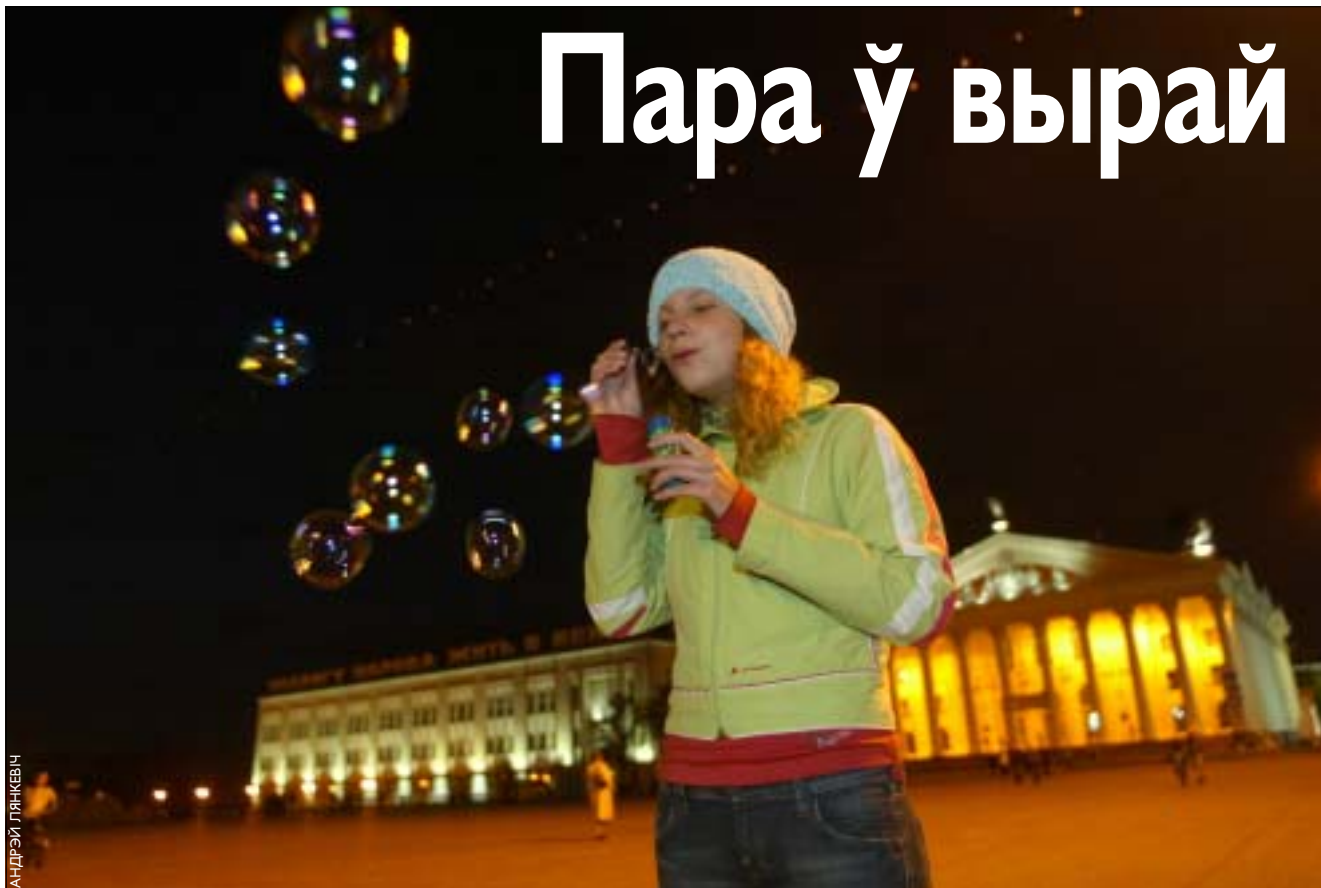

№ 35 (489) 29 верасня 2006 www.nn.by

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Фонд выдання газеты «Наша Ніва». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

Пара ў вырай

АНДРЭЙ ПЯНКЕВІЧ

Прыпынены выхад «ARCHE»

«Беларускія ўлады прызналі інтэлектуалаў рэальнай і самастойнай сілай». **Старонка 4.**

Прадалі мову, прадалі сьцяг, чарга «Белтрансгазу»

Прэм'ер Сідорскі ў Маскве. **Старонка 5.**

ТЭМА НУМАРУ

Хмарачос на Замчышчы

Яшчэ адзін бізнэс-цэнтар у гістарычным цэнтры. **Старонка 6.** Паркінг-падман на Нямізе. **Старонка 6.** «Дом Масквы» на Млыне Мянэска. **Старонка 7.** Бэтонны шматузроўневы стары горад. **Старонка 7.** Піша Сяргей Харэўскі.

У НУМАРЫ

Віка — толькі нагода

Дзяўчынку зь Вялейкі затрымалі ў Валь д'Аоста. **Старонка 8.**

Лісты Зьмітра Дашкевіча

з Валадаркі. **Старонка 10.**

Беларускія студэнты і польскі балаган

268 беларускіх студэнтаў, актывістаў апазыцыі, якія з чэрвеня знаходзяцца ў Польшчы, былі разьмеркаваныя ў сэраду на

На фота: удзельнікі флэш-мобу, прымеркаванага да Дня міру, гулялі па Кастрычніцкай плошчы, пускаючы мыльныя бурбалкі. АМОН затрымаў 8 чалавек.

даляшае навучаньне. **Старонка 12.**

«Усё гэта сумнеўна»

Фонд спрыяння беларуска-расейскай інтэграцыі стварае Саюз рабочых. **Старонка 13.**

Мітрапаліта Філарэта зачупіў «Жывы журнал»

Святару Шрамку паралі менш пісаць. **Старонка 5.**

АНДРЭЙ ЛІАНКЕВІЧ

люстра дзён

На тры месяцы прыпынены выхад «ARCHE»	4
«Беларускія ўлады прызналі інтэлектуалаў рэальнай і самастойнай сілай»	4
Прадалі мову, прадалі сьцяг, чарга «Белтрансгазу»	5
Мітрапаліта Філарэта зачепіў «Жывы журнал»	5
Віка — толькі нагода	8
Мілінкевіч правёў перамовы з прэм'ерам Фінляндыі	9
Знайшоўся Антон Тарас	9
Усё вырашыў голас Шэймана	9
Шпіёнская гульня з удзелам былога менскага журналіста	9
Лісты з Валадаркі	10
Мікалай Статкевіч: новы Кангрэс ня дасьць фігуры, роўнай Мілінкевічу	10
Валеры Дашкевіч	10
Газэта Выборча: «Беларускія студэнты перамаглі польскі балаган»	12
Балаган з падораным канём	12
«Усё гэта вельмі сумнеўна»	13
Хроніка	18

камэнтары

Хмарачос на Замчышчы	6
Паркінг-падман	6
«Дом Масквы» на Млыне Мянэска	7
Бэтонны шматузроўневы стары горад	7
Паўстаньне скончылася — забудзецца	14

Павал Севярынец. Дважнае сэрца

18

Аляксандар Класкоўскі. Прывід беларускай Кандалізы

24

культура

Патрыярхі прэзэнтавалі слоўнік

21

Каляндар кастрычніка

23

Канфэрэнцыя ў гонар «Нашай Нівы»

23

гумар

Лёлік Ушкін. Такім будзе канец сьвету

25

газэтка дзеткам

Загадкавае яйка

43

мы самі

Дайшлі!

22

Дзякуй

46

вольны час

Духмяны кашмар злачынства

44

Цяжар на крохкія плечы ...

44

калі б...

Малюнак Лёліка Ушкіна ...

47

Талькаўскі фэст абудзецца 1 кастрычніка. Збор у 12 гадзін каля ДК.

Вялікая вечарына беларускай паэзіі

5 кастрычніка адбудзецца прэзэнтацыя кнігі Аляксандра Фядуты «Паэтычны аглядальнік» з удзелам герояў: чакаюцца Рыгор Барадулін, Віктар Шалкевіч, Лера Сом, Міхась Скобла, Юрка Голуб, Юры Пацюпа, Джэці, Людка Сільнова, Юры Бадак, Галіна Дубянецкая, Віктар Шніп, Ірына Багдановіч, Глеб Лабадзенка. Дом Літаратара, вялікая зала, 19.00. Уваход вольны, чакаюцца прыемныя сюрпрызы. Сардэчна запрашаем: з гэтай вечарыны распачнецца сьвяткаваньне 100-годзьдзя газэты ў сталіцы.

Сьвяткаваньне 100-годзьдзя «НН» у Полацку

Адбудзецца 6 кастрычніка а 19.30 у Полацку ў парафіяльнай залі касьцёлу Сьвятога Андрэя Баболі. Уваход вольны, чакаюцца прыемныя сюрпрызы. Даведкі праз тэл. (029) 718-97-31.

Пытайцеся ў кнігарнях
новую кнігу Валера
Булгакава

гэты нумар з'явіўся за чатыры дні

да прыпыненьня выхаду часопісу

На тры месяцы прыпынены выхад часопісу «ARCHE»

21 верасня рэдакцыя часопісу «ARCHE» атрымала ліст з Міністэрства інфармацыі, датаваны 19 верасня 2006 г. У лісьце ўтрымліваецца другое папярэджаньне і прыпыненьне выданьня часопісу на тры месяцы.

Папярэджаньне вынесена за парушэньне артыкулу №11 «Закону РБ аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі». Падстава — за зьмену тэматыкі (спэцыялізацыі) часопісу «ARCHE»,

публікацыі грамадзка-палітычнага характару. У выніку на падставе арт. 16 «Закону РБ аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі» Міністэрствам інфармацыі прыпыненае выданьне часопісу.

Галоўны рэдактар Валер Булгакаў мяркуе, што сапраўднай прычынай гэтых захадаў ёсьць апошні нумар (№9, 2006) часопісу, дзе на вокладцы адлюстраваны момант выцясьненьня дэ-

манстрантаў з праспэкту каля менскага ГУМу падчас падзеяў 25 Сакавіка.

«Мабыць, цэнзарам таксама не спадабаліся падрабязныя (на 60 старонак) успаміны дэпутатаў пра выкіданьне галадоўшчыкаў з Авальнай залі Вярхоўнага Савету ў красавіку 1995 г., а таксама перадрук выступаў А. Лукашэнкі і палкоўніка Цесаўца, што кіраваў апэрацыяй», — зазначае В. Булгакаў.

Цікава, што ўвесь 2005 г.

у Міністэрстве інфармацыі ляжала заява выдаўцоў часопісу «ARCHE» з просьбай перарэгістраваць выданьне як «грамадзка-палітычнае», але задаволена яна не была.

Са словаў Валера Булгакава, гэта ўжо трэцяе, пачынаючы з 2004 г., папярэджаньне «ARCHE» за «самавольную» зьмену тэматыкі і першае ў гісторыі часопісу прыпыненьне яго выхаду на 3 месяцы.

АГ

«Беларускія ўлады прызналі інтэлектуалаў рэальнай і самастойнай сілай»

Міністэрства інфармацыі прыпыніла на тры месяцы выхад часопісу «ARCHE». Афіцыйнай прычынай стала зьмена тэматыкі выданьня. Што думаюць пра забарону зьявіцца беларускія інтэлектуалы і ў адначасе сталі аўтары «ARCHE»?

Андрэй Казакевіч, палітоляг: «Гэтае рашэньне Міністэрства інфармацыі цалкам упісваецца ў агульную лёгіку мэдычнай і інтэлектуальнай зачысткі, якую праводзяць беларускія ўлады. Яны маюць на мэце кантроль над усёй беларускай інфармацыйнай прасторай. «ARCHE» за апошнія гады стаў сапраўдным цэнтрам інтэлектуальнай дыскусіі ў нашай краіне. Там хапала цікавых матэрыялаў на любыя тэмы».

Уладзімер Мацкевіч, сацыёляг: «ARCHE» даўно засеў косткай у горле ў многіх беларускіх чыноўнікаў. Часопіс апынуўся ў сапраўднай аблозе, калі яго выкінулі спачатку зь «Белсаюздрукаў» і крамаў, а цяпер увогуле перапыняюць выхад. З такой культурніцкай зьявай, як «ARCHE», не лічыцца не выпадае. Гэта выдатны пляцдарм для вядзеньня інтэлектуальных дыскусіяў і дыялёгаў. Калі б «ARCHE» не было, то яго варта было б прыдумаць, таму цяпер мы павінны ўсе, незалежна ад таго, падабаецца ці не

падабаецца нам часопіс, прыкласці намаганьні, каб «ARCHE» выходзіў».

Алесь Анціпенка, філёзаф: «З аднаго боку, гэта навіна непрыемна ўражае, а з другога — яна цалкам адпавядае дзеяньням уладаў у адносінах да незалежных мэдыяў. Гэта сыстэмны працяг палітыкі Міністэрства інфармацыі да вольных мэдыяў».

Уладзімер Арлоў, пісьменьнік: «Працягваецца далейшая зачыстка беларускай культурніцкай, палітычнай і нацыянальнай прасторы. Такія крокі зноў сьведчаць, што наша кіраўніцтва бачыць Беларусь не як паўнаважную краіну, а як пляцдарм, зь якога яшчэ можна паспрабаваць пагуляць на расейскім палітычным полі. Нам трэба быць гатовымі да сытуацыі, што абсалютна ўвесь беларускі друк зможа выходзіць толькі нелегальна. Даю сваю згоду на супрацоўніцтва з рэдакцыямі ў такіх умовах».

Анатоль Сідарэвіч, гісторык: «Калі хочаш да нечага прычапіцца, то заўсёды знойдзеш. У «ARCHE» працягвалася друкавацца цудоўная мастацкая літаратура, але гэта не замянала друкаваць і паліталічныя, і гістарычныя, і іншыя матэрыялы. Мне здаецца, што ў ніводным прававым акце не на-

пісана, якую колькасць зместу мусіць складаць культурніцкія артыкулы, а якую — другія. Зьнішчаюць увесь інтэлектуальны друк. Спачатку закрылі «Крыніцу», цяпер — «ARCHE». Яны спрабуюць загнаць усіх да ўзроўню хутаранства, а тут друкуюцца пераклады з сусветных інтэлектуалаў. Улады баяцца сьвежых думак і ідэяў».

Аляксей Баццокоў, выкладчык філязофіі: «У мяне не хапае літаратурных словаў, каб выказаць сваё абурэньне. Гэта вынік агульнай зачысткі беларускага друку. Да такога павароту падзеяў трэба было быць падрыхтаванымі».

Аляксандар Фядута, публіцыст: «У той момант, як часопіс «ARCHE» пачаў усур'ёз аналізаваць працэсы, якія адбываюцца ў краіне, калі ягоныя аўтары спусьціліся з рамантыкі да канкрэтыкі, часопіс стаў небясьпечным для беларускіх уладаў. Я думаю, што да прыпыненьня спрычынілася публікацыя «Разгону» ў апошнім нумары, гэта ўсё не выпадкова. Беларускія ўлады нарэшце прызналі інтэлектуалаў рэальнай і самастойнай сілай».

Апытаньне
Зьміцер Панкавец

Прадалі мову, прадалі сыцяг, чарга «Белтрансгазу»

«Белтрансгаз» у хуткім часе можа стварыць сумеснае прадпрыемства з «Газпромам» на роўных умовах. Пра гэта заявіў прэм'ер-міністар Беларусі Сяргей Сідорскі ў часе візыту ў Расею.

Беларуска-расейскія перамовы ў газавай сфэры заўважна актывізаваліся. У верасні адбыўся шэраг сустрэчаў, падчас якіх з абодвух бакоў прагучалі заявы пра магчымае хуткае вырашэнне праблемы. Пры гэтым складваецца ўражанне, што кожны з удзельнікаў перамоваў па-ранейшаму застаецца пры сваім асабістым меркаванні.

21 верасня сустрэкліся кіраўнікі «Белтрансгазу» і «Газпрому» Дзьмітры Казакоў і Аляксей Мілер. Падчас сустрэчы абмяркоўваліся пытанні двухбаковага супрацоўніцтва на рэшту году, а таксама ўмовы паставак газу ў Беларусь у 2007 г. Ішла гаворка і пра незалежную ацэнку рынкавага кошту газатранспартнай сістэмы Беларусі. Прэм'ер Сідорскі падчас візытаў у Расею намякнуў на магчымы варыянт развязання газавай праблемы: стварэнне СП на базе «Белтрансгазу» і «Газпрому», за што Расея гарантуе Беларусі пастаўкі газу па сваіх

внутраных цэнах. Пры гэтым ён апэляваў да міждзяржаўнага пагаднення 2002 г. аб стварэнні роўных умоваў у вобласці цэнавай палітыкі: «Папярэдне мы дамовіліся аб тым, што пры стварэнні сумеснага беларуска-расейскага газатранспартнага прадпрыемства зыходзім з таго, што кошты на газ для Беларусі будуць усталяваныя ў адпаведнасці з дамовай аб саюзнай дзяржаве. Гэтая папярэдняя дамоўленасць застаецца ў сіле. Мы гатовыя пайсці на такое падвышэнне цэнаў, на якое пойдучь расейскія прадпрыемствы».

Ацэнкай рыначнага кошту «Белтрансгазу» займаецца галандскі банк *ABN Amro*. Паводле словаў Сідорскага, працэдура ацэнкі мае скончыцца ў лістападзе. Да канца году бакі мусяць азнаёміцца з вынікамі ацэнкі і вызначыцца з умовамі стварэння СП і коштам паставак газу ў Беларусь у наступным годзе.

Кіраўнік дыпламатычнай місіі Расеі ў Беларусі Аляксандар Сурькаў лічыць, што

кошты на газ для Беларусі нямусяць перавышаць 100—120 даляраў за тысячу кубаметраў. У той жа час ён папярэджвае, што тэрмін дзеяння вышэйзгаданага міждзяржаўнага пагаднення, якое расейскі бок так і не ратыфікаваў, сканчаецца ў красавіку 2007 г. Калі ж Расея ў выніку нязгоды зь Беларусіяй адмовіцца ад умоваў пагаднення, гэта дасць ёй нагоду не пастаўляць сюды газ па ўнутрырасейскіх цэнах. Але дышлімат на тое й дышлімат. А вось газпрамаўскае кіраўніцтва мае сваё бачанне сытуацыі. «Пераход на рынкавыя цэны ў выпадку зь Беларусіяю адбудзецца незалежна ад вынікаў перамоваў», — сьцьвярджае крамлёўская крыніца расейскай газеты «Коммерсантъ». У «Газпроме» пытанні штогадовых паставак газу ў Беларусь бачацца выключна з пазыцыяў камэрцыі. Іншая рэч — стварэнне сумеснага прадпрыемства, якое разглядаецца ў якасці стратэгічнага кірунку супрацоўніцтва ў газавай сфэры. «Калі ў нас будзе стратэгічнае бачанне супрацоўніцтва ў газавай сфэры, усе дробныя пытанні, уключна з штогадовымі стамляльнымі перамовамі напярэдадні зімы сезону, адыдучь на задні плян», — мяр-

куе крыніца ў Крамлі. Гэта азначае, што ўзамен за атрыманьня актывы «Белтрансгазу» Беларусі цягам некалькіх гадоў дазваляць атрымліваць газ па цэнах, ніжэйшых, чым на Захадзе. Расейскія партнёры «Белтрансгазу» бачаць у апошніх заявах Сідорскага зрух.

Пераабраньне Сідорскага на пасаду прэм'ера незалежнымі экспертамі тлумачылася сярод іншага і жаданнем перакласці на яго адказнасць у выпадку магчымага правалу перамоваў ці здачы «Белтрансгазу» Расеі. За прыгожай шылдай «стварэнне сумеснага газатранспартнага прадпрыемства» можа хавацца старая схема: задача навечна чарговага элементу нацыянальнага сувэрнітэту ўзамен за яшчэ пару гадоў таннага газу.

Сямён Печанко

У 2006-м у Беларусь будзе пастаўлена 21 млрд м³ газу. Мы атрымліваем газ з Расеі па цэне 46,68 даляра за 1000 м³. Транспартны тарыф складае 0,75 даляра за 1000 м³ пры транспартаванні газу сеткамі ААТ «Белтрансгаз» і 0,46 даляра — газоправодам «Ямал—Эўропа».

Мітрапаліта Філарэта зачাপіў «жывы журнал»

15 верасня ў Менскім эпархіяльным упраўленьні прайшло паседжаньне Эпархіяльнае рады пад старшыняўствам мітрапаліта Філарэта. На паседжанні разглядалі пытанні публіцыстычнай дзейнасці клірыкаў Праваслаўнай Царквы ў Інтэрнэце і друкаваных выданнях.

Гаворка ішла пра дзейнасць святара Аляксандра Шрамка, клірыка Свя-

тапакроўскага храму Менску. Айцец Аляксандар вядомы карыстальнікам Інтэрнэту як аўтар сайту «Дзеньнік святара». Апошнім часам а.Аляксандар пісаў артыкулы на розныя пытанні царкоўнага жыцця.

На думку япархіі, у тых публікацыях а.Аляксандар выяўляў меркаванні, якія «не адпавядаюць высокаму сану праваслаўнага святара».

Эпархіяльная рада пастанавіла праіць а.Аляксандру Шрамку кінуць дзейнасць у Інтэрнэце і засяродзіць свае высілкі на пастырстве.

Паводле сайту orthodoxy.org.ua

Сайт «Царква»

churchby.info.

Адрас няправільнага «жывога журналу»

priestal.livejournal.com.

Хмарачос на Замчышчы

Імя яго ўласніка ніхто не называе.

Нягледзячы на ўсе пратэсты, будаўніцтва бізнэс-цэнтру пасярод менскага замчышча працягваецца. Год таму, падчас адзінага за ўсю гісторыю незалежнае Беларусі грамадзкага абмеркавання пляніроўкі гістарычнага цэнтру, гэты праект крытыкаваўся найболей. «З кампазыцыйнага пункту гледжання гэта нонсэнс. Побач дзье «высоткі». Грубая горадабудаўнічая памылка», — казаў заслужаны архітэктар Беларусі Яўген Заслаўскі. Рэзка супраць хмарачосу на праспекце Пераможцаў замест былой кавярні «Рэчанька» выступалі лідэр Таварыства аховы помнікаў Уладзімер Дзянісаў, заслужаны архітэктар Вальмен Аладаў.

Праект, які адмыслоўцы называюць і кітайскім тэрмасам, і сіласнай вежаю, быў створаны ў 2003 г. архітэктарам Анатолем Цэйтліным. Архітэктурна-горадабудаўнічая рада пры галоўным архітэктары Менску ўхваліла працу.

Нават галоўны на той час архітэктар сталіцы Руслан Белагорцаў мусіў прыз-

наць: праект зусім не адпаведны месцу. Але... гэта прыватная ўласнасць, будаўніцтва вядзецца, усё зацверджана... Таму брутальная горадабудаўнічая памылка, насуперак законам дзяржавы, маралі й лёгікі, выпраўляцца ня будзе. Зрэшты, яна яшчэ ня зробленая, хітраваў як мог сп.Белагорцаў. Давайце пабачым, як дабудуюць.

То бок пачакаем, пакуль забойца дакатуе ахвяру, а пасля ўжо будзем яго судзіць!

Прайшоў год. У Менску зьнішчылі

яшчэ тузін помнікаў старасьвеччыны, пайшоў з гэтага сьвету Руслан Белагорцаў, які гэтулькі часу прысьвяціў апраўданьню ў СМІ звычайнага вандалізму. Палымная летапная дыскусія, з удзелам вядомых архітэктараў, прадстаўнікоў творчых саюзаў, грамадзкіх арганізацыяў, Менгарвыканкаму, міністэрстваў архітэктуры і культуры й Адміністрацыі прэзыдэнта, стала гісторыяй. Вынік дыскусіі — сама дыскусія, і новых не прадбачыцца. А велізарныя праекты ў сэрцы Менску рэалізуюцца таемна ад грамадства. Болей за тое, ад 2003 г. ніхто не назваў імя новага ўласніка «Рэчанькі», які яе зьнёс і наварочвае новую спаруду. Імя інвэстара такога аб'екту і ў такім месцы — таямніца?

А нагонкі афіцыйз мітусьліва прападуе радавацца таму, што ўдарнымі тэмамі, нягледзячы на грамадзкія пратэсты й не зважаючы на прафэсійную крытыку, расьце гатэль «Эўропа»...

А праз год, пэўна, будзем радавацца вяселкаваму зьзяньню лостранога хмарачосу пасярод старадаўняга Замчышча. І каму тады якая справа, што новабудуля пасаджаная на рэчышча Нямігі і што тэрыторыя мае запаветны статус з машэраўскіх часоў? Пагатоў і вінаватых ужо ня будзе, тых, хто выдаваў гэтыя дазволы...

Сяргей Харэўскі

Паркінг-падман

«Загубілі мы палову Нямігі. Давайце ўсё ж зробім другую палову», — казаў падчас абмеркаваньня праекту дэталёвай пляніроўкі забудовы гістарычнага цэнтру Менску старшыня

экспэртнай рады пры Сагозе архітэктараў Вальмен Аладаў. Пасля месяцаў вялацукчага соўганьня аднавіліся будаўнічыя працы на паркінгу над Нямігаю. Работа ідзе шпарка, сыпяюцца да

зімы. Паркінг на Нямізе разьлічаны на 373 месцы. Няўзброеным вокам бачна, як праектоўшчыкі й будаўнікі нахабна падманулі і сваіх калегаў, і грамадства. Рэальны машаб і характар рэальнае спаруды зусім не адпавядае праекту. Каб пераканацца, зірніце на ілюстрацыі.

Зьлева — прыгожы праект з дэкараваным паркінгам на фоне дрэваў і панарамы Верхняга гораду. Справа — тое, што ёсьць. Калі б тыя дрэвы і захаваліся, хто б іх пабачыў за бэтоннай сыпяной, за якой нават вежаў касьпэлу не відаць?

СХ

«Дом Масквы» на Млыне Мянеска

Па Калядах плянуецца знос старога будынку ля гатэлю «Беларусь», дзе месціцца Дом дзіцячае творчасці. Цягам бліжэйшых двух гадоў на яго месцы й на тэрыторыі даўніх Старажоўскіх могілак мае паўстаць расейскі бізнэс-цэнтар «Дом Масквы». Ініцыятыва зыходзіць ад маскоўскага мэра Лужкова. Пад яго праэкт выдаткавана агулам 3 гектары старажытнага менс-

кага перадмесця Пярэспа.

Праект прайшоў усе ўзгадненні, цяпер вядуцца падрыхтоўчыя працы пад будоўлю. «Дом Масквы» мае стаць новым сымбалам Менску.

Акурат гэтым месцам, кажа народнае паданьне, стаяў Млын волата Мянеска. Ад гэтага ўрочышча над рэчкай Пярэспай, на шляху Віленскім, паводле легенды, і па-

чаўся Менск. Ад XVIII ст. тут былі праваслаўныя могілкі. У 1980-я іх часткова зруйнавалі й разрабавалі. Цяпер гэты помнік археалёгіі, гісторыі й прыроды будзе знішчаны цалкам. Будаўніцтва на тэрыторыі Пярэспы недапушчальнае з гледзішча этычнага, бо гэта тэрыторыя па-першае могілак, на якіх хававалі нябожчыкаў да 1950-х гадоў, а па-другое — тут легендарны закуток, зьвязаны з самым сакральным для Менску паданьнем. Будаўніцтва буйнамаштабнага аб'екту ў гэтай частцы гораду непараўна сказіць увесь краявід, у выніку чаго рэшт гістарычнага асяродзьдзя (царква Марыі Магдаліны, пякарня,

багадзельня і г.д.) апынуцца ў канфліктным атачэньні. Незваротна будучь страчаныя патэнцыйна вельмі каштоўныя помнікі архітэктуры першай паловы XX ст. і помнікі археалёгіі (гэта тэрыторыя слаба вывучаная). Ідэалігічна татальная замена аднаго асяродзьдзя на зусім іншае, супярэчлівае нашай нацыянальнай мэнтальнасьці, нанясе вялізарны ўдар па нашай ідэнтычнасьці. А з боку Траецкага перадмесця будзе разбудавана вуліца Старавіленская. Тамака, на месцы старасьвецкіх кварталаў, вырасьце найбуйнейшы жыллёвы комплекс з паркінгамі й бізнэс-цэнтрамі.

СХ

Бэтонны шматузроўневы стары горад

«Новую Эўропу», што па вуліцы Інтэрнацыянальнай, 3, пачалі будаваць 15 гадоў таму. Але ў бурапене палітычных і эканамічных хваляў на яе забыліся. Ці то інвэстара пасадзілі, ці то зьехаў. Аб'ект быў адабраны на карысьць дзяржавы. Стары праект гатэльчыку здаецца ўладам ужо задробным, без размаху. Таму на рагу Інтэрнацыянальнай і Гарадзкога валу неўзабаве мусіць паўстаць цалкам новы аб'ект: бізнэс-цэнтар, з аб'ектамі гандлю, «общепита», офісамі й вялізарным шматузроўневым паркінгам.

Указам Лукашэнкі функцыі адзінага заказчыка ў гістарычным цэнтры сталіцы вызначаны за Менгарвыканкамам, што ў сваю чаргу... дэлегаваў іх адмыслова пад тое створанаму прадпрыемству «Мінская спадчына». Яно й распачынае маштабную будоўлю сеткі паркінгаў і офісаў у старасьвецкіх кварталах. Бэтонны шматпавярховік на Інтэрнацыянальнай злучыцца з паркінгам на Нямізе празь яшчэ адзін вялікі паркінг, што разьляжыцца ад Гарадзкога валу ўздоўж Нямігі да Камсамольскай.

А яшчэ за плячымя грамадзкасьці, без аніякага абмеркаваньня адбыўся закрыты інвэстыцыйны конкурс па рэалізацыі паркоўкі на 300 месцаў у раёне за кінатэ-

атрам «Масква». Разглядаюцца пытаньні аб размяшчэньні падземнай паркоўкі ў раёне музэя вайны. У раёне Юбілейнай плошчы плянуецца будаўніцтва паркоўкі на 300 месцаў.

Натуральна, прадугледжваецца «частковы» знос старых будынкаў. Пэрымэтар гістарычнага цэнтру Менску будзе ўяўляць сабою суцэльны бэтонны шматуз-

роўневы паркінг.

Практыка рэальнага будаўніцтва сьведчыць пра тое, што заўсёды рэальны маштаб навабудаў у старой частцы гораду перавышае праектны. На карціцы — адно, а насамрэч — іншае. Але нават на праектах відаць, наколькі несувмерна вялікім будзе гмах на рагу Інтэрнацыянальнай і Гарадзкога валу. Усе відавыя й пэрспектыўны сувязі паміж гістарычнымі дамінантамі (вежы храмаў, Пшчэлаўскага замку, бэльвэдэра КДБ ды г.д.) будучь перарваныя. Цэнтар Менску на будзе цалкам новае, нечаканае аблічча, нічым не зьвязанае з усёй сваёй гісторыяй. Падобна, што і самі праектанты й чынавенства здзівіўца, пабачыўшы яго. Як здзівіўся, пабачыўшы Голема, доктар Франкенштайн.

СХ

Віка — толькі нагода

10-гадовая Віка зь Вялейскага дому-інтэрнату ў апошнія дні стала галоўнай гераіняй эўрапейскіх інфармацыйных стужак.

Італьянская сям'я Марыі К'яры Барначын і Алесандра Гвіста з курортнага гарадка Кагалета пад Генуяй, адмаўляецца вяртаць яе на Радзіму. Сужэнцы нават зьвярталіся ў суд, каб працягнуць знаходжаньне беларускі на Апэнінах. Але суд адмовіў.

Італьянцы сьцьвярджаюць, што Віка распавяла ім пра маральныя, сэксуальныя і фізычныя зьнявагі, якія ёй даводзілася цягнуць у інтэрнаце, таму яны і вырашылі ў мэтах бясьпекі пакінуць дзяўчынку ў сябе. Марыя і Алясандра кажуць, што Віка паабяцала скончыць жыццё самагубствам, калі яе вернуць у Беларусь.

Два тыдні было невядома, дзе знаходзіцца Віка. Пракуратура Генуі яшчэ на мінулым тыдні распачала крымінальную справу на факт утойваньня дзіцяці. Карабінэры правялі цэлы шэраг мерапрыемстваў вышуку, але пакуль бяз плёну.

Прыёмныя бацькі — Марыя К'яры Барначын і Алясандр Гвіста (справа) з адвакатам пасля судовага паседжаньня.

Афіцыйны Менск пагражае (нібы гэта трэба камусьці ў Эўропе, а не самім беларускім дзецям) перастаць пускаць дзяцей на аздараўленьне за мяжу, калі Віку ня вернуць назад. Італьянская паліцыя пачала вышук сям'і разам зь дзяўчынкай, а МЗС Беларусі прапанавала сям'і Барначын—Гвіста прыехаць разам зь Вікай у Беларусь, каб пераканацца, што ў вялейскім доме-інтэрнаце дзяўчынцы нішто не пагражае.

Грамадзкая думка ў Італіі падзялілася на дзьве часткі. Большасьць жыхароў выступае за тое, каб Віка не вярталася дадому. У яе абарону выступіў нават ксёндз Даніэле Грылё, які выказаў гатоўнасьць схаваць дзяўчынку ў сваім касьцёле. Пачаўся збор подпісаў у абарону дзяўчынкі.

За тое, каб аддаць дзяўчынку беларускаму боку, выступаюць толькі тыя сем'і, якія бліжэйшым часам маюць узяць да сябе на выхаваньне беларускіх дзетак: яны баяцца, што ў адваротным выпадку зрабіць гэта будзе немагчыма.

Дырэктар Вялейскага дому-інтэрнату Мікалай Ваўчоў гаворыць, што нядаўна інтэрнат прайшоў

Віка Мароз.

звышпатрабавальную праверку інспэктараў зь Міністэрства адукацыі і яны не пацьвердзілі чутак пра нібыта жорсткае абыходжаньне зь дзецьмі. Таму ён мяркуе, што гэта звычайныя выдумкі Вікі — «дзіцячая фантастыка». Мікалай Ваўчоў адзначае, што за ягоную працу ў інтэрнаце гэта першая такая гісторыя, раней нічога падобнага не здаралася. «Мы патрабуем, каб Віка была вярнутая да нас».

Кіраўнічка прадстаўніцтва італьянскага дабрачыннага фонду «Дапаможым ім жыць» Сьвятлана Ёнук адзначае, што праз гэты скандал найбліжэйшымі днямі на Апэніны не паляціць група з 60 чалавек. Яна кажа, што ад усёй гэтай гісторыі найбольш пакутуюць дзеці. Ёнук кажа, што за апошнія гады колькасць дзяцей, якіх іх прадстаўніцтва вывозіць у Італію, значна скарацілася. «Калі ў 1997—1998 г. мы вывозілі на аздараўленьне каля 7500 дзяцей, то сёлета ў найлепшым выпадку атрымаецца 300—400. Працы з кожным годам становіцца ўсё меней», — з сумам зазначае С. Ёнук.

У іншым дабрачынным фондзе — «Дрэва жыцьця» — на пытаньні карэспандэнта «НН» адказваць адмовіліся, заявіўшы, што ня маюць

паўнамоцтваў камэнтаваць, ды паралі зьвяртацца да намесьніцы міністра адукацыі Тацяны Кавалёвай.

Цікава, што падобная гісторыя ўжо здарылася два гады таму ў амсьціслаўскім інтэрнаце для сіротаў. З Італіі тады таксама не вярнулася дзяўчынка. Праўда, цяпер яна шчасліва жыве ў багатай італьянскай сям'і са згоды Міністэрства адукацыі. Вось толькі дырэктар гэтага інтэрнату ўвесну атрымаў 5 гадоў калені.

Вяляйчанка Віка яшчэ на пэўны час застанеца гераіняй навінаў, але няма пэўнасьці, што будзе пасля. Ці не паслужыць гэты інцыдэнт зачэпкай для ўладаў, каб цалкам забараніць выезд беларускіх дзяцей і юнакоў за мяжу? Гэта ўпівсаецца ў агульную тэндэнцыю абмежаваньня кантакту беларусаў з замежнікамі.

Так, кагандзе была ўручана нота пратэсту беларускага МЗС часоваму паверанаму ў справах ЗША ў Менску Джонатану Муру і прадстаўніку Дзярждэпу ЗША ў Вашынгтоне. Уноце сьцьвярджаецца, што амэрыканскія ўлады не гарантуюць належным чынам бясьпекі беларусам у ЗША. Прычына — тры трагічныя інцыдэнты, што здарыліся за апошні час зь беларускімі грамадзянамі, якія знаходзіліся ў Амэрыцы паводле праграмы «Праца і падарожжа летам».

Зьміцер Панкавец

Італьянскія карабінэры знайшлі Віку Мароз

Калі вярстаўся нумар, прыйшла навіна, што 10-гадовую Віку Мароз знайшлі сёння ў раёне Валь д'Аоста на мяжы з Францыяй. Пра гэта заявілі адвакаты сям'і Джуста—Барначын. Паведамляюць, што зь дзяўчынкай былі абедзьве бабулі — маці Алесандра Джуста і Марыі Барначын.

Мілінкевіч правёў перамовы з прэм'ер-міністрам Фінляндыі

19—20 верасня лідэр аб'яднаных дэмакратычных сілаў Беларусі Аляксандар Мілінкевіч быў з афіцыйным візытам у Фінляндыі, якая цяпер старшыняе ў Эўрапейскім Зьвязе. У Хэльсінках адбылася двухбаковая сустрэча з прэм'ер-міністрам гэтай краіны Мацьці Ванхананам. Была абмеркаваная мажлівая рэакцыя Эўропы на

пагрозу незалежнасці Беларусі. Гаворка ішла таксама пра ўдасканаленне эўрапейскай палітыкі ў дачыненні да Беларусі і эўрапейскай салідарнасці з палітзьявольнымі ў нашай краіне.

Затым тамсама, у палацы ўраду, адбыліся сустрэчы з старшынём фінскага парламэнту Паава Ліпананам, лідэрамі парламэнцкіх фракцый.

А. Мілінкевіч выступіў з дакладам у Фінскім інстытуце замежнапалітычных дачыненняў, дзе выклаў альтэрнатыўнае бачанне беларускімі дэмакратычнымі сіламі эканамічнага і палітычнага развіцця Беларусі і перспектывы беларуска-расейскіх адносін.

— Тэма Беларусі павінна па-ранейшаму заставацца ад-

ной з галоўных і праблемных для краін Эўрасаюзу. Гэтай мэце і прысьвечаны мой візыт у Фінляндыю, якая цяпер стаіць на чале Эўразьвязу, а яе прэм'ер-міністар, фактычна, зьяўляецца кіраўніком гэтай эўрапейскай супольнасці, — адзначыў А. Мілінкевіч.

Фінляндыя старшыняе ў ЭЗ з 1 ліпеня 2006 г. Яшчэ на працягу больш як трох месяцаў яна будзе адказная за стан эўрапейскіх справаў і будзе ўплываць на акцэнты палітыкі ЭЗ.

Milinkevich.org

Знайшоўся Антон Тарас

У Севастопалі знайшоўся беларускі журналіст і перакладчык Антон Тарас. Ён зьнік 21 ліпеня, і з той пары не было звестак, што з ім. У мінулую суботу Антон вярнуўся ў Беларусь.

Зьміцер Панкавец

Шпіёнская гульня з удзелам былога менскага журналіста

Супрацоўнік Чэскага тэлебачання ў Маскве Ян Молачак пазбаўлены акрэдытацыі Міністэрствам замежных спраў Расеі, у адказ на адмову ў акрэдытацыі карэспандэнта расейскага агенцтва Леаніда Сьвірыдава.

Газэта *DNES* называе Я. Молачка ахвярай «вялікай шпіёнскай гульні». Добра інфармаваны чэскі дыплямат заявіў газэце, што Л. Сьвірыдаў «быў чэскімі службамі выведкі выкрыты як агент, які працаваў пад выглядам журналіста».

У пачатку 90-х Леанід Сьвірыдаў быў карэспандэнтам менскага бюро ўсерасейскай дзяржаўнай тэлерэдыёкампаніі «Россия» і быў выдвараны зь Беларусі. Пасьля таго ён працаваў у Ізраілі, а з 2001 г. — у Празе карэспандэнтам агенцтва «РИА-Новости». З 2003 г. ён у Варшаве. Цікава, што Л. Сьвірыдаў наведваў многія імпрэзы з удзелам лідэраў беларускай апазыцыі ў Варшаве.

МБ

Леанід Сьвірыдаў (другі справа) быў блізка знаёмы з многімі ўсходнеэўрапейскімі палітыкамі.

Усё вырашыў голас Шэймана

15 гадоў таму Вярхоўны Савет зацьвердзіў бел-чырвона-белы сьцяг.

19 верасня 1991 г. Вярхоўны Савет прыняў у якасці дзяржаўных бел-чырвона-белы сьцяг і герб «Пагоня». Вось што ўспамінае дэпутат ВС XII скліканьня, ганаровы старшыня Беларускага ПЭН-Цэнтру Лявон Баршчэўскі.

«Вяртаньне нацыянальных сымбальў было адным з найбольш пасыяховых праектаў апазыцыі БНФ. У вельмі кароткі тэрмін, за месяц з моманту заканчэньня пугчы і набыцця незалежнасці, была праведзеная велізарная праца, у тым ліку ў кулоарах.

Размовы вяліся з былымі лідэрамі КПБ, у першую чаргу з абласнымі кіраўнікамі, з былым старшынём прэзідыюму Вярхоўнага Савету Георгіем Таразевічам. З тагачасным прэзыдэнтам Акадэміі навук Уладзімерам Платонавым, зь мітрапалітам Філарэтам.

Ініцыятыву ў гэтым пытаньні выявілі Зянон Пазыняк, Валянцін Голубеў і Алег Трусаў — усе яны гісторыкі. Іх намаганьнямі ўдалося змабілізаваць мастакоў: Аляксея Марачкіна, Міколу Купаву, Уладзімера Крукоўскага, Лява

Талбузіна — і падрыхтаваць ўражвальную выставу пра гісторыю нацыянальных сымбальў у фале залі паседжаньняў ВС.

Мітрапаліт Філарэт сказаў прыблізна так: вялікі гонар і добры знак для краіны, калі яна будзе жыць пад бел-чырвона-белымі колерамі Хрыста.

Для прыняцця закону патрабавалася 174 галасы, але каб унесці адпаведныя зьмены ў Канстытуцыю — 230 галасоў. Пры першых галасаваньнях аднаго-двух галасоў не хапала. Было то 228, то 229. Пасьля дадатковага абмеркаваньня сьпікер Станіслаў Шушкевіч паставіў на галасаваньне яшчэ раз, і необходимая колькасць галасоў была сабраная.

Было заяўлена, што дэпутат Віктар Шэйман на месцы адсутнічаў, а ў раздрукаваных выніках насупраць яго прозьвішча стаяла «за». Тады спадар Шэйман устаў і заявіў, што сапраўды, ён галасаваў «за». І пасьля заявы адразу выйшаў уніз, паколькі пачуваўся ня добра. Такім чынам, адпаведны закон уступіў у сілу».

АГ

Лісты з Валадаркі

23 верасня сябры і папличнікі **Зьмітра Дашкевіча** атрымалі першыя ягонья лісты з Валадаркі. Датаванья яны 19 верасня.

«Прывітаньне, сябры!

У мяне ўсё добра, уваходжу ў спакойны рытм жыцця на Валадарцы. Кепска, што трапіў на выходныя, таму тры дні вымушаны сядзець у «адстойніку». Гэта такія камэры, што служаць пераважна базаю перад самою Валадаркаю. У памяшканьні 12 м² сядзіць 25 чалавек. Спалі трое сутак седзячы. Кумар ад цыгарэтаў такі,

Апошні здымак **Зьмітра Дашкевіча** перад затрыманьнем. Цягнік з **Магілёва ў Менск.**

што ня бачна суседняй сцяны — з усіх я адзін не палю.

Сёньня паднялі ў «хату» №92. Тут крыху весялей — 16 шконак і 21 чалавек. Смарыла хаты — малады хлопец, гадоў мае 27. Паціху абжываюся. Як казаў наш брат Фінік, «мышыная вазьня».

Час, безумоўна, цяжкі. Выпрабавальны. Ад таго, як мы пераадолеем гэтыя выпрабаваньні, залежаць лёс «Маладога фронту» і лёс Беларускай моладзі, якой, я больш чым перакананы, згуртуецца вельмі шмат у выпадку спынення нашай дзейнасьці».

У адным з лістоў Зьміцер піша, што чакаў такога павароту падзеяў, хоць ня думаў, што «закрываць» яго так хутка. Узгадвае, што за дзень да «пасадкі» павесіў на вуліцы сушыцца бялізну.

Юлія Дарашкевіч

Мікалай Статкевіч: Новы Кангрэс ня дасьць асобы, роўнай Мілінкевічу

Палітыкі камэнтуюць заяву Аляксандра Казуліна, які заклікае тэрмінова правесці Кангрэс дэмсілаў.

Пятро Краўчанка, экс-міністар замежных справаў Беларусі:

Добрая ідэя — задзейнічаць у палітыцы эміграцыю, прадстаўнікоў ВС XIII скліканьня, афіцыйныя структуры. Трэба выходзіць па-за рамкі партыйнасьці. Тым больш, такія думкі знаходзяць сёньня падтрымку і за мяжой, і сярод менскіх інтэлектуалаў.

Анатоль Лябедзька, старшыня АГП:

Мы выступалі за правядзеньне чарговага Кангрэсу дэмакратычных сілаў адразу па

выбарах, тады ён быў актуальны. Склікаць КДС тэрмінова немагчыма. Цяпер актуальная тэма мясцовых выбараў, яны даюць магчымасьць наўпроставага кантакту зь людзьмі. Падчас кампаніі можна сфармаваць склад удзельнікаў наступнага КДС, які будзе больш прадстаўнічым за мінулы. Іншыя пытаньні (Грамадзкі трыбунал і г.д.) у той ці іншай ступені агучваліся раней.

Мікола Статкевіч, лідэр БСДП (Народная Грамада): Чарговы Кангрэс дэмакра-

тычных сілаў можа быць скліканы толькі ў выключных выпадках (пагроза страты суверэнітэту) альбо напярэдадні буйных палітычных кампаніяў (парлямэнцкія выбары 2008 г.). Людзі чакаюць ад нас барацьбы з рэжымам, мы ж распачынаем барацьбу сярод сваіх. Новы Кангрэс ня дасьць нам асобы, роўнай Мілінкевічу, яго не заменяць ні Лябедзька, ні Калякін, ні Статкевіч, таму трэба даць яму працаваць. Тым больш на Кангрэсе, дзе яго абралі адзіным кандыдатам ад аб'ядна-

най апазыцыі, былі і былыя дэпутаты Вярхоўнага Савету, і эмігранты.

Аляксандар Мілінкевіч, лідэр аб'яднаных дэмакратычных сілаў:

Я ня супраць правядзеньня Кангрэсу. Але толькі ў тым выпадку, калі яго правядзеньне не падменіць сабой працу зь людзьмі і не прывядзе да канчатковага расколу кааліцыі. Нельга растрываць здабыты цягам апошняга часу аўтарытэт, ён і так падае ў вачох людзей.

СП

На разьвітаньне з Валерам Дашкевічам

Слова пра эканаміста **Валера Дашкевіча** гаворыць галоўны рэдактар газэты «Белорусы і рынок» **Вячаслаў Хадасоўскі:**

«Я супрацоўнічаў з Валерам, напэўна, ад часу заснаваньня нашай га-

зэты, а гэта значыць ад 1990 г. Сёньня мы страцілі аднаго з найбольш выбітных эканамічных аналітыкаў. Мяне заўсёды здзіўляла, наколькі дакладнымі і прарочымі былі ягоныя прагнозы. Гэта быў найэрудыраванейшы чалавек, які, апроч сваіх эканамічных ведаў, валодаў журналісцкім талентам, бо ягоныя артыкулы былі даступныя да разуменьня

ня толькі для вузкіх спецыялістаў, але і для паспалітых грамадзянаў. Мы страцілі эканамічнага прарока: калі б да парадаў Дашкевіча прыслухоўваліся ўсе, каму належала, то мы мелі б куды менш пытанняў і праблемаў у эканамічнай галіне. Разам з тым, гэта быў проста цудоўны і шчыры чалавек, якога ўсім нам будзе вельмі не ставаць».

IN MEMORIAM

Напішы палітвязьню

Яму цяпер цяжка.
Твой ліст можа
выратаваць яго.

211300 Віцебскі раён, пас. Віцьба,
ВК №3, Казуліну Аляксандру.

220050 Менск, вул. Валадарскага,
2, СІЗА №1, кам93, Дранчуку
Цімоху.

220050 Менск, вул. Валадарскага,
2, СІЗА №1, кам 187, Астрэйку
Міколу.

211656 Віцебская вобласць,
Полацкі раён, п.а. Малое Сітна,
вул. Лясная, 11, да
запатрабавання, Севярынцу
Паўлу.

220050, г. Менск, вул.

Валадарскага, 2, камэра 9-2,
Дашкевічу Зьмітру

212002 г. Магілёў, вул. Пушкіна,
65, ПУОТ №43, пакой 211,
Фінькевічу Артуру.

247511 Гомельская вобласць,
Рэчыцкі раён,
в.Баршчоўка, ВУАТ №22, Клімаву
Андрэю.

Пухавіцкі раён, вёска Блонь,
Статкевічу Мікалаю.

211791 Віцебская вобласць,
Глыбокае-1, ВК-13, атрад №7,
Круку Івану.

Газэта Выборча: «Беларускія студэнты перамаглі польскі балаган»

268 беларускіх студэнтаў, актывістаў апазыцыі, якія з чэрвеня знаходзяцца ў Польшчы, былі размеркаваны ў сераду на далейшае навучаньне.

Некаторыя з іх спачатку трапілі ня ў тыя ўніверсітэты і не на тыя спецыяльнасьці, якія яны пазначалі ў сваіх анкетах. Артура, які ў Беларусі вывучаў інфарматыку, у Польшчы адправілі на мэталюргію. Вольгу, якая да гэтага тры гады вывучала PR, размеркавалі на паліталёгію.

У адказ студэнты акупавалі офіс *Studium Europy Wschodniej* у Варшаўскім універсітэце і напісалі каля 80 заяваў з адмовамі. «Беларускія студэнты ў польскім балагане», — назвала рэпартаж пра гэта «Газэта выборча» на мінулым тыдні.

Размеркаваньнем беларускіх студэнтаў ва ўніверсітэты займаўся дырэктар *Studium Europy Wschodniej* Варшаўскага ўніверсітэту Ян Маліцкі і два ягоньня супрацоўнікі. Усю гэтую мітусь-

ню яны тлумачылі, асноўным чынам, памылкамі ў перакладзе назваў кірункаў навучаньня ў анкетах.

Пад ціскам пратэстаў пасля некалькіх дзён рэфлексіі Ян Маліцкі абвесьціў, што пераправярыць размеркаваньні. «Малыя гарады і прыватныя ўніверсітэты будуць выключаны з праграмы. Студэнты будуць навучацца ў дзяржаўных ВНУ ў вялікіх гарадах», — паведаміў ён. Каля трыццаці з іх запрасяць на гутарку, каб высветліць зьробленыя памылкі. Маліцкі кажа, што стыпэндыйная праграма рэалізуецца слушна, і дарма беларускія студэнты «замест таго, каб з энтузіязмам вывучаць польскую мову, з энтузіязмам акупавалі інстытут».

У панядзелак Варшаўскі ўніверсітэт наведваў Аляксандар Мілінкевіч. Ён паве-

даміў карэспандэнту: «Мы ўдзячныя Польшчы. Праўда, бракавала спакойнага дыялёгу са студэнтамі. Гэта маладыя людзі, што доўга знаходзяцца па-за домам і нават добра ня ведаюць польскай мовы. Нельга капрызнічаць пры выбары навучальнай установы, але цяжка не пагадзіцца, што яны мусяць мець уяўленьне пра тое, што будуць вывучаць. Крытэры размеркаваньня не былі прафэсійна апрацаваныя».

Міхал Дворчык, дарадца

польскага прэм'ера: «У нас не было шмат часу на арганізацыю праграмы, мы дзейнічалі спантанна, каб прыняць беларусаў як найхутчэй».

У межах стыпэндый студэнты атрымоўваюць месца ў польскіх навучальных установах, месца ў інтэрнаце і 1240 злотых стыпэндый штомесяц (каля 400 даляраў). «Беларускія студэнты перамаглі балаган», — пэшыцца аўторкавая «Газэта выборча».

ВД, МБ

Дырэктар *Studium Europy Wschodniej* Варшаўскага ўніверсітэту Ян Маліцкі сярод беларускіх студэнтаў.

ЗЬ МЕСЦА ПАДЗЕЯЎ

Балаган з падораным канём

27 верасня а 8-й гадзіне раніцы беларускія студэнты мусяць выселіцца з інтэрнату. Падрыхтоўчая праграма скончылася, і кожны адпраўляецца ў свой універсітэт. Да позьняй ночы напярэдадні адміністрацыя праграмы выдавала накіраваньні, узгадняла з студэнтамі іх навучальныя ўстановы. Дакладныя зьвесткі аб размеркаваньні большасьць студэнтаў атрымала толькі ўчора. У інтэрнаце збор рэчаў і пакаваньне торбаў.

Пасля таго як многія студэнты напісалі адмовы ад сваіх накіраваньняў, а актывісты разам з Мілінкевічам правялі перамовы з дырэктарам *Studium Europy Wschodniej* Янам Маліцкім, ім прапанавалі новыя навучальныя месцы, больш адпаведныя спецыяльнасьцям. Многія студэнты былі незадаволеныя тым, што іх адпраўляюць у маленькія гарады. На сустрэчы з студэнтамі ў нядзелю ўвечары Ян Маліцкі выглядаў стомлена і тлумачыў, што гэтыя інстытуты нічым ня горшыя за варшаўскія, а часам нават і лепшыя: «Прашу вас не праводзіць са мной бойку за бойкай і не пратэставаць

толькі дзеля таго, што вы ня ведаеце гэтых гарадоў». Пан Маліцкі патлумачыў таксама, што перасьледаваных студэнтаў накіроўвалі бліжэй да беларускай мяжы, каб іх часцей маглі наведваць бацькі.

Найбольш адказныя і самастойныя, не чакаючы падарункаў лёсу, самі знайшлі сабе навучальныя месцы ва ўніверсітэтах, дзе ёсьць іх спецыяльнасьці. Арцём жадае навучацца архівазнаўству. Праграма прапанавала яму гістарычны факультэт, універсітэт непадалёк ад Варшавы. Арцём знайшоў сабе больш адпаведнае месца ў Кракаве і ўраніцу з групай сяброў адправіўся

«Усё гэта вельмі сумнеўна»

Фонд судзейнічання інтэграцыі Беларусі і Расеі хоча стварыць «непалітычны рух рабочых».

24 верасня ў Менску адбыўся сход працоўных, на якім прысутнічала сотня дэлегатаў з розных прадпрыемстваў Беларусі: ад рагачоўскага заводу «Дыяпраектар» да «Беларуськалію».

Ладзіла сустрэчу грамадзкае аб'яднаньне «Фонд судзейнічання інтэграцыі Рэспублікі Беларусь і Расейскай Фэдэрацыі», кіраўніком якога зьяўляецца сакратар Партыі камуністаў Беларускай Валер Ухналёў. Мэтай сходу было стварэньне ў бліжэйшай будучыні непалітычнага руху рабочых, які б абараняў іх правы. Нягледзячы на дэклараваную апалітычнасьць арганізацыі, на сход запрасілі палітыкаў і кіраўнікоў незалежных прафсаюзаў: Сяргея Калякіна (ПКБ), Аляксандра Бухвостава (былая Партыя працы), Анатоля Ляўковіча (старшыня БСДП (Грамада)), Генадзя Фядынчэ (РЭПАМ) ды Аляксандра Ярашчука (Незалежны прафсаюз).

Больш чым сам факт правядзеньня

сходу, цікавасьць выклікала існаваньне фонду з такім спэцыфічным назовам. Асабліва калі ўлічыць тое, што кіруе ім прадстаўнік палітычнай партыі, якая ўваходзіць у кааліцыю дэмакратычных сілаў. Цяжка ўявіць сабе нешта падобнае ў той жа Украіне: любая тамтэйшая палітычная сіла, якая б наважылася на такое, сама мала значна звязіла б поле для палітычнай дзейнасьці.

Вось што мяркуюць пра гэта ўдзельнікі сходу.

Аляксандар Бухвостаў: «На першым месцы мы бачым абарону правоў працоўных, асабліва ў цяперашняй сытуацыі, калі над усім пануе кантрактная сыстэма. Што да фонду, то трэба зразумець, што сабрацца такому прадстаўнічаму сходу ў Менску іншым чынам было б складана. Дый назва тут ня мае вырашальнага значэньня. Створаны фонд мае на мэце прааналізаваць сытуацыю ў розных сацыяльных групах. Сёньня гэта працоўныя калектывы».

Анатоль Ляўковіч: «Па шчырасьці, я нават ня ведаю пра гэты фонд амаль нічога, пэўна, гэта недзяржаўная арганізацыя. Нас, паліты-

каў, сюды запрасілі ў якасьці гасьцей. Ад «Грамады» на сходзе было некалькі дэлегатаў з рэгіёнаў».

А вось што кажа палітоляг **Андрэй Казакевіч:** «З аднаго боку, калі стварэньне пэўнай арганізацыі не пярэчыць закону, то чаму б і не. Тут галоўнае, як будзе дзейнічаць пасля гэтай арганізацыя, якія яе мэты і наколькі яны сур'ёзныя. Зь іншага боку, нічога дзіўнага няма, што партыя — удзельніца дэмакратычнай кааліцыі мае дачыненне да стварэньня фонду з такой назвай: беларускія камуністы ніколі не хавалі свайго бачаньня дачыненняў з Расеяй».

«Усё гэта вельмі сумнеўна», — кажа **пісьменьнік Уладзімер Арлоў**, адказваючы на пытаньне пра слухнасьць заснаваньня ўдзельнікамі дэмакратычнай кааліцыі інтэграцыйнага фонду. І дадае: «Гэта нагадвае гісторыю пра траянскага каня».

Сямён Печанко

Камуністаў пераводзяць на нелегальнае становішча

Міністэрства юстыцыі даслала ў Вярхоўны Суд пазоў аб прыпыненьні дзейнасьці Партыі камуністаў Беларускай Ян паведамляе прэсавая служба Міністэрства, цягам правэркі дзейнасьці ПКБ міністэрства дасылала ў партыю запыты па дакумэнты, што датычылі ейнага ліку. Аднак неабходных дакумэнтаў партыя не падала.

Камуністы адмаўляюцца падаваць зьвесткі, каб не падстаўляць сваіх сяброў. Яны даказваюць, што закон не абавязвае іх падаваць такія дэталёвыя сьпісы.

туды на цягнуку. Ці вернуцца яны ў Беларусь у бліжэйшыя пяць гадоў?

Пакуль ня вырашаны лёс сямёх студэнтаў, якія навучаліся на мастацкіх і творчых спэцыяльнасьцях. Некаторыя зь іх мусяць здаваць уступныя іспыты. Уступныя іспыты для замежнікаў у Школу фільмову, куды зьбіраліся паступаць двое з студэнтаў, скончыліся тыдзень таму, а іхныя дакумэнты Праграма ў школу не накіравала. Перамовы з унівэрсытэтам аб іх навучаньні працягваюцца. Конкурс на творчыя спэцыяльнасьці наймаверна вялікі, а Школа фільмова ў Лодзі мае вельмі добрую рэпутацыю. Калі б не

Праграма Каліноўскага, доступ да навучаньня на такіх элітных спэцыяльнасьцях наўрад ці ім бы выдаўся.

Польскія палітыкі зрабілі ўсё магчымае, каб даць беларускай моладзі шанец на будучыню. Як скарыстала гэты шанец сама моладзь і як распарэдзіліся імі адміністрацыя праграмы? Гэтыя пытаньні абмяркоўваюцца толькі шэптам. Але нават з тых, хто незадаволены сваім разьмеркаваньнем, вяртацца на радзіму пакуль ніхто не зьбіраецца. Асабліва тыя, каго ў Беларусі так і ня выключылі з унівэрсытэту.

Вед, Варшава

Паўстаньне скончылася —

Віталь Тарас піша пра падзеі ў Будапэшце.

Калі патрэбныя доказы таго, што гісторыя паўтараецца, дакладней, рухаецца цыклічна, дык сёлета ў верасьні яны зьявіліся. Падзеі ў Будапэшце, дзе некалькі дзён і начэй працягвалася процістаяньне паліцыі і мітынгоўцаў, абураных маной прэм'ер-міністра, прымусілі ўспомніць 1956 год.

Толькі тады была ўжо глыбокая восень. 23 кастрычніка ў выніку масавых дэманстрацыяў пратэсту быў скінуты ўрад сталініста Ракашы. Месца прэм'ера зноў заняў адхілены ад улады ў ліпені таго ж году камуніст Імрэ Надзь, які карыстаўся рэпутацыяй «лібэрала».

Савецкія акупацыйныя войскі былі выведзены з Будапэшты, а Надзь пайнфармаваў Маскву аб намеры Вугоршчыны выйсці са складу Варшаўскага пакту. Перамовы на афіцыйным узроўні пачаліся 30 кастрычніка. Але ўсяго праз чатыры дні савецкія танкі павярнулі назад. Яны сутыкнуліся з упартым супрацівам вугорскага войска і яшчэ больш адчайным супрацівам цывільнага насельніцтва. З дапамогай авіяцыі і артылерыі паўстаньне літаральна патапілі ў крыві. У гісторыі застаўся подзьвіг журналіста вугорскага радыё, які ў перапынку паміж заклікамі аб дапамозе да міжнароднай супольнасьці, што перадаваўся ў жывы этэр, адстрэльваўся з акна студыі зь вінтоўкі.

Здавалася б, у падзеях 1956-га мала супольнага з падзеямі 2006-га ў Будапэшце. Так, мой погляд суб'ектыўны. Я нарадзіўся за некалькі месяцаў да разгрому вугорскага антыкамуністычнага паўстаньня і ўсяго празь некалькі месяцаў пасля XX зьезду КПСС, на якім Хрушчоў нібыта назаўсёды разьвітаўся са спадчынай сталінізму, асудзіў культ асобы і рэпрэсіі. У краінах Усходняй Эўропы прыйшлі да ўлады больш памяркоўныя камуністы — такія як Гамулка ў Польшчы, Надзь у

Вугоршчыне.

Пасьля паразы паўстаньня Надзь быў злачынна выкрадзены савецкай спецслужбай з тэрыторыі югаслаўскага пасольства, забіты і таёмна пахаваны ў безназоўнай магіле. Яго перазахаваньне ў якасьці нацыянальнага героя адбылося ў Будапэшце толькі ў 1989-м, пасля падзеньня камунізму ў Эўропе. Гамулка сышоў з пасады генсека з ганьбай — пасля расстрэлу на пачатку 1970-х удзельнікаў першага рабочага страйку на Гданьскім узьбярэжжы.

Зразумела, паміж тагачаснымі вугорскімі камуністамі на чале з Кадарам, вызваленым з ГУЛАГу і пастаўленым кіраваць суайчыннікамі пад наглядом Масквы, і сёньняшнім урадам левых сілаў на чале з прэм'ерам-мільянерам Дзюрчанем ёсьць агромністая розьніца. Дзюрчань хаця б прызнаў (хоць і не публічна), што ягоны ўрад ілгаў народ пра сапраўдны стан эканомікі, каб перамагчы на выбарах. Камуністы ніколі не прызнавалі, што падманваюць народ заўсёды, незалежна ад выбараў. Бо самі выбары пры камуністах былі суцэльнай маной. Як і ўся іх «інтэрнацыянальная палітыка».

І гэтая гістарычная мана перад народамі засталася да канца ня

выкрытая. Наадварот, яна зноў набірае сілу ў наш час.

Спраба суду над КПСС неўзабаве пасля правалу пучку 1991 году скончылася суцэльным крахам. Бо ўсе кіроўныя пасады ў новай расейскай дзяржаве занялі экс-камуністы і экс-кагэбэшнікі.

Цяпер адзін з такіх патрабуе з Крамля ад былых краінаў-сатэлітак, каб яны назаўсёды забыліся на злачынствы былога СССР. Каб палякі забылі Катывь, Латвія, Літва і Эстонія — масавыя дэпартацыі ў Сібір, Чэхія — уварваньне 1968-га, Вугоршчына — 1956-ты.

Узамен кіраўніцтву гэтых краінаў абяцаюць «рэжым найбольшага спрыяньня» ў пастаўках расейскага газу і прывабныя цэны на сыравіну.

І ўрады гэтых краінаў неяк незаўважна для сябе пачынаюць пераймаць крывадушныя фармулёўкі «старэйшага брата», пачынаюць маніць самі сабе.

Помнік савецкім воінам-вызваліцелям «выпадкова апынуўся на шляху дэманстрантаў» — апраўдваецца перад расейскім МЗС вугорскае дыпляматычнае ведамства за верасьнеўскія беспарадкі ў вугорскай сталіцы. Сярод завадатараў беспарадкаў, зразумела, заўважаны, у асноўным, скінгэды, а таксама хуліганы ды асобы, якія не

забудзьцеся

аднойчы прыцягваліся да крымінальнай адказнасці за свае проціпраўныя дзеянні. (Ці ня праўда, вугорская паліцыя ня надта арыгінальна выглядае ў сваіх апраўданых гвалту супраць маніфэстантаў у параўнанні зь менскай міліцыяй?)

Чырвоная зорка і сам пастамэнт былі апаганеныя, канечне, таксама чыста выпадкова. І ўсе — і ў Маскве, і ў Будапэшце — робяць выгляд, быццам вугорцы заўсёды любілі «савецкіх воінаў-вызваліцеляў». Як перад тым любілі расейскіх жаўнераў пад камандаваньнем Суворова, што заліў крывёй паўстаньне Кошута. А ўжо як любілі жыхары Будапэшты агентаў сваёй службы бяспекі,

роднаснай з ЧК-КГБ-ФСБ арганізацыяй — не перадаць словамі. Іх вешалі на ліхтарох падчас Будапэшцкага паўстання. А камуністычную сымболіку, найперш чырвоныя зоркі, спальвалі на вуліцах разам з партбілетамі.

Што праўда то праўда: пасля паразы паўстанья палова вугорцаў пайшла ў ВСРП, у службу бяспекі, у розныя іншыя дзяржаўныя ўстановы, закліканыя сачыць за суграмадзянамі і прышчапляць ім камуністычныя ідэалы. Адтуль, з моладзёвай сацыялістычнай арганізацыі пачынаў кар’еру здольны арганізатар Дзюрчань.

Зразумела, у сучаснай Вугоршчыне, дэмакратычнай краіне, знойдуць выйсьце з крызісу — шляхам тых

самых муніцыпальных выбараў, напрыклад. Верасьнёўскія замяшаньні стануць, хутчэй за ўсё, толькі чарговай перагорткай старонкай у гісторыі гэтай краіны. Але я ўсё ж думаю, што гісторыя патрабуе выплаты ўсіх рахункаў. Толькі плаціць па іх даводзіцца часам зусім іншым пакаленьням, якія й думаць ня думалі і нават ня ведаюць пра падзеі пяцідзсяцігадовай даўніны.

У Беларусі, напэўна, жывуць яшчэ тыя, хто ехаў на танках па чалавечых целах на вуліцах Будапэшты, хто паглядаў у шчыліны бэтэраў на жыхароў Прагі. Яны маўчаць. Яны ні ў кога не прасілі прабачэньня. Чаго здзіўляцца, што гвалт чыніцца амаль штодня над іхнымі дзецьмі на плошчах і вуліцах Менску? Нават не за тое, што яны пратэстуюць супраць мані. За тое, што яны пакуль яшчэ не развучыліся ўсьміхацца.

Хто народны ў Інтэрнэце?

Кідаецца ў вочы адрозьненьне ад вынікаў апытанья экспертаў і галасаванья чытачоў праз электронную і звычайную пошту. Лідэрамі на сайце сталі Ўладзімер Арлоў ды Лявон Вольскі.

Калі першы і ў паштовым галасаваньні не апошні, то Вольскі меў там толькі адзін голас. Узрос рэйтынг і Сьвятланы Алексіевіч — на сайце яна на 3-м месцы. Генадзь Бураўкін ды Алесь Разанаў, што

займалі ў экспертаў першыя радкі, ад інтэрнаўтаў назьбіралі відавочна менш галасоў.

У інтэрнэт-галасаваньні быў прапанаваны і пункт «гэтае званьне трэба адмяніць як савецкі перажытак». За яго

прагаласавала 2-я па колькасьці частка ўдзельнікаў галасаванья — 116 чалавек. Далібог, карыстальнікі Нэту — гэта ня тыя людзі, што настальгуюць па былых часох.

СП

АПЫТАНЬНЕ НА САЙЦЕ NN.VU

Хто, па-вашаму, варты званьня Народнага пісьменьніка Беларусі?

Сьвятлана Алексіевіч	63 (12%)
Уладзімер Арлоў	141 (27%)
Генадзь Бураўкін	37 (7.1%)
Лявон Вольскі	84 (16.1%)
Адам Глёбус	37 (7.1%)
Іван Пташнікаў	3 (0.6%)
Алесь Разанаў	28 (5.4%)
ніхто ня варты	14 (2.7%)
гэтае званьне трэба адмяніць як савецкі перажытак	116 (22.2)

Усяго прагаласавала на 27 верасня: 523.

Так выглядала табліца галасаванья напярэдадні Інтэрнэт-апытанья

Генадзь Бураўкін — 17;

Алесь Разанаў — 17;

Уладзімер Арлоў — 14;

ніхто — 12;

Вольга Іпатава — 7;

Іван Пташнікаў — 7;

Віктар Казько — 6;

Уладзімер Някляеў — 6;

Сяргей Законнікаў — 4;

Сьвятлана Алексіевіч, Анатоль Вярцінскі, Андрэй Федарэнка — 3;

Адам Глёбус, Валянцін Тарас, Васіль Сёмуха, Вітаўт Чаропка, Данута Бічэль, Рыгор Барадулін, Юры Станкевіч — па 2;

Алесь Петрашкевіч, Аляксей Дудараў, Андрэй Хадановіч, Васіль Зуёнак, Зянон Пазьняк, Лявон Вольскі, Міхал Анемпадыстаў, Янка Сіпакоў — па 1.

Сход дэпутатаў прапаноўвае правесці «Марш свабоды»

30 дэпутатаў з розных рэгіёнаў Беларусі прынялі рэзалюцыю з патрабаваннем аднавіць на працы ўсіх сваіх калегаў, звольненых з-за іх палітычнай і грамадзкай дзейнасці, найперш бацьку траіх дзяцей Алеся Чыгіра з Бабруйска.

Удзельнікі сходу дэпутатаў прапанавалі аб'яднаным дэмакратычным сілам правесці ў Менску «Марш свабоды» да Дому ўраду і Беларускага тэлебачання, каб патрабаваць ад уладаў правядзення новых свабодных прэзідэнцкіх выбараў.

МБ

Па-беларуску пра пераможцаў мундыяляў

Гарадзенскі журналіст Вітаўт Руднік выдаў кнігу пра пераможцаў сусветных чэмпіянатаў па футболе.

У кнізе можна знайсці і экскурс у гісторыю мундыяляў, падрабязную інфармацыю пра кожнага чэмпіёна, аж да колькасці забітых галоў. Ідэя кнігі ўзнікла

яшчэ ў дзяцінстве, кажа В. Руднік, калі сусветны футбол быў недасяжны для прагляду на тэрыторыі СССР. Пабачыць Марадону ці Бэкенбаўэра можна было толькі ў сусветных топ-спарборніцтвах. Спачатку В. Руднік захоўваў звесткі на паперы, пасля — у кампутары. Цяпер, кажа, час клясыфікаваць. Аўтар плянуе пачаць кніжную сэрью, звязаную з футбольнымі зоркамі.

Наклад кнігі — 500 асобнікаў. Аўтар ня думае зарабіць на ёй: «Але свае грошы думаю адбіць». Каб набыць кнігу, аўтар раіць звяртацца на e-mail: vitautr@yahoo.com

Руднік В. Чэмпіёны свету па футболе. 1930–2006. Беласток., 2006. 109 с.

Зьміцер Панкавец

У віленскіх тралейбусах вучаць мовам

На двух маршрутах віленскіх тралейбусаў цяпер можна вывучаць замежныя мовы: польскую і ангельскую.

Мэта праекту «Вучоба ў дарозе», што рэалізуе літоўскі цэнтар вывучэння замежных моваў *Soros International House (SIH)* пры падтрымцы эўрапейскай праграмы *Socrates*, — тлумачэнне шырокай грамадзкасці значнасці вывучэння замежных моваў.

Як кажа дырэктарка *SIH* Дайва Малінаўскінэ, выбар польскай і ангельскай ня быў выпадковым: «Ангельскую мы абралі, улічваючы яе значнасць у сучасным свеце, а польскую — бо Поль-

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Каля 6000 чалавек узялі ўдзел у Вялікім джынсавым фэсце 16 верасня, каб выказаць салідарнасць з палітвязнямі.

шча нашая суседка, і да таго ж польская нацыянальная меншасць — самая вялікая ў Вільні». Рэалізацыя праекту «Вучоба ў дарозе» працягнецца год.

Ва Ўруччы патануў лясны слон

Парэшткі старажытнае жывёлы менскія мэтрабудайнікі адразу даслалі ў Інстытут гісторыі АН. І як што самі будайнікі вырашылі, што знайшлі маманта, дык многа газэт так і напісалі. Але навукоўцы выяснілі дакладна: гэта парэшткі ляснога слана. І такія колісь жылі ў нашых краях.

— Дагэтуль толькі меркавалася, што лясныя сланы маглі насяляць і тэрыторыю Беларусі, — распавяла загадчыца аддзелу археалогіі НАН Беларусі Алена Калечыц. — Яны жылі ў Эўропе ў апошні міжледавіковы пэрыяд, 100 тыс. гадоў таму. Сланцоў знаходзілі ў Нямеччыне, Галляндыі і Вялікай Брытаніі, дзе тыя жылі ў шыракалістых лясах у вельмі цёплым клімаце.

Але пра тое, каб спыніць будаўніцтва мэтро, гаворкі няма.

— На месцы знаходкі была багна, у якой слон і загразнуў, — кажа дацэнт геафаку БДУ Аляксандар Матузко. — Ён мог патануць на вадапоі ці пад ім мог развіцца лёд, бо лясны слон цяжэйшы ад ма-

манта. Маманты — стэпавыя жывёлы, а лясным сланам трэ было браць лісьце з дрэваў, яны былі буйнейшыя.

Лясны слон нашмат большы ад знойдзеных раней хазарскіх ці паўднёвых сланоў, гэтая знаходка стане найбуйнейшай ва ўсіх сэнсах.

«Комсомольская правда» в Белоруссии»

Лукашэнка гастралюе з Мадонай

У кампаніі амэрыканскага калегі Джорджа Буша, Садэма Хусэйна і Барыса Ельцына Лукашэнка зьяўляецца на экранах падчас увэртуры да песьні «Sorry» («Прабач»). Мадонна зьявляецца да сусьветных лідэраў з заклі-

кам «До балбатаць!». У дзвюххвілінным відэа можна пабачыць Лукашэнку, які актыўна жэстыкулюе. Сьпявачка пры гэтым сьпявае: «Не кажы, што табе шкада, мне гэта ня трэба. І не прасі дараваньня, такое я і раней чула...»

— Песьня — заклік да палітыкаў, — тлумачыць мэнэджар маскоўскага канцэрту Мадонны Антон Атрашкін. — Зьяўленьне беларускага прэзыдэнта на экранах — не расейская спэцыфіка канцэрту. Шоў пабачаць жыхары Токіё, Парыжу, Лёндану і іншых сусьветных сталіц.

Паводле «Комсомольской правды» в Белоруссии»

Прафэсіі будучыні: каму будзе праца празь дзесяць гадоў

За апошнія пяць гадоў у нашых заходніх суседзях зьявілася некалькі новых прафэсіяў, якія ў будучым могуць стаць вельмі папулярнымі.

Мэхатронік (заробак 450—1500 даляраў) — гэта пераплячэньне прафэсіяў мэханіка, электроніка і інфарматыка. Ён працуе з складанай апаратурай, кіпталту мэдычных станкоў з праграмным кіраваньнем у лічбавай

форме і г.д. Дый аўтамэханік, які падыходзіць да кампутарызаванага аўто ўжо не з манціроўкай, а з лэптопам, таксама мэхатронік.

Мае добрую будучыню і прафэсія **«таямнічага кліента»**. Гэта асоба, якую наймаюць карпарацыі. Яна на ўласнай скуры выпрабуе якасьць абслугоўваньня ў аддзелах фірмы.

Падлічана: здабыцьцё новага кліента каштуе ў пяць разоў болей за ўтрыманьне старога, а задаволены кліент варты дзесяціх звычайных. Задаволеныя вяртаюцца і распавядаюць пра свае назіраньні іншым. Аднак непрафэсійны пэрсанал зможа і адпалохаць кліентаў.

Тэлежурнэр (больш за 600 даляраў) — тэлевізійны выкладчык. У людзей усё меней часу застаецца на вучобу, яны ўважаюць за лепшае навучацца з тэлевізарам. І таму гэтая прафэсія сапраўды мае вялізную будучыню.

Санітар дрэваў. Гэты чалавек залазіць на дрэвы і абразае старыя галіны.

Грумэр (каля 600 даляраў) — чалавек, які дбае пра прыгажосць сабакі. Ён стрыжэ поўсьць, падрэзае кішчоры, мадэлюе, дэзынфекуе, душыць парфумай.

Gazeta.pl

Шалёны хамяк на Ждановічах

Хворага зьяврка купіла ў падарунак сям'я з Чэрвенскага раёну. Вэтэрынары رایць усім, хто кушыаў на «Ждановічах» хамякоў, мышэй, марскіх сьвінак і іншых грызуноў пры канцы жніўня — на пачатку верасня: сачыце за паводзінамі жывёлаў.

Эўрапейскае радыё для Беларусі

Madonna - Confessions Tour - prelude to "Sorry"

Відэазапіс выступу «Мадонны з Лукашэнкам» ёсьць у Сеціве.

Павал Севярынец — у 1998—2004 лідэр незарэгістраванага «Маладога фронту». Асуджаны за арганізацыю акцыяў пратэсту пасля рэфэрэндуму 2004 году. Цяпер у высылцы ў Малам Сітне, на поўначы Полаччыны.

ПАВАЛ СЕВЯРЫНЕЦ

Тыя, хто найчасцей пісалі лісты ў Малое Сітна, атрымлівалі просьбу адказаць на пытаньні своеасаблівай анкеты: «Якія кнігі, музычныя гіты, фільмы вы б паралі прачытаць (праслухаць, праглядзець) кожнаму беларусу?» І найбольш уразіла сваімі вынікамі намінацыя «кіно». Здавалася б, столькі пранізліва беларускіх фільмаў: «Дзікае паляваньне караля Стаха», «Ідзі і глядзі», «Чырвонае лісьце», «Акупацыя»... Столькі экранізаваных нацыянальных герояў: Кастусь Каліноўскі, Сотнікаў, Заслонаў... Але ж, вось фокус — па-за канкурэнцый апынулася «Адважнае сэрца» з Мэлам Гібсанам у галоўнай ролі. (Між іншым, на другім месцы — «Пакуты Хрыстовы» таго ж Гібсана ўжо як рэжысэра.)

Патляндзец Ўільям Ўолас, просты хлопец, што ў безнадзейным становішчы ўзначаліў паўстаньне супраць акупацыі, трапіў беларусам у самае сэрца.

Чаму — тлумачыць ня трэба.

За гады ўдзелу ў беларускім руху мае пашчасыцла пазнаёміцца зь людзьмі, што не саступалі Ўільяму Ўоласу ў асабістай мужнасьці. З геолягам Вячаславам Сіўчыкам, адным з арганізатараў менскае вясны-96, які трымаў галадоўку пратэсту разам зь Юр'ем Хадзькам на Валадарцы й якога часцей, чым іншых, бачылі ля мікрафона ў намёгавым мястэчку на плошчы Каліноўскага. Зь лясным інжынэрам Яўгенам Скочкам, што кіраваў дружнай «Маладога фронту» й адным сваім зьяўленьнем на вулічных акцыях наводзіў паніку на міліцэйскае начальства. Мастаком Рыгорам Кійком, які адбіваў у амапаўцаў маладзейшых дэманстрантаў і бел-чырвона-белыя сыягі (за што рэгулярна адседжаў на сутках ды «хіміі»). Палітыкам Зянонам Пазьняком, вайскоўцам Мікалаем Статкевічам, праваабаронцам Валер'ем Шчукіным, журналісткай Ірынай Халіп...

Адважнае

Але пры словах «*адважнае сэрца*» мне заўсёды згадваецца не магутны, з ільвінай грывай, Мэл Гібсан, ня хтосьці з дужых «краёўцаў» у камуфляжы, а невысокі, танклявы, усьмешлівы раўналетак Кастусь Каліноўскага — Зьміцер Дашкевіч.

Мы пазнаёміліся ў камэры на Акрэсыціна пасля Дня Волі — 2002. Тады, пасля мітыngu з кветкамі й сьпевамі ля помніка Янку Купалу, АМАП перакрыў выходы з парку, і арганізатары абвясцілі: разыходзімся. Маладафронтаўцы, якія не ўяўлялі сабе Дня Волі бяз шэсьця, пратачыліся скрозь кардон, узнялі сыягі й павялі людзей праспэктам. Каля скрыжаваньня з Варвапэні да мяне падцяў падпалкоўнік Гірэль: «Прыбярэце сыягі! Зараз выстаўце кардон, без сыягоў прапусьцяць, зь імі — не. Будзе хапун!» І праўда, праз паўхвіліны ўпоперак праспэкт пашыхтаваўся АМАП. Сьвята ўсё-такі ж, думаю. Усім, хто нясе сыягі, камандую: «Згортваем. Падываем пасля скрыжаваньня». Згарнулі амаль усе і толькі наперадзе з самым вялікім палотнішчам працягвае ісьці шараговы маладафронтавец Зьміцер. «Згортвай сыягі!» — крычу яму. Ён на сэкунду прыпыняецца, глядзіць на мяне яснымі вачыма: «Гэта ня сыягі». «А што гэта?!» — «Гэта нацыянальная сьвятыня!» І рушыць далей. На Зьмітра шыкаюць усе вакол, Гірэль літаральна вісьне на руках. «Загад згарнуць!» — раву яму на вуха. «Пайшоў ты са сваім загадам», — сыяўшы зубы й падываючы сыяг выпэй, адказвае Дашкевіч.

Кардон пераходзіць у наступ. Зьмітра за рукі-ногі ледзь заносіць у аўтобус чацьвёра здаровых амапаўцаў...

У той дзень усе расейскія тэлеканалы паказвалі разгон дэманстрацыі. Дзясяткі мільёнаў даведаліся пра БНР, бачылі бел-чырвона-белы сыяг і яшчэ раз пачулі: «Жыве Беларусь!» У

ХРОНІКА

10 верасня

Двое невядомых пабіліся з **гомельскімі маладафронтаўцамі** за тое, што яны былі ў саколках з надпісам «За свабоду».

12 верасня

У сваёй кватэры ў Бабруйску затрыманы дэпутат гарсавету **Алесь Чыгір**. Суд перанеслі сыяраша на 13 верасня (не прыйшлі міліцыянты, сьведкі абвінавачаньня), а тады прыпынілі. Толькі 15 верасня затрыманага актывіста асудзілі на 10 сутак за акцыю пратэсту, зладжаную 31 жніўня.

У Магілёве ўлады не дазволілі актывістам АГП, ПКБ і БСДП(Г) правесці 16 верасня **пікет салідарнасьці**.

Кіраўніца Берасьцейскай філіі БСДП(Г) Ганна

Канюс атрымала ліст зь міліцыі: праваахоўнікі перапрашалі за тое, што 21 жніўня затрымалі аўтобус з партыйнымі актывістамі, які ехаў ва Украіну.

Вярхоўны суд адмовіўся разглядаць скаргу **6000 грамадзянаў** на ЦВК: яны патрабавалі перагляду вынікаў прэзыдэнцкіх выбараў.

Вячаслава Сіўчыка затрымалі ў кавярні «Тэатральнай» і адвезлі ў турму на Акрэсыціна: адбываць «запэчычаны» за сакавіцкі падзеі прысуд. 14 верасня сваякі атрымалі адказ зь Менгарсуду, што прысуд быў адменены 6 верасня, бо працэс прайшоў з парушэньнямі. 18 верасня паўторны суд прызначыў палітыку 10 сутак.

13 верасня

У Барысаве прайшлі несанкцыяваныя перат-

русы ў моладзевых актывістаў **Зьмітра Бародкі, Міхаіла Кандрашова, Зьмітра Сьпірыдава**: у аднаго канфіскавалі вінчэстэр ад кампутара, у астатніх — друкаваную прадукцыю, майкі, значкі. Ператрусы і допыты адбыліся таксама ў **10 моладзевых актывістаў** у Івянцы.

Суд не задаволіў патрабаваньня дэпутата Бабруйскага гарсавету **Вячаслава Сьвізунова** аднавіць яго на працы: ён працаваў дырэктарам ЖКГ Ленінскага раёну гораду і быў звольнены за ігнараваньне ўказаньняў вышэйшага начальства.

Паўла Севярынца далыталі ў справе «Маладога фронту»: палітвязьень лічыць, што форма пытаньня азначала допыт у якасьці абвінавачанага, а ня сьведкі.

Актывісту ПБНФ **Кастусю Баеву** з Рэчыцы

сэрца

нашай камэры ўдзельнікі акцыі вырашылі аднадушна: менавіта Зьміцер Дашкевіч выратаваў Дзень Волі.

Памятаю, як потым на выпрабаванні «Горад — наш!» на забойчай вышыні насупраць Дому друку ён з халоднай галавой ускараскаўся на сьлізкі ад дажджу скат даху (махаю рукой: «Хопіць! Вешаем тут!») і, быццам канатаходзец, баянсуючы, прайшоў па вільчаку ды прымацаваў сьцяг да маланкаадводу. Як у момант абвяшчэння рэфэрэндуму аб працягу паўнамоцтваў прэзыдэнта ў натоўпе ля экрану на Кастрычніцкай завёў скандаваньне «Ганьба!» — і атрымаў 15 сутак. (Дарэчы, гэтым эпізодам заканчваецца вядомая кніга пра Лукашэнку Аляксандра Фядуты.) Як на 18-ты дзень маладафронтаўскае галадоўкі ўжо сёлета тэлефанавала й ледзь ня плакала журналістка: «У яго ўжо костачкі прасьвечваюцца, як у вязьня Бухэнвальду, з рота пахне ацэтанам — у арганізьме незваротныя зьмены!..»

Прыхаджанін эвангельскай царквы, Дашкевіч распачаў *Рэфармацыю* «Маладога фронту». Усталяваў сярод сяброў руху маральны стандарт: «Калі мы змагаемся за Адраджэньне на хрысьціянскіх прынцыпах — ня маем права піць, паліць, блудзіць». І такое выхаваньне, на якое, прызнаюся, не заўсёды ставала адвагі ў нас са Скорчам, загартоўвала вакол Зьмітра моладзь сапраўды сумленную й самаахвярную. Самыя моцныя супраціўнікі для бязбожнага, хлусьлівага, састарэлага рэжыму — менавіта такія. Рашучыя, маладыя, вернікі. Іх ня могуць спалохаць або купіць. І вось ужо абвінавачваюць у рабаўніцтве (між іншым, у Дзень беларускай вайскавай славы) 15-гадовага капітана салігорскага «МФ» Івана Шылу. Вось ізалююць у чатырох сьценах магільёўскае камэндатуры Артура Фінькевіча. Арыштоўваюць і кідаюць на Валадарку ў «справе Маладога Фронту» Зьмітра Дашкевіча.

Але, спрабуючы разьбіць, спыніць і стрымаць моладзевы рух праз крыміналку аб «незарэгістраванай арганізацыі», спадкаемцы Цанавы й Вышынскага добра-ткі схібілі. Сотні беларусаў, сярод якіх Уладзімер Арлоў, Ніл Гілевіч, Лявон Вольскі, гатовыя сьведчыць на судзе ў абарону «Маладога фронту». Больш за тое, ужо 1,5 тысячы чалавек падпісалі зварот ад імя сябраў «незарэгістраванага «Маладога фронту» з патрабаваньнем спыніць перасьлед моладзі й вызваліць палітвязьняў. Калі судзьдзя заслухае іх у якасьці сьведкаў, яму давядзецца адпраўляць у турму сотні (а можа — і тысячы) людзей. Калі ж суд адмовіцца выклікаць іх у якасьці сьведкаў абароны — значыць, за ўдзел у «незарэгістраванай арганізацыі» і выступ ад яе імя судзіць ужо ня могуць.

Рэжым сам загнаў сябе ў гэтую пастку антызаконнымі, у духу 1937 году, папраўкамі ў Крымінальны кодэкс. Спрабуючы забараніць «Малады фронт», ён дзесяцікроць яго раскручвае.

Сёньня ў кожнага беларуса ёсьць магчымасьць на некалькі хвілінаў апынуцца на месцы Ўільяма Ўоласа. Стаць *адважным сэрцам*. Падтрымаць маладафронтаўцаў і Зьмітра Дашкевіча. З трыбуны суду абвінаваціць рэжым у твар. Супраць такой нашай салідарнасьці пракуроры й гэбісты бясьсільныя.

Толькі так — *разам!* — можна супрацьстаяць масавым працэсам. Бо на чарзе ўжо палітычныя партыі й грамадзкія арганізацыі. Толькі так мы, беларусы, здолеем абараніць усіх і кожнага. Трымаемся побач! Бярыцеся за рукі! Глядзім дзяржаўным зьлічэнцам у вочы! І кажам: «І я маладафронтавец!» «І я!» «І я таксама!..»

Многія, хто ведае, што такое «*Малады фронт*» і хто такі *Зьміцер Дашкевіч*, ужо наважыліся стаць *сьведкамі салідарнасьці*. Ці гатовы ты стаць у шэраг?

Абавязкова прыходзь на суд.

Справа «Маладога фронту» зробіцца адной з самых яркіх падзеяў нацыянальнага абуджэньня.

в.Малое Сітна

«Загад згарнуць!»
— раву яму на
вуха. «Пайшоў ты
са сваім загадам»,
— падымаючы
сьцяг вышэй,
адказвае Дашкевіч.

ХРОНІКА

паведамлі, што зь ім не працягнуць кантракту пасля 3 кастрычніка.

14 верасня

Недзяржаўнай газэце «**Бобруйскі курьер**» не далі акрэдытацыі на фэст «Дажынкi-2006». Прычынай па тэлефоне чыноўнік Магілёўскага аблвыканкаму назваў адсутнасьць узаемадзейнага выданьня з уладамі.

У Магілёве падчас сходу ў прыватным доме былі затрыманыя 22 моладзевыя актывісты (у тым ліку **Максім Азараў**, **Аляксандар Анісімаў**, **Тацяна Буланова**, **Яўген Буланаў**, **Зьміцер Дашкевіч**, **Сяржук Лісічонок**, **Яўген Папоў**, **Лінда Сенчанка**). Сярод затрыманых былі фотакарэспандэнтка «НН» **Юлія Дараш-**

кевіч і палітвязьні **Артур Фінькевіч**, які прыйшоў на сустрэчу з праўнікамі. Фінькевіча пасля гэтага ізалювалі ў інтэрнаце спэцкамэндатуры. Празь некалькі дзён М.Азарава выдалілі зь ліцэю №1, астатнім удзельнікам сустрэчы прыгразілі выдаленьнем з навучальных устаноў.

15 верасня

Менгарсуд адхіліў касацыйныя скаргі актывістаў «Партнэрства» і пакінуў у сіле прысуды **Міколу Астрэйку** і **Цімоху Дранчуку**.

У Менску затрымалі **Зьмітра Дашкевіча** і адвезьлі ў сьледчы ізалятар пры вул.Валадарскага. Яго будучы трымаць за кратамі да суду.

У Салігорску ў школе затрымалі моладзевы актывіста **Івана Шылу**: яго абвінавацілі, што ён

нібыта скраў грошы. Яшчэ аднаго актывіста, **Аляксея Валабуева**, затрымалі дома, калі ён прыйшоў з працы; яго асудзілі на 5 базавых велічыняў. Актывіста КХП БНФ **Алега Борына** затрымалі, абвінаваціўшы ў «дробным хуліганстве»: далі 1 б.ш. штрафу.

На беларуска-ўкраінскай мяжы затрымалі моладзевы актывіста **Сяргея Сямёнава**, які вяртаўся на радзіму.

16 верасня

На выездзе з Салігорску затрымалі машыну прадпрымальніка **Ўладзімера Шылы**, які разам з сынам ехаў у Менск на «Вялікі джынсавы фэст».

У Нясьвіжы затрымалі моладзевую актывістку **Насту Азарку** падчас распаўсюду ўлётак і на-

Кабета на Кастрычніцкай плошчы ўшчувае асабаў у цывільным, што яны разганяюць юнакоў.

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

лепак з заклікам удзельнічаць у фэсце ў Менску. Яе пратрымалі ў кайданках 3 гадзіны, неабходныя для «высвятлення асобы».

У Менску пасля фэсту былі затрыманыя актorka **Яня Русакевіч**, моладзевыя актывісты **Міхаіл Субач**, **Міхал Шарамет**, **Дзяніс Нібіёк**, **Лілея Балтоўская**. Балтоўскую і Нібіёка пратрымалі ў пастарунку 12 гадзінаў і адпусцілі без праколаў. Шарамета 18 верасня асудзілі на 5 сутак, Субачу перанеслі суд на 19-га, а потым на 25 верасня. Затрымалі таксама ўдзельнікаў акцыі салідарнасці з палітвязнямі на Кастрычніцкай плошчы **Аляксандра Сыцпаненку**, **Руслана Мацвеева**, **Данілу Барысевіча** ды іншых: іх пратрымалі ў пастарунку 2 гадзіны і адпусцілі.

У Салігорску на акцыі салідарнасці затрымалі некалькіх моладзевых актывістаў, у тым ліку **І.Шылу**, **Андрэя Тычыну**.

У Гомелі затрымалі **6 удзельнікаў** акцыі салідарнасці, але адпусцілі праз 3 гадзіны без праколаў.

Вярхоўны суд разгледзеў скаргу актывіста са Смургоняў **Алеся Дзергачова** на 5-суткавы арышт падчас выбарчай кампаніі й вырашыў, што прысуд быў справядлівы, бо ёсць сведчанні трох міліцыянтаў.

Менгарсуд пакінуў у сіле ранейшае рашэнне Кастрычніцкага суду Менску й не вярнуў актывісту АГП **Сяргею Альферу** канфіскаваныя ў яго ў сакавіку ў аэрапорце «Менск-2» грошы.

У Віцебску міліцыянт без тлумачэння забаранілі **фэст паветраных зьмеяў**.

Мінінфармацыі закрыла недзяржаўную газету «Тэлескоп», што выходзіла ў Лідзе. Падставай назвалі парушэнне пэрыядычнасці выдання: нібы газета не выходзіла больш за год. Выдаўцы цвёрдзяць, што паспелі выдаць нумар за 1 дзень да сканчэння гэтага тэрміну.

19 верасня

Менгарсуд пакінуў вырак экс-кандыдату на прэзідэнта **Аляксандру Казуліну** бяз зьмеінаў. Адміністрацыя сельдчага ізалятару пайшла на саступкі й перадала палітвязню «Правільны ўнутранага распарадку выпраўленчых устаноў», які даслаў яму Валер Леванеўскі. Наступнага дня ўвечары Казуліна адправілі ў каленію «Віцеба-3». Палітвязень заявіў, што з 20 кастрычніка пачне бестэрміновую галадоўку.

У Пракуратуру Беларусі на допыт у справе «Маладога фронту» выклікалі **Сержука Лісчонка**.

У Віцебску за распаўсюд недзяржаўнай прэсы аштрафавалі на 0,5 б.в. **Барыса Хамайд**: суд вырашыў, што яму належыць мець дазвол на распаўсюд у канкрэтным месцы.

20 верасня

У Гомелі падчас распаўсюду ўлётак на рынку затрымалі актывіста АГП **Андрэя Толчына**: на яго склалі пракапол паводле арт. 179 КаАП (пражываньне бяз пашпарту альбо прапіскі).

У Бабруйску гарадзкія ўлады не дазволілі пражываньне бяз пашпарту альбо прапіскі.

Гарадзенскі абласны суд пастанавіў перагледзець справу актывіста непрызнанага Саюзу палякаў **Мечыслава Яскевіча**: у жніўні яго разам з Андрэем Пачобутам вінавацілі ў перашкодах працы здымачнай групы тэлевізіі. Суд тады спыніў справу на Яскевіча, бо не пабачыў у яго ўчынках хуліганства. Аднак да суду актывіст адседзеў 4 сутак за кратамі. У суд яго выклікалі на 26 верасня.

У Жодзіне актывіст ПБНФ **Аляксей Лапіцкі** й праваабаронца **Святлана Лапіцкая** падалі ў суд скаргу на гарвыканкам: яны аспрэчваюць забарону на мітынг, які плянавалі на 23 верасня.

Праваабаронцу **Кацярыну Садоўскую**, абвінавачаную ў абразе гонару й годнасці прэзідэнта, а таксама судзьдзяў Кіраўскага райсуду Магілёўскай вобласці перавялі з Рэспубліканскай клінічнай псіхіятрычнай больніцы ў следчы ізалятар пры вул.Валадарскага ў Менску.

21 верасня

Часопіс «**ARCHE**» атрымаў ліст ад Мінінфармацыі, што ягоны выхад прыпынены на 3 месяцы. Чыноўнікі палічылі, што выданьне самавольна змяніла тэматыку на грамадзка-палі-

тычную. Між тым, заява выдаўцоў пра зьмену тэматыкі ляжала ў міністэрстве з 2005 г.

АМОН затрымаў **8 удзельнікаў флэш-мобу**, прымеркаванага да Дня міру: яны гулялі па Кастрычніцкай плошчы і пусkali мыльныя бурбалкі.

22 верасня

Суд Цэнтральнага раёну Менску не падтрымаў рэжысэра «Свабоднага тэатру» **Уладзімера Шчэрбаня**, які аспрэчваў сваё звальненне з Кушпалаўскага тэатру: яму не падоўжылі кантракт.

Вярхоўны суд прыпыніў на 1 месяц дзейнасьць **ГА «Беларуская жаночая ліга»** паводле пазову Мін'юсту: арганізацыя не падала свечасова дакумэнтаў пра сваю статутную дзейнасьць.

У Баранавічах гаспадар арандаванай кватэры адмовіўся ад дамовы з прадстаўнікамі АГП пасьля таго, як да яго прыйшлі міліцыянты й заявілі, што ён зьбіраецца здаваць кватэру тэарыстам. У памяшканні мелася адбывацца сустрэча дэмакратычных актывістаў з Анатолем Лябедзькам.

23 верасня

На Кастрычніцкім пляцы Менску затрымалі 7 удзельнікаў акцыі ў памяць пра намётавае мястэчка, у тым ліку **Крысьціну Шацікаву**, **Зьмітра Хведарука** й іншых.

24 верасня

Памежнікі правялі пільны надгляд машыны кіраўніка АГП **Анатоля Лябедзькі**, які вяртаўся зь Вільні.

25 верасня

Памежнікі забаранілі выяжджаць ва Ўкраіну моладзевому актывісту **Сяргею Сямёнаву**: яму заявілі, што ягоны пашпарт неспраўдны, бо на першай старонцы той наляпіў «Пагоню».

Суд Ленінскага раёну Берасця прызнаў незаконнымі дзеянні міліцыянтаў, якія падчас выбарчай кампаніі забралі аўтамабіль актывіста ПБНФ **Юрася Губарэвіча** са стаянкі на станцыі тэагляду на штрафную стаянку.

Позву ў міліцыю на 29 верасня атрымаў заставальнік Саюзу палякаў Беларусі **Тадэвуш Гавін**. Такую ж позву **Анжаліцы Борыс** перадаць не змаглі, бо яна была ў Польшчы.

АШ

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Магілёў, 14 верасня.

Патрыярхі прэзэнтавалі слоўнік

У Менску ў абласной універсальнай навуковай бібліятэцы імя А. Пушкіна ў чацьвер (21 верасня) адбылася прэзэнтацыя 1028-старонкавага «Ангельска-беларускага слоўніка». Склала яго Валянціна Пашкевіч, беларуска з Таронта, што пайшла з гэтага сьвету ў 2004 г.

На імпрэзу з-за акіяну прыехалі патрыярхі беларускай эміграцыі: дырэктар Беларускага інстытуту навукі і мастацтва, у кніжнай сэрыі якога і

выйшаў слоўнік, Вітаўт Кіпель і доктар гістарычных навук Янка Запруднік, які разам з Зорай Кіпель (1927—2003) узначальваў рэдкалегію, што рыхтавала кнігу. З Прагі прыехаў перакладчык Сяргей Шупа, які рэдагаваў слоўнік.

Прысутныя шкадавалі, што ў гэтакі прыемны момант зь імі няма самой аўтаркі Валянціны Пашкевіч. На прэ-

зэнтацыі было сказана багата добрых словаў. Што ж да выданьня гэтай цагляны, кніга сапраўды патрэбная і ўнікальная для Беларусі. Фактычна, працу, якую мусіў рабіць цэлы інстытут, выканаў адзін чалавек.

Асабліва насмяшыў аўдыторыю сваімі заўвагамі знаўца нямецкай мовы Пятро Садоўскі, які адразу адрапартаваўся, што ня ведае ангельскай, але ў колькасьці знойдзеных у кнізе хібаў ён пераўзыхоў, мабыць, усіх рэцэнзэнтаў.

На прэзэнтацыі былі людзі, якіх не заўсёды можна ўбачыць на такіх мерапрыемствах, што яшчэ раз падкрэсьлівае значнасьць гэтага слоўніка.

Па сканчэньні імпрэзы выдавец Зьміцер Колас прапанаваў ахвочым набыць па сабекошце асобнікі кнігі з аўтографамі Вітаўта Кіпеля і Янкі Запруднікі. Да слаўных беларусаў пацягнулася доўгая людзкая чарга, канца якой, здаецца, не было бачна.

Потым пачалася неафіцыйная частка дзеі, з фуршэтам і неформальнымі размовамі тэт-а-тэт. Такой кнігі беларусы насамрэч пракаліся.

Зьміцер Панкавец

Не старэюць душой вэтэраны. Вітаўт Кіпель (зьлева) і Янка Запруднік.

Дайшлі!

«НН» распачала святкаванне 100-годзьдзя чытаньнямі ў Бэрліне.

У цэнтры Бэрліна, у раёне Прэнцлаўэр-Бэрг, месціцца стары бровар — вялізны прамысловы комплекс з чырванай цэглы. Праўда, цяпер замест таго, каб вырабляць піва, тут яго разьліваюць у куфлі, што дапамагае спажыванню ладных порцыяў мастацтва самага рознага кшталту. Кожны корпус бровару перароблены ці то на музычны клуб, ці то на выставачную залю, ці то на катэйль-бар для эстэтаў.

20 верасня ў літаратурнай майстэрні «Культурбровару» сустрэкалі Андрэя Дынька, Лявона Вольскага і Андрэя Хадановіча. Ідэйны натхняльнік і рухавік праекту — нямецкі журналіст Інга Пэтц, які ў інтэрвію нярэдка прызнаецца, што Беларусь зрабілася для яго другой радзімай. Фінансавая нашаніўскія чытаньні падтрымала Нямецка-беларускае таварыства ды Фонд Робэрта Боша.

Адкрыў вечар нямецкі экспэрт у беларускіх справах Райнэр Лінднэр з Фонду навукі і палітыкі экскурсам у гісторыю «Нашай Нівы». Ён асабліва падкрэсьліў, што і сёньня перад «НН» стаяць, бадай, тыя самыя праблемы, зь якімі яна сутыкалася стагодзьдзе таму.

Андрэй Дынько падзяліўся думкамі пра тое, чаму так адбываецца. Ён не збаяўся самакрытыкі на адрас айчынных інтэлектуалаў, але і выказаў упэўненасьць, што цяпер працэс фармаваньня беларускай нацыі паскараецца, таму ў пэсымізм упадаць ня варта.

Лявон Вольскі зладзіў акустычны канцэрт, засьпяваюшы свае гіты з праектаў «Я нарадзіўся тут» ды «Народны альбом». Андрэй Хадановіч ад-

навіў у верхав вольную сакавіцкую атмасфэру ды разварушыў залю калядным рэпам.

За найлепшыя пытаньні да гасьцёў былі паабяцаныя прызы. Цішотку «За100емся!» зь лягатыпам «НН» атрымаў студэнт Франкфурцкага ўнівэрсытэту Марцін Шон, адзін з тых маладых нямецкіх інтэлектуалаў, якія здолелі навучыцца беларускай мовы лепей, чым большасьць беларусаў. «Нямеччына ставіцца да краінаў, дзе разьвітае нацыянальнае пачуцьцё, калі не адмоўна, то прынамсі з насыцярогай, — зьвярнуўся журналіст да Андрэя Дынька. — У вашай канцэпцыі нацыянальная ідэнтэчнасьць — гэта мэта

народу. Наколькі сучасная нацыянальная ідэя ў ХХІ ст.?» На думку галоўнага рэдактара «НН», «Лукашэнка тады прайграе выбары і тады перамены могуць адбыцца ў Беларусі, калі большасьць беларусаў будуць лічыць сябе беларусамі, а не савецкімі людзьмі, славянамі ці кімсь яшчэ».

Іншы, сымбалічны прыз — запрашэньне на 200-годзьдзе «НН» — дастаў наймаладзейшы ўдзельнік імпрэзы, малы бэрлінскі беларусік. Ён спытаўся ў Лявона Вольскага пра тое, ці падабалася таму хадзіць у дзіцячы садок. Нялёгкае пытаньне прымусіла рок-зорку зазірнуць у маленства. Як кажа Лявон Вольскі, у той час ён быў пастаўлены ў жорсткія ўмовы: пытаньня «падабаецца — не падабаецца» перад ім не стаяла. «Гэта была барацьба за выжываньне», — прызнаўся сьпявак.

Калі раней Нямеччына, паглядаючы на ўсход, нярэдка не заўважала Беларусі ў цені Спаськай вежы, дык ця-

пер паводле колькасьці беларускіх імпрэзаў яна можа канкураваць з нашымі краінамі-суседзямі, якія традыцыйна з сымпатыяй ставяцца да нашай культуры. Паказальна і тое, што мэдычным партнэрам святкаваньня векавой гадавіны «НН» у Нямеччыне сталася радыёстанцыя «Нямецкая хваля» (узгадайма, якія спрэчкі ішлі вакол мовы яе перадачаў!). Цяпер эмоцыі сьціхлі, і «Нямецкая хваля» бярэ інтэрвію ў нашаніўцаў па-беларуску.

Гэтая восень выдалася ў Нямеччыне сапраўды беларускай. Нашаніўскія чытаньні адбыліся акурат пасля канфэрэнцыі ў Вітэнбэргу, на якой разам сабраліся нямецкія і беларускія экспэртны ды палітыкі, на пачатак кастрычніка запланаваны паказ у Бэрліне ды Дрэздэне беларускіх фільмаў, а таксама вялікі фэст беларускай культуры «goodBY» у нямецкай сталіцы, які працягнецца з 6 па 11 кастрычніка (<http://www.festival-good-by.de/>).

Алесь Кудрыцкі, Бэрлін

Райнэр Лінднэр: Сёньня перад «НН» тыя самыя праблемы, што і сто гадоў таму.

Менская габрэйская грамада святкавала выходнымі Новы 5767 год.

Навуковая канфэрэнцыя ў гонар 100-годзьдзя «Нашай Нівы»

Гістарычны факультэт Беларускага дзяржаўнага пэдагагічнага ўнівэрсытэту імя Максіма Танка, катэдра славянскай гісторыі і мэтадалёгіі гістарычнай навукі, катэдра гісторыі Беларусі праводзяць Рэспубліканскую навукова-тэарэтычную канфэрэнцыю «Беларусь у эпоху рэвалюцыйных узрушэньняў: да 100-годзьдзя выхаду ў свет газэты «Наша Ніва».

Канфэрэнцыя пройдзе **10 лістапада 2006 г.**

Тэзісы паведамленьняў будучь выдадзеныя да пачатку работы канфэрэнцыі. Выдаткі на праезд, пражываньне і харчаваньне ўдзельнікаў бяра на сябе арганізацыя, што камандзіруе. Апошні тэрмін дасылкі матэрыялаў — 20 кастрычніка 2006 г.

Адрас аргкамітэту:

229809 Менск, вул. Савецкая, 18, корпус 1, пакой 71.

Катэдра славянскай гісторыі і мэтадалёгіі навукі.

Тэлефоны для давадак: (017) 227-82-35, (029) 757-81-29.

КАЛЯНДАР

Кастрычнік

1 — 125 гадоў з дня нараджэньня мастака Міхаіла Станюты (1881—1974), бацькі славунай актрысы Стэфаніі Станюты.

3 — 125 гадоў з дня нараджэньня польскага кампазытара й дырыжора Людаміра Міхала Рагоўскага (1881—1954), які кіраваў хорам у Беларускам музычна-драматычным гуртку, аздабляў музыкай спектаклі трупы Ігната Буйніцкага, склаў «Беларускі песеньнік з нотамі для народных і школьных хораў» (1911).

8 — 175 гадоў з дня нараджэньня скрыпача, кампазытара й пісьменьніка Міхала Ельскага (1831—1904). Гастралюваў у Варшаве, Нямеччыне, збіраў народныя мэлэдзіі.

10 — Ём-Кіпур (Судны дзень) у юдэяў. Паводле юдэйскае рэлігіі, у гэты дзень Госпад канчаткова вырашае, каму жыць у наступным годзе.

13 — 125 гадоў таму ў мястэчку Мір выкладчык тамтэйшае жыдоўскае школы Элізэр Бэн Ягуда і ягоныя сябры дамовіліся міжсобку гаварыць толькі на іўрышце: так была адноўленая старажытная габрэйская мова, якая ўжо лічылася мёртваю.

14 — Пакроў у праваслаўных.

15 — 75 гадоў з дня нараджэньня скульптара Генрыха Шумскага (1931).

19 — 125 гадоў таму ў Расейскай імперыі быў прыняты закон пра перавод дробнае шляхты ў катэгорыю аднадворцаў. Кожны шляхціц хоць і захоўваў асабістую свабоду, але плаціў велічэзныя падаткі і мусіў 15 гадоў адслужыць у расейскім войску. У пераважнае бальшыні аднадворцаў забіралі зямлю, якая цяпер не была іхнай уласнасьцю.

22 — 150 гадоў таму на выгнаньні памёр выдавец, публіцыст, кразнавец і фальклярыст Рамуальд Падбярэскі. Праславіўся выданьнем кнігі Яна Баршчэўскага «Шляхціц Завальня, альбо Беларусь у фантастычных апавяданьнях». Ён таксама аўтар нарысаў зь беларускай этнаграфіі «Беларускае вясельле», «Антон Абрамовіч, беларускі музыкант» ды іншых. У 1850 годзе Падбярэскага за антырасейскую дзейнасьць арыштавалі й выслалі ў Архангельскую губэрню, дзе ён і памёр.

23 — 50 гадоў таму ў Вугоршчыне пачалося народнае паўстаньне супраць камуністычнай улады.

24 — заканчэньне Рамазану (Рамадану) у мусульманаў.

Прывід беларускай Кандалізы

Няўжо і процістаянне імперыі ня зменіць мэнтальнасці лукашэнкаўцаў? Піша Аляксандар Класкоўскі.

Мала каго кранула звестка, што Інстытут сацыяльна-палітычных даследаванняў пры Адміністрацыі прэзідэнта перарабляюць у інфармацыйна-аналітычны цэнтар. Ці мала ў нас шльдаў мяняюць?

Магчыма, аднак, што гэта сымптом. Імаверна, улада адчула патрэбу ў сапраўднай аналітыцы замест навукападобнай апаліягетыкі. Жыцьцё прыціснула!

Пакуль пампавалі з Усходу танныя рэсурсы, можна было плаціць грошы і за апавяненне ўнікальнай «беларускай мадэлі». Цяпер жа відавочна, што мелі рацыю незалежных эксперты, на думку якіх у начальства была алергія. Тыя яйкагаловыя даўно дзяўблі пра інавацыйны шлях, энэргетычную незалежнасць, патэнцыял малага ды сярэдняга бізнесу...

Сёння ва ўлады ёсць шанец наладзіць кантакт з незалежнай экспертнай супольнасцю. Дакладней, тымі яе выспамі, што яшчэ трымаюцца.

На Захадзе кіроўная эліта ўсмоктвае ня толькі парады, але і найлепшыя кадры з аналітычных цэнтраў. Яскравы прыклад — кар’ера Кандалізы Райс. Але нашаму начальству такі вобраз бачыцца хіба ў начных кашмарах.

Зь іншага боку, высокае кіраўніцтва, магчыма, і ня ведае пра многія зусім не палітызаваныя канцэптуальныя

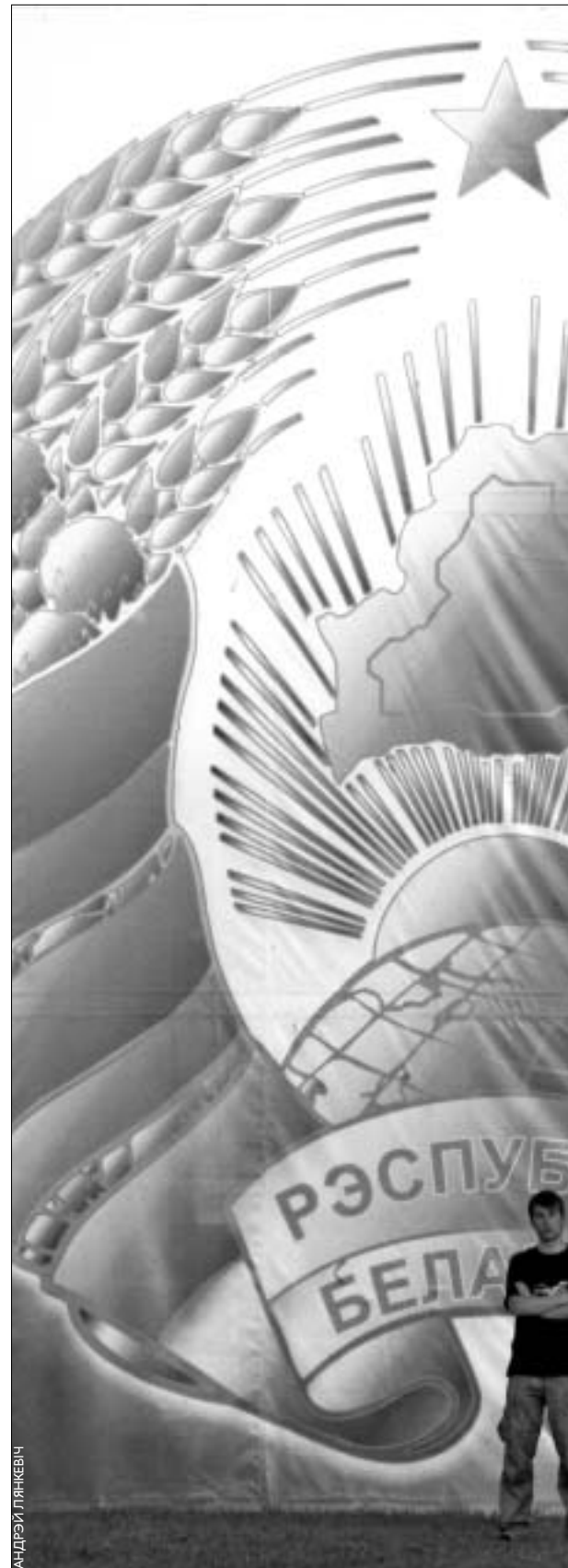
напрацоўкі, што генэруюцца, напрыклад, цэнтрам «Стратэгія» на чале з эканамічным карыфэем Леанідам Заікам. Ці знойдуцца на версе разумныя і смелыя дарадцы, каб звярнуць увагу на незапрацаваны інтэлектуальны рэсурс?

Сёння, калі ўсіх бярэ за гарляк імперыя, уладзе ды інтэлектуалам знайсці супольную мову патэнцыйна лягчэй, чым як за часамі «братняй інтэграцыі».

Дарэчы, цяпер дзяржаве быў бы надта карысны і патэнцыял апальных гуманітараў. Тых, каго загналі ў андэграўнд як нацыяналістаў. Бо стаўка на вылегчаную, зрусіфікаваную гісторыю Беларусі вылазіць кіроўнай эліце бокам. Ужо даўно не працуе рыторыка наконт гніення ў акопах. У сённяшняй сытуацыі процістаяння імперыі было б лягчэй апяляваць да глыбіняў беларускага патрыятызму. То бок уздымаць на шчыт перамогу пад Воршай, а замест дубовых ідэалагічных цыркуляраў масава тыражаваць кнігі Сагановіча ды Арлова.

У гісторыі ёсць прыклады, як спакваля трансфармаваліся аўтарытарныя рэжымы, прыціснутыя патрэбай мадэрнізацыі: Гішпанія, Паўднёвая Карэя...

Але болей імаверна, што наша ўлада будзе выкарыстоўваць патэнцыял экспертнай супольнасці дазавана і каньютурна. Кіроўным вярхам надзвычай цяжка перасягнуць праз бар’ер мэнтальнасці «савецкіх беларусаў». Другі тормаз — гэта страх хоць трохі разнявольць незалежную думку. І вось гэтыя чыннікі могуць стацца фатальнымі.

Фэльетон Лёліка Ушкіна.

Такім будзе канец свету

Дамова аб адзінай гандлёвай зоне, Дамова аб калектыўнай бясспецы, Рух недалучэння — за апошні час Беларусь уступіла ў столькі блёкаў, пактаў і саюзаў, нарадзіла столькі геапалітычных Франкенштайнаў, што, здаецца, адзіны маленькі канфлікт можа прывесці да канца сьвету.

Хроніка аднаго апакаліпсісу вачыма прэсы.

«**Саўбелка**» (Беларусь): «Калі літоўцы пабудуюць ядравы могільнік на нашай мяжы, мы адгроем самую буйную свінаферму ў Эўропе».

«**Respublika**» (Літва): «Вы думаеце, беларусы пабудуюць камбінат, здольны атруціць нас свінячым гаўном? Наша жыцьцё і так даўно сьмярдзіць гаўном».

www.lietuvosavangard.yandex.narod.ru (сайт «Саюзу нешмаглікіх, аднак самых правільных, паслядоўных калдырных патрыётаў»): «Як піша «Respublika», у памежных раёнах усё даўно прасьмярдзела гаўном, а ўрад маўчыць» (фрагмент артыкулу «Чаму Бразэйскас — жыдамасон, а Літве ад мора да мора няма альтэрнатывы»).

Праграма БТ «**Конгурь**» (Беларусь): «У Літве пачалася чарговая антыбеларуская кампанія, за якой стаяць уплывовыя палітыкі».

«**Знамя юности**» (Беларусь): «Уся беларуская моладзь гатова адправіцца на будаваньне свінячых фэрмаў на мяжы зь Літвой. Гэта наш доўг перад радзімай» (з інтэрвію кіраўніка Саюзу роднай патрыятычнай моладзі).

«**Baltic Times**» (Рыга): «Каб не дапусціць атручваньня адкідамі беларускіх фэрмаў, літоўцы гатовы ўжыць сілу».

«**Народная газета**» (Беларусь): «Літва канцэнтруе войскі на нашай мяжы. Трэба адэкватны адказ, а таксама стырылізаваць усіх бамжоў,

каб трымаць моцнымі нашыя тылы» (з заявы дэпутата Касьцяна).

«**Саўбелка**» (Беларусь): «У магчымым канфлікце мы можам разлічваць на нашых хаўруснікаў па міжнародных геапалітычных блёках» (з заявы МЗС).

«**Al Ahram**» (Судан): «У рамках нашых дамоваў па Руху недалучэння мы дасылаем у Беларусь наш найлепшы батальён аднагорбых вярблодаў» (з афіцыйнай заявы суданскага ўраду).

ВВС: «Сьледам за Вэнэсуэлай, Суданам, Кубай Дэлі і Ісламабад адпраўляюць вайсковыя фармаваньні ў дапамогу беларусам. Сьвет на парозе глянбальнай вайны».

«**Рэспубліка**» (Беларусь): «Калі ў пагранічным нарадзе беларускі і зымбабвійскі салдат: вораг ня пройдзе!» (з загаловку артыкулу).

«**Вольнае Глыбокае**»: «Учора на дыскатэцы ў Лынтупах адбыўся інцыдэнт з удзелам жаўнераў індыйскага і пакістанскага корпусу. Ёсьць траўмы. Нанесеная шкода маёмасьці: зламаныя два крэсьлы».

«**Jasarat**» (Пакістан): «Індыйцы білі мяне ботамі за тое, што не лоблю Раджа Капура» (інтэрвію пакістанскага жаўнера, зьбітага ў Лынтупах).

CNN (ЗША): «Эскаляцыя гвалту: на знак помсты за ахвяраў бойкі ў Беларусі прапакістанскія тэрарысты ў Кашміры ўзарвалі ўсё, што можна ўзарваць».

«**The Hindu**» (Індыя): «Урад паставіў ультыматум Ісламабаду!»

«**Financial Times**» (Англія): «У выніку абмену ядравымі ўдарамі Пакістан і Індыя перасталі існаваць».

«**Washington Post**» (ЗША): «Набуду добры падвал, каб перажыць ядравую зіму» (з рубрыкі «Прыватныя абвесткі»).

«**Саўбелка**» (Беларусь): «На Піншчыне пабудаваны новы аграгарадок» (назва перадавіцы).

Лаўроўская абараніла дысэртацыю пра Берасьце

22 верасня спн.Ірына Лаўроўская зь Берасьця абараніла ў Варшаве доктарскую дысэртацыю ў Інстытуце мастацтва Польскай акадэміі навук. Яе шматгадовая ўнікальная праца ў дасьледаваньні гісторыі і архітэктуры старажытнага Берасьця нарэшце паспяхова завершана і была належа ацэнена калегамі-навукоўцамі. На жаль, у Беларусі спн. Ірына гэтага зрабіць не змагла... І ўсё ж Берасьце і Беларусь цяпер маюць свайго найаўтарытэтнейшага дасьледчыка! Яе заслуга ў тым, што яна як ніхто сваім дасьледаваньнем спрычынілася да разбурэньня міту, што Берасьце — гэта адно расейская крэпасьць. Яна здолела навукова давесці, што сярэднявечная гравюра Пуфэндорфа «Аблога Берасьця швэдамі» ня міт (у які верылі нават такія гісторыкі, як Міхась Ткачоў!), які меў засьведчыць веліч перамогі захопніка, а гістарычная рэальнасьць.

Шчыра радуемся за спн. Ірыну Лаўроўскую і ад усго сэрца віншваем ды зычым новым навуковых дасягненьняў і адкрыцьцяў!

Ігар Бараноўскі і сябры «Старога гораду», Берасьце

Гісторыя па-расейску: бяз выбару

Шмат спрэчак вялося ў жніўні гэтага году наконт выкладаньня гісторыі Беларусі па-расейску. На ўправе БНФ вядзецца збор подпісаў пра скасаваньне пастанова Міністэрства адукацыі на гэты конт. Але, наколькі я ведаю, такой паставы не было. Быў інструкцыйна-мэтадычны ліст, які ўтрымліваў такую параду. Гэта толькі мэтадычная парада, не пастанова, не загад. Таму ў гэтым разе ўсё залежыць ад настаўніка, якую мову ён будзе выкарыстоўваць. Аднак апошні цывік у труну гэтае праблемы быў забіты падручнікам па гісторыі Беларусі для 9 клясы 12-гадовай школы. І калі мэтадычны ліст пакідаў выбар мовы на сумленьне выкладніка, то падручнік — гэта аргумэнт. Гэтая папяроявая пачвара (дарэчы, аздобленая ў чырвона-зялёнай гаме), выдадзеная 100-тысячным накладам, распаўзлася па школах Беларусі і не пакінула выбару ні вучням, ні настаўнікам. Для яе выданьня быў зроблены адмыс-

ловы пераклад зь беларускай (!) мовы. Зь пятае па восьмую клясу вучні 12-гадовай школы працавалі зь беларускамоўнымі падручнікамі і вывучалі родную гісторыю на роднай мове. Цяпер настаўнікаў літаральна вымусілі перайсьці на расейскую, не пакінуўшы выбару.

Юры, Глыбокае

Дактары-хлусы

У нядзелю, ледзь даехаўшы да лякарні ў Аксакаўшчыне, памёр мой даўні знаёмец Лёня Буланаў. Быў ён старэйшы ад мяне на чатыры гады і ўсяго два гады таму размяняў шосты дзясятак. Хіба ж гэта мужчынскі век?!

Зразумела, шкада яго, шкада былую жонку і двух сыноў. Але й страшэнна абурэе той хлусьлівы цынізм, зь якім пасья нядаўняга інфаркту мэдыкі паўпівалі ў эпідэрыз (тады яшчэ жывому Лёню!) залішнюю вагу, празьмернае спажываньне алкаголю і нават... курэньне! Усё гэта дужа нагадвае сьведчаньні міліцыянтаў пра тое, што на дэманстрацыі брудна лаяўся... хлопчык — глушэц і нямяк ад нараджэньня!

Чаму ж ня хлусіць дактарам, калі штодня цынічна хлусяць найвышэйшыя службовыя асобы ў сёньняшняй дзяржаве?!

Уладзімер Булаўскі, Жодзіна

Настаўнікаў прымушаюць падпісвацца на «Советскую Белоруссию»

Некалькі дзён таму ў школах Горадні ў Скідзеля павывешвалі сьпісы настаўнікаў, якія мусяць падпісацца на «Советскую Белоруссию». У кожным сьпісе блізка 15 чалавек, гэта проста першыя паводле альфабэтнага сьпісу настаўнікі ў школах. Кожны зь іх мусяць пакласці ў адміністрацыю школы квіток аб аформленай падпісцы на газету на 4 квартал 2006 г. Настаўнікі, што стаяць у альфабэтным сьпісе далей, будуць змушаныя падпісвацца ў наступных кварталах. Адмова ад падпіскі значыць занясець у чорныя сьпісы і праблемы на рабоце. Радасьці сярод настаўнікаў такая дырэктыва ня выклікала, многія адкрыта абураліся. Але рады не дасі, разумею, у нас «рынкавы сацыялізм».

Вось так «самая папулярная газета краіны» заваёўвае сабе

чытачоў. Што ж, зьявіўся яшчэ адзін пункт выдаткаў у невялікіх бюджэтах нашых настаўнікаў. Выпадае толькі абурана ўсклікнуць: «Шаноўныя выдаўцы «Советской Белоруссии», не рабіце гэтак, не захоплівайце рынку збыту айчынных вытворцаў туалетнай паперы!»

АП, Скідзель

Праваліс

І вучоныя чэшуць галовы,

Перад імі праблема з праблем:

Ўнармаваць трэба праваліс мовы Беларускай к расейскай бліжэй.

— Непатрэбны мяккія знакі, —
Нехта быццам бы пажартаваў, —

Ды навошта яны? Іх занадта.

Зь ім адрозьжэ згадзіўся («Наркам»).

— І асобная тэма размовы,

Калі «е» пераходзіць у «я»,

Калі «не» адарвана ад слова,

То ня трэба цяпер пісаць «ня».

— Нам кароткія «і» — непатрэбны,

Бо з чарніламі ў нас дэфіцыт.

І яшчэ вось... Ну як там? Ну гэта...
Адным словам нармальна й бязь іх.

І была падпісана рэформа.

Пастанова прыйшла ад улад:

«Новы праваліс і яго нормы

канчаткова патрэбна прыняць...»

Хведар Самотны, з nn.by

Просім чытачоў

на наступным тыдні масава зьявіцца ў «Белпошту» зь лістамі з просьбай вярнуць незалежныя газеты ў падпісны каталёг. Альгарытм звароту такі: дашліце ліст у «Белпошту» (220050 Мінск, пр. Незалежнасьці, 10) і адпраўце яго копію нам у Рэдакцыю, разам з квіткам, які пацьвярджае факт адпраўкі заказнага ліста.

Прыкладны ўзор

Генэральнаму дырэктару РУП «Белпошта»

Чарняк А.І.

Копія: ВПУП «_____»

Прозьвішча, імя, імя па бацьку

якіякая жыве па адрасе:

Прашу ўключыць у падпісны каталёг на 2007 г. газету «Наша Ніва».

Я зьяўляюся чытачом і падпісчыкам гэтага выданьня з _____ году. На жаль, у 2006 г. я ня змог / не змагла падпісацца на газету, бо яе не ўключылі ў падпісны каталёг. У такім самым становішчы апынуліся і многія іншыя чытачы газеты, якая зарэгістраваная ў належным парадку. (Калі хто жыве ў вёсцы, ці інвалід, ці стары чалавек, якому цяжка рухацца і ня можа атрымаць газеты ў іншы спосаб, акрамя як праз падпіску, дык пра гэта таксама варта пісаць.)

У рэдакцыі газеты мяне запэўнілі, што яны зацікаўленыя ў распаўсюдзе праз падпіску і робяць дзеля гэтага ўсё неабходнае.

Выдаленьне «Нашай Нівы» з падпіснага каталёгу парушае мае правы як спажыўца паслуг сувязі, якія МУСЯЦЬ АКАЗВАЦЦА КОЖНАМУ ГРАМАДЗЯНІНУ, які па іх зьявляецца.

Прашу пры фарміраваньні падпіснага каталёгу ўлічыць мае законныя інтарэсы, як і правы іншых чытачоў газеты.

Пра прынятае на мой зварот рашэньне прашу паведаміць у пазначаны ў законе тэрмін.

З павагай,

Дата,

подпіс

Тры гісторыі пра Сакавік

МАРЫЯ К.

У сакавіцкія дні, вяртаючыся з плошчы Каліноўскага, мне здавалася, што колы цяжніка мэтрапалітэну выстукваюць «Жы-ве Бе-ла-ру-сь». Цяпер я прыслухоўваюся да грукату колаў, але ўсё марна, я ня чую тых гукі, яны зніклі. Ці назаўсёды?

Я ўпэўненая, што тыя маладыя людзі, якія былі на плошчы Каліноўскага, абавязкова раскажуць аб гэтым сваім дзецям. Пра Плошчу, пра намэтавае мястэчка будуць раскаваць нават людзі, якія ніколі там не былі. А што раскажу я? Толькі тры эпізоды з чатырохдзённага процістаяння, толькі тры гісторыі з жыцця Плошчы. І мае дзеці ўсё зразумеюць, пра Беларусь і пра

беларусаў, якімі яны былі ў тыя сакавіцкія дні, калі было так страшэнна холадна.

Гісторыя першая: пра дзяўчыну і шалік

Яе, здаецца, звалі Наста, яна зьявілася раптоўна з намэтавага мястэчка, у джынсах і цёплай кофце, і пачала ўзбірацца на слуп зь белчырвона-белым сыягам у руках. Людзі крычалі: «Што ты робіш, злазь», — але потым, убачыўшы яе ўмельны рух, прыціхлі. Раптам сыяг споўз з вудзільна, і на зямлі яго пачалі нацягваць зноў, здаецца,

рабілі гэта так марудна, а яна ўвесь гэты час была на вышні чатырох мэтраў. Адалі ёй сыяг, яна паспрабавала яго замацаваць, але вудзільна не ўвайшло ў месца, дзе мусяць вісець сыягі, і тады яна крыкнула, каб ёй далі яе шалік. Завязаўшы вудзіла ім, яна паспяхова злезла ўніз, дзе яе чакалі воплескі. Потым на сайце «Свабоды» я ўбачыла фатаздымак спэцназаўца, які, стоячы на грузавіку, зьдзірае гэты сыяг у ноч ліквідацыі намэтавага мястэчка. У нядзелю 26 сакавіка мне патэлефанаваў знаёмы і сказаў, што шалік дзяўчыны ўсё яшчэ вісіць. Мы яго сфатаграфавалі ў панядзелак, а потым ён знік. Хто яго зняў і чаму, мабыць, застанецца невядомым назаўсёды. Ён быў ня сінім і ня белчырвоным, вось чаму яго не чапалі так доўга, але для тых людзей, хто бачыў яго ўладальніцу, ён стаў сымбалам мужнасці і барацьбы. Ён — адзіная рэч, якая заставалася нейкі час на Плошчы пасля ночы 23 сакавіка.

Гісторыя другая — пра маладафронтаўца

Мае сябры дагэтуль шкадуюць, што яго не сфатаграфавалі. Яму гадоў шаснаццаць, ён быў так лёгка апрануты, што становіцца холадна нават цяпер, у цёплы вераснёўскі дзень, успамінаючы яго. На галаве стужка «Малады фронт», у руках плястыкавы кубак гарбаты, які не сагравае яго, а, здаецца, наадварот, прымушае неймаверна дрыжаць, ён дрыжыць усім целам, на яго балюча глядзець. Ён накіроўваецца ў бок дашнікі і прапаноўвае яму сваю гарбату, той, вядома, адмаўляецца. Цікава, ён баіцца страціць працу ці грэбуе ўзяць штосьці з рук «адмарозка»? Я ўпэўненая, што калі ў гэтага гаішніка засталася штосьці чалавечае ў душы, ён, уба-

чыўшы гэтага худзенькага юнака з разумнымі неаб'якавымі вачыма, павінен быў узненавідзець таго, хто яго супрацьпаставіў гэтаму юнаку, хто прымушае яго штрафавець кіроўцаў, якія сыгналяць гэтаму хлопцу.

Гісторыя трэцяя пра... Самі яе назавецце, як хочаце

Жанчына гадоў пяцідзесяці, добра апранутая, відаць, што цяпер вельмі старанна сочыць за сваім выглядам, але прыгожай яе назваць цяжка. Побач зь ёй прывабны мужчына яе гадоў, пра такіх дастаткова сказаць адно слова — інтэлігент. Я са сваім сябром пазнаёмілася зь імі з той лёгкасыцю, якая была ўласціва, я думаю, усім знаёмствам у тым месцы ў той час — проста стаялі побач і загаварылі. Жанчына галасавала за Лукашэнку, а на Плошчу яна прыйшла, каб праверыць, ці сьмярдзіць тут так, як аб гэтым раскавала БТ. Мы раскавалі пра тое, як людзей саджаюць на пятнаццаць сутак за спробу пранесці ежу на Плошчу, пра бабульку, якая несла два яблыкі, і як яе прымуслі надкусіць іх, пра дзяўчыну, што несла аладкі і якую прымуслі ў міліцэйскім участку іх есці. Жанчына вельмі дзівілася і не давала нам веры.

— А вы, калі ня верыце, заўтра паспрабуйце прайсці з пакетам ежы, — прапанава-

ла я.

— Толькі вазьмі столькі, колькі зможаць зьесці, — пажартаваў мужчына.

— Не! Я баюся! — адказа-ла жанчына.

Як можна ня верыць у існаванне чагосьці і адначасова баяцца гэтага?!

У гэты час на Плошчы пачалі зачытваць спіс людзей, якіх затрымалі за апошні дзень.

— Дзесяць-пятнаццаць сутак. Гэта ж так многа! А чаму вы не ідзяце іх вызваляць?! — спытала жанчына.

Я ня ведала, што адказаць, як і ня ведала, як рэагаваць на наступныя яе разважаны аб тым, што яна за стабільнасьць, аб тым, як яна лобіць Расею, расейскую літаратуру XIX ст. Урэшце, яна сказала, што ёй трэба ісці карміць сваіх котак. А я ўсё яшчэ доўгі час не магла паверыць, што людзі, якія маюць вышэйшую адукацыю (яна скончыла БДУ) і якія захапляюцца расейскай літаратурай, могуць быць такія!!!

Сымбалічна, што першыя дзве гісторыі адбыліся ў першы дзень існавання намэтавага мястэчка, а трэцяя — у апошні ягоны дзень. Гераізм адных і аб'якавасць іншых. Дзякуючы гераізму моладзі мястэчка зьявілася і жыло, праз аб'якавасць старэйшага пакалення яно... знікла.

апаবাদаньне

Паўночнае сонца праспэкту

ПАВАЛ КАСЬЦЮКЕВІЧ

У часе аднаго зь нешматлікіх у апошнія гады візытаў у Менск нам з маёй дзяўчынай была дадзена маёй бабай парада хадзіць толькі па праспэктэ Скарыны і нікуды на іншыя вуліцы ня збочваць, бо ўсе людзі па-за межамі праспэкту — бандыты і алькаголікі. Мы пакорліва прынялі бабціну рэкамэндацыю і два тыдні запар паслухмяна шпацыравалі выключна па праспэктэ ад станцыі мэтро «Маскоўская» да станцыі «Плошча Леніна». Праскарыніцца, праскарыніўся, праскарынілася, праскарыніліся. На астатніх вуліцах мы амаль не зьяўляліся. Была яшчэ адна прычына: у мяне алергія на англіцызмы. «Гіпэрмаркет», «паркінг», «банкамат», «крама» — словы, ад якіх я плююся, а сённяшні Менск спрэс у іх. А вось адзіная прастора, на якой гэтая нянавісьць нежак улагоджваецца і дзе ствараецца пэўны парытэт паміж ёю і навакольнымі раздражняльнікамі, — магутнае жарало праспэкту Скарыны.

Пасьля тыдня нашых штодзённых праходак мая дзяўчына зьненавідзела праспэкт, і яе стала ад яго нудзіць. На дзявяты дзень яна сапраўды пачала ніштавата ванітаваць. Ля кожнай станцыі мэтро, пачынаючы з трэцяй, у жалезныя сьметнікі ля сходаў у падземку. Калі побач з гадзіннікавым заводам ёй станаўлася толькі крыху млосна, то

ўжо ля кінатэатру «Кастрычнік» ванітныя спазмы пасьпяхова апапоўвалі кволы арганізм маёй дзяўчыны. Трохі акрыяўшы і прайшоўшыся сотню мэтраў са мной пад ручку ў кірунку станцыі «Плошча Якуба Коласа», яна зноўку адчувала млосьць, і ўсё пачыналася па новым коле. Такім парадкам, я штодня станаўўся сьведкам гэтага жалюгоднага відовішча: як дарослы чалавек, дзяўчына, дваццаць першае стагодзьдзе, на манер страўса хавае сваю галаву ў сьметніку.

Праз тыдзень мы паспрабавалі зьмяніць тактыку: сьпяраша даяджалі на мэтро да канца праспэкту, да станцыі «Плошча Леніна», ды ўжо адтуль ішлі дадому. Але хоць ты задумшыся, яна ўсё адно працягвала ванітаваць, цяпер ужо пачынаючы з «Плошчы Перамогі». Праз тры дні, зьялёная, дзяўчына зьехала да сябе ў Маскву. Увечары патэлефанавала яе маці і сказала, што я сапсаваў ім дачку. Я адказаў: «Марына Арнольдаўна, ну, навошта вы перабольшваеце? Вечна вы ўсё перабольшваеце». І кінуў слухайку аб сыценку.

З заўтрашняга вечара я стаў хадзіць уздоўж праспэкту адзін. Тое было на згоне зімы, адліга, раніцой сьпявалі птушкі, а надвечоркам ціснуў мароз. Паміж станцыямі мэтро «Парк чалюскінцаў» і «Маскоўская» на ўскрайку парку, мэтраў дваццаць ад

рэстарану «Сьвіцязь», ляжаў мужык, тварам у сьнег. Я толькі паглядзеў на яго ды адразу зразумеў пра ўсіх людзей тое, што дагэтуль цьмяна адчуваў толькі пра сябе. Што кожны чалавек — гэта два чалавекі.

На прыкладзе мужыка гэта выглядала так. Першы чалавек, уцелаўлёны, ляжаў п'яны ў сьнезе, і, нячуйны да моцнага марозу, спаў. Другі, нябачны воку, стаяў побач зь целам і ўважліва так узіраўся ў першага. На занураным у сьнег твары першага чалавека чыталася ветраўнасьць, незласьлівасьць, наўнасьць, лёгкая такая дурнаватасьць. Па другім было відно, што гэта вельмі разумны, значна разумнейшы за першага, чалавек-стратэг, які ўшчэнт пазбаўлены пачуцьця спагады. Я нежак адразу сьцяміў, што гэты «стратэг» цярпліва чакае ўласнай сьмерці. Ён быў у стане разбудзіць цела, але гэтага не рабіў, пільнуючыся нейкіх сваіх няўцямных плянаў. Ён не адчуваў літасьці, хача мужык быў ён таксама.

Нешта падобнае — хоць тады я не надаў гэтаму належнага значэньня — я адчуў на сабе літаральна сто мэтраў адсюль, калі мінаў будынак дзіцячай

чугункі дзесяць год таму. Я ішоў з тагачаснай сваёй сяброўкай да мяне дамоў на «Маскоўскую», ды ў нас меўся быць сэкс. А на другім баку праспэкту, там, дзе Аграрная акадэмія, у супрацьлеглым напрамку, ішлі два мае найлепшыя сябры. Хвілін пяцьдзясят да гэтага мы з імі ўтрох, безь сяброўкі, яшчэ кулялі ў мяне дома. Потым я сказаў, што мне пара, ды мы разам выйшлі. Толькі я сеў на мэтро і паехаў да «Акадэмкнігі», дзе ў мяне было прызначана спатканьне, а Лёха з Кісьлем пайшлі дагнацца півам. Я сустрэўся з сяброўкай ля «Акадэмкнігі», і мы вырашылі, што два прыпынкі да «Маскоўскай» мы пройдзем пехатою. Тым часам мае сябры купілі піва, ды Лёха (як ён сам потым распавёў), пералазчы на Валгаградзкай празь невысокую агароджу ў забароненым для пераходу месцы, страціў раўнавагу, бразнуўся на зямлю ды даволі моцна парэзаў руку аб пабітую бутэльку. І цяпер, калі мы з дзяўчынай падыходзілі да дзіцячай чыгункі, Лёха з Кісьлем мерыліся зайсьці ў будынак Аграрнае акадэміі, каб папрасіць у вахтара прамыць скрываўленую руку. Яны нас ня бачылі. Я захацеў паклікаць сваіх сяброў, ды менавіта ў гэты момант адчуў, што сківіцы ня слухаюцца мяне. Я адкрыў рот, каб крыкнуць, але рады ня даў. Нехта не дазваляў мне гэтага зрабіць. Адчуваньне такое ж самае, калі цябе, дваццаціпяціхгадовага, хлопцы паслалі ў магазін па гарэлку, а выглядаеш ты на дваццаць, а прадавачка з нацяжкай дае табе васямнаццаць і хоча пабачыць твае, малады чалавек, дакумэнты. А табе сказаць няма чаго — пашпарт, вядома, не з табою, і ніякія доказы не перакануюць. Сапраўды, ну што ты ёй пакажаш — ужо атрыманы чырвоны дыплём няўдачніка? Чэлес з насечкай? Тым часам у цябе ўсё знутры крыкам крычыць: «Цёця, я ж свой, паўналетні!» — але ўголас маўчыш, задушаны бескарыснымі словамі. У той сытуацыі зь сябрамі было б цалкам натуральна, каб я паклікаў іх, што я і хацеў зрабіць, але на гэтае маё памкненьне проста стомільёнтонай плітой навалілася ўпэўненасьць, што нікога гукаць ня трэба. І мая тагачасная сяброўка таксама здзівілася: «Ігар, чаго ты іх ня клічаш? Гэта ж твае сябры», — але я нават ківам не зрагаваў на яе словы. Маім цэлам кіравалі два чалавекі, ды адзін быў мацнейшы за

другога. Відаць, мой «стратэг» не жадаў, каб я паклікаў сяброў, бо яму хацелася любошчаў, а я самастойна безь яго ня мог нават галавой варухнуць. Лёха і Кісьля зьніклі ў будынку Аграрнай акадэміі, а мы зь сяброўкай працягнулі ісьці ў бок станцыі мэтро «Маскоўская», дзе знаходзіцца мой дом. Цалкам верагодна, што менавіта ў гэты момант яна, зірнуўшы на мяне такога, і вырашыла канчаткова, што ў нас будзе сэкс.

Дык вось, я назіраў, як «стратэг» стаяў і чакаў уласнай сьмерці пад ялінай у зімовым парку. Я ўявіў, як заўтра раніцою нехта заўважыць мужыка: прыедзе патрульны «Жыгуль», аточаць разявакі, падыдуць пахмурныя санітары з кажуршкімі паверх белых халатаў, і здубелы труп нарэшце адвядуць у морг, і прынамсі да абеду, пакуль нехта з сваякоў мужыка не пачне мэтаскіравана абзвоньваць моргі або калі міліцыя сама не адшукае сваякоў паводле дакумэнтаў, знойдзеных у кішэнях, гэта будзе яшчэ адной дзяжурнай, нічыйнай сьмерцю. Аднак яму, «стратэгу», было сябе не шкада. Не магу сказаць, што ён ня жаліўся, але рабіў гэта надта глянбальна: бязгучна скардзіўся,

Такім парадкам, я штодня становіўся сьведкам гэтага відовішча: як дарослы чалавек, дзяўчына, дваццаць першае стагодзьдзе, на манер страўса хавае сваю галаву ў сьметніку.

..... што ў будучым застанеца бязь цела, што ня здолее пільнавацца сваіх, старанна пешчаных, плянаў. Неж карысьліва, не па-людзку ён жаліўся.

Я падышоў да мужыка і пачаў тармаціць яго. Сп'яну, асавелы, яшчэ не разумеючы, што да чаго, мужык зь цяжкасьцю падняўся і, хістаючыся, прайшоў крокаў дзесяць і апабёрся ілбом аб ліхтарню. Праз колькі хвілінаў ён сёе-тое скеміў, і ягоны твар аквешіўся шчырай усмешкай. Ён паляпаў мяне па плячы, галёкнуў нешта незразумелае, і ягоныя вочы пакрыла зіхоткая пляёнка чалавека, які толькі што нарадзіўся другі раз.

Мужык быў нямо. Зь невыразных пакутаў я высветліў, што жыве ён у нейкім новым раёне, аб якім я ніколі ня чуў, і што яму трэба сесці на аўто-

бус ля станцыі мэтро «Ўсход». Я падахвоціўся правесці яго, і мы ішлі як беглі. Ён, не зусім яшчэ цывярозы, відаць, усё ж цалкам усьведамляў, якой страшнай сьмерці пад ялінай ён толькі што ўнікнуў. Усмяшка шчаслівага ўратаваньня не пакідала ягонага твару. Ён дыхаў на поўныя грудзі, і ўсё жыцьцё было перад ім. Круціў яшчэ млявай шыяй, нешта мычаў, раскідваўся рукамі, жвава штосьці распавядаў. Было відаць, што яго «наіўны» цалкам прачнуўся і ўвабраўся ў моц, тым часам як «стратэг» шкандыбаў недзе ззаду, а можа, нават выпарыўся і зьнік — прынамсі я зусім забыўся аб ім ды больш не адчуваў яго злавесных флюідаў. Подбегам мы мінулі «Маскоўскую», дзе мой дом, ды пачалі імкліва набліжацца да станцыі мэтро «Ўсход».

На прыпынку зьбіралася пасажыраў маршрутка (вось яшчэ слова, якое я не люблю). Цела па-ранейшаму ня слухалася нямка, што ён і стаяць роўна ня мог. На мігах растлумачыў мне, што ў яго праязны. Што ён зараз не паедзе. Разумееш, ён хацеў дачакацца аўтобуса, каб ня траціць грошай на маршрутку. Мяне гэта страшэнна раззлавала. Ёлы-палы, ты толькі што цудам уцёк ад сьмерці! Цудоўна гэта ведаеш. Сам недастаткова цывярозы — ідзі знай, што з табою можа прылучыцца — можа, ізноў засьнеш у сьнезе. Дык як тут можна шкадаваць грошай? Я зрабіў абагульненьне пра ўвесь гэты мэнталітэт, потым падумаў яшчэ нейкую думку, потым сказаў: «Халера!» — ды не паспеў далёка сыгнуць са сваімі высновамі, бо над далаглядам узышло паўночнае сонца.

Гэта было менавіта сонца, а ня месяц, хіба толькі невялікае, мэтраў дзьвесьце ў пярэчніку. Колеру кававага лікёру, мо крыху сьвятлейшае, ня дужа высока над зямлёю, упоравень з шматпавярховікамі, яно нясьпешна набліжалася да мікрараёну «Ўсход». Мужчыны на прыпынках — а ўсе людзі ператварыліся ў мужчынаў працаздольнага веку — у момант вока перакіравалі ў бок сонца імгненна загарэлыя цьмяна-залацістым загарам ілбы. Усё роўна як сланечнікі, начныя сланечнікі. Ці мне падалося, але строгія абрысы такіх нашых, нямецкіх, машын 1990-х і 2000-х, што стаялі на вуліцы, распухлі, азызьлі і перакінулі

Паўночнае сонца праспэкту

Працяг са старонкі 29.

іся ў экзатычныя, валюхавата-вальжыныя формы амэрыканскіх бандур 1960-х. У шыбах дамоў адбіваліся маціцовыя нежывыя зайчыкі. Па невялікім часе, амаль кранаючы дах, сонца ўжо плыло па-над шматпавярховікамі ды адбівалася на сьценах з гіганцкімі мазаікамі. Я зірнуў на мазаічнага Скарыну — ад сонца ў яго золатам заблішчэлі пальцы: тонкія, доўгія, немужчынскія. А ягоны твар, што, як і ўсё астатняе цела, складаўся з каляровых каменьчыкаў, хуценька-хуценька, нібы тэкст на вакзальным таблё, ператкаўся ў новае аблічча, і я ўбачыў, што гэта ўжо не Скарына, а ўсёмагутная ўладарка пустэльні багіня Сахмэт, гняўлівае вока бога Ра, на галаве якой скруцілася зьмяя. Падсуседка, жняя са снапом, не адставала ад першадрукара і ўвачавідкі ператварылася ў напалову мужчыну, напалову ваўка, судзьдзю Царства памёрлых. На мазаіцы навукоўцы ў белых халатах, паглядныя рабочыя, лясныя браты ў папах з жычкамі наўскасяк і стылізаваныя буслы, усё яны як на ўзмах чароўнае палачкі пераўвасобіліся ў агідных божышчаў Сьнайскай пустэльні. Змучаная партызанская мадонна надзела пунсовую карону Ніжняга Эгіпту і зрабілася

багіняй вайны, Нэйт. На яе руках вышчараўся кінжальнымі ненаеднымі зубамі Сэбэк, бог-кракадзіл. Паўночнае сонца, страшнае, жудаснае, зьлітуйся з нас, нікчэмных, ня трэба ўраджаю, ня трэба даробку, толькі ня дай апекчыся тваімі навостраннымі промнямі, ня дай да сьмерці

заблукаць у полі крывавага жыта, яна мёртвых драздоў зьбірае ў кошык, накрывала абрусам, ня мела дзетак, ноччу сьніла акупацыю, ня еж нашых вачэй, пляменьнікі спрабавалі кантраляваць, хрэн угадалі, засякерыла ўсіх, адпусьці нас, паўночнае сонца, мама, схавай мяне ад ракетны прастай наводкі па пад'ездзе ці звычайнага, простага звычайнага нажа ля батарэі, пад шэрагам паштовых скрыняў, пад шлох спаленых газэт.

Сонца праплыла па-над салёнам «Фантазія», дасягнула «Эўрапейскага» і ля вялізнай шыльды «МАЗ», дзе праспэкт робіць круты паваротак, зьнікла з вачэй. Стаяла такая вусьціш і гэтак ціснула жуда, што мінус на мінус даваў плюс.

Тэль-Авіў, лета 2006 году

НОВЫЯ КНІГІ

Жарнасек, Ірына. “Будзь воля Твая...”: Раман. — Менск: “Про Хрысто”, 2004. — 432 с.

Кніга ёсьць прыкладам такога жанру літаратуры, як хрысьціянскі раман. Аснова твору цалкам дакумэнтальная — Росіцкая трагедыя лютага 1943 г. Тады карнікі Латыскага легіёну жыўцом спалілі ў мястэчку Росіца на Дрысеншчыне ў адрыве некалькі сотняў мясцовых жыхароў. Ксяндзы-марыяне Антоні Ляшчэвіч ды Юры Кашыра маглі застацца жывымі, але пайшлі разам зь людзьмі ў вагонь.

“Ужо цяпер я пераканана, што многае з маіх пілігрымных дарог сатрэцца з памяці, саступіць месца новым уражаньням. І з часам, прыгадваючы тыя шляхі-дарогі, я буду блытаць, калі былі тая ці іншая падзея, тое ці іншае перажываньне. Але адначасна я ўпэўнена, што гэтую пілігрымку я буду памятаць усё жыцьцё і не змагу зблытаць перажытае ў ёй з чымсьці іншым”.

A.Dz.

Беларускі Калегіюм

Як і штогод, запрашае слухачоў Беларускі Калегіюм. Сярод кірункаў яго вечаровых заняткаў — журналістыка, найноўшая гісторыя, філязофія/літаратура. Запрашаюцца студэнты старэйшых курсаў (як вынятак — добра падрыхтаваныя студэнты малодшых курсаў), асобы з вышэйшай адукацыяй. Запіс на сумоўе адбываецца да 30 верасня.

Абавязковая ўмова запрашэньня на сумоўе (за выключэньнем спецыялізацыі «Найноўшая гісторыя») — падача да пазначанай вышэй даты аднаго альбо некалькіх уласных тэкстаў агульным памерам ня меней за 5 тыс. знакаў. Тэкстамі лічацца як друкаваныя, гэтак і недрукаваныя матэрыялы (навуковыя, журналісцкія, літаратурныя тэксты, эсэ на вольна абраную тэму і г.д.). Апліканты мусяць запоўніць уступную анкету.

Асаблівасьцю навучальных курсаў БК ёсьць тое, што яны не дублююць існуючых праграмаў дзяржаўных і недзяржаўных унівэрсытэтаў і арыентаваныя на выкладаньне найноўшых фрагмэнтаў сучаснай веды.

Сэртыфікат Калегіюму не замяняе дыплёму аб вышэйшай адукацыі. Навучаньне бясплатнае.

Даведкі пра запіс на сумоўе і дадатковую інфармацыю арганізатары даюць праз т.: (017) 267 66 278; (029) 705 46 66 з 14.00 да 18.00 (акрамя суботы і нядзелі), ці праз kalehium@gmail.com, або на сайце <http://bk.baj.ru> (спасылка Навучаньне ў БК (2006–2007)).

Вершы Законьнікаву й Гілевічу

НІНА МАЦЯШ

Два акравершы

ЗВОН

Гэты голас — густы, грамавіты,
і тужлівы, і гнеўны —
лохмы згубнага чаду над акрадзеным духам людзкім
еліка крат ужо, еліка крат
вечавым клічам праймае,
і вычэрпу ня мае
чуінаваньне любові прасьветлай
у вякамі няўціхным набаце:
«Мову — нашу — нам! Мову — нашу — нам! Мову — нашу — ...!»

Але хто ж гэта чуе яго
цяпер, апроч варагоў?
Як дабудзіцца сваіх, радакоў,
што пачадзелі, пааглухалі — бязмоўныя?

НЕМАЖЛІВА

Нехта ціха аб'явіцца ў кватэры пустой
і дотыкам, да сьцінаньня сардэчнага помным,
лёгка-лёгка пашарэлай кранецца шчакі:

«Ужо ж днее, людзі ноч разабралі, а ты й не прылёг.
Гэтак у працу ўлягаць — ці ж разумна?
І годзе ўжо, годзе даводзіць усім сваю праўду, —
ліхадухам яна без патрэбы,
едкай поліўкай бессаромнай хлусьні ды зьнявагі —
вось чым жывяцца ўсе яны
і частуюць ласых ды непераборлівых.
Часам ператрываць, перамоўчаць больш годна, як
утрапёна адказваць на кожны злы выпад...»

Меркнуць апошнія зоркі, кужэлье ўсход...

Ах, каб жа можна было стацца меней датклівым ды ўразлівым,
ці болей абачлівым ды асьцярожным,
як бы чуць — і ня чуць, назіраць — і ня бачыць,
што дзеецца вокал зь людзьмі, з
нашай мовай і спадчынай, і маўчаць,
і ня вянуць душой ад абразы і гневу бяссьлілага,
не дадаваць і Табе гэтым лішняга болю,
ахвярны анёле мой, дарагая мая, недаступная...

ПЭЎНА, ТАМУ...

Сяргею Законьнікаву

Пэўна, таму й галава пабялела,
пэўна, таму і туга ў вачах:
усюды шукаў прычыны для радасьці,
заўсёды жыў ня так, як хацеў.

Пэўна, таму й ступакі падбіліся,
пэўна, таму і сэрца баліць:
заўсёды шукаў прычыны для радасьці,
усюды жыў ня так, як хацеў.

Пэўна, таму, што мой посах — слова,
пэўна, таму, што радзіма — боль,
іду і шукаю прычыны для радасьці,
бо іншага шляху, каб жыць, няма.

«Мяне прывабліваюць другарадныя асобы»

Алесь Аркуш гутарыць з Віктарам Жыбулем, паэтам (аўтарам легендарнага паліндрому «Рогі гор»), рок-музыкам («Засралі казарму»), літаратуразнаўцам (Паўлюк Шукайла і іншыя авангардысты 20-х).

Алесь Аркуш: Жыбуль пачынаў з «Бум-Бам-Літу». Так?.. Але пасля разышоўся з ім, здаецца. Так?.. Чым для цябе быў «Бум-Бам-Літ»? Суполка аднадумцаў ці проста пляцоўка, на якую скіравана ўвага аматараў літаратуры?

Віктар Жыбуль: «Бум-Бам-Літ» для мяне быў найперш сродкам зрабіць жыццё больш разнастайным. А разам з тым — і літаратурны працэс. Але я не абмяжоўваў бы дзейнасць «ББЛ» выключна літаратурай. Як мне (дзій іншым бумбамлітаўцам) падаецца, літаратура неяк замкнулася ў сабе і баіцца вырвацца за ўласныя межы. А яе ж можна выдатна спалучаць з іншымі відамі мастацтва, а іншыя віды мастацтва — злучаць паміж сабой, а таксама з любымі іншымі (у тым ліку немастацкімі) праявамі жыцця. Таму ўсе бумбамлітаўцы — ня толькі паэты, але й шоўмэны, калі так можна сказаць. Толькі вось «шоў» атрымлівалася не заўсёды такога ўдалае, як мне хацелася б, і з пэўнага моманту «ББЛ» перастаў мяне задавальняць. Яго выступы ўсё больш пачыналі нагадваць «звычайныя» паэтычныя чытанні, у піку якіх «ББЛ» калісьці й паўстаў... А мне хацелася чагосьці больш сынтэзаванага і менш зацыкленага на ўласна літаратуры. І таму калі мой сябар Віктар Іваноў распавёў мне пра стварэнне арт-панк-гурту «Zasra-kazga» (ёсць і бесцэнзурны варыянт назву), я ахвотна падтрымаў гэтую ідэю. Сабралі музыкаў, пачалі рэпартаваць, усяляк эксперыментаваць са словам і гукам і — працэс пайшоў. Мы ладзілі камбінаваныя музычна-паэтычна-тэатралізаваныя выступы, пэрформансы, удзельнічалі ў шэрагу фестываляў авангарднага мастацтва. На «ББЛ» я тады ўжо забыўся. Нават

пакрыўдзіўся, калі на адной імпрэзе вядоўца памылкова назваў наш гурт «Бум-Бам-Літам». Але «ББЛ» жыве і цяпер — у выглядзе кніжнай сэрыі «Бібліятэка Бум-Бам-Літу», дзе ў мяне выйшлі дзве кнігі вершаў, на чарзе — трэцяя.

АА: Твае сьцёбавыя і «брутальныя» вершы летась моцна крытыкаваліся ў Белнэце. Як ты гэта ўспрыняў?

ВЖ: Ну, што тут скажаш? Калі людзям ахвота палаяцца — яны ў тваіх вершах знойдуць таго брутала ў дзсяць разоў болей, чым ёсць на самарэч. Для тых, хто разумее мае вершы, яны ня толькі «брутальныя» ды «сьцёбавыя» — яны пры гэтым усё ж пазытыўныя. Ну, а хто не разумее — я на іх не крыўдую, пагатоў, іхняя крытыка была адрасаваная ня мне, а хутчэй майму лірычнаму герою. Я таксама ня ўсіх разумю. Вось працягаў у школьныя гады паэму Аркадзя Куляшова «Сьцяг брыгады» — і доўга абураліся: ну як гэта так, расстралялі чалавека дзеля нейкага сьцяга, да таго ж твор напісаны ад імя аднаго з «застэрэльшчыкаў». А потым падумаў: раз паэма мяне абьякавым не пакінула — значыцца, твор добры. Паэзія мусіць ураджаць — вось мой крытэр мастацкасьці. А наконт крытыкаў, якія маюць звычку блытаць асобы аўтара і лірычнага героя, скажу, што гэта характарызуе іх (крытыкаў) прафэсійны ўзровень ня ў лепшы бок.

АА: Апошнім часам ты шмат выступаеш як літаратуразнаўца. Ці гэта прафэсійны занятак, ці табе цікава вывучаць беларускую літаратуру як творцу?

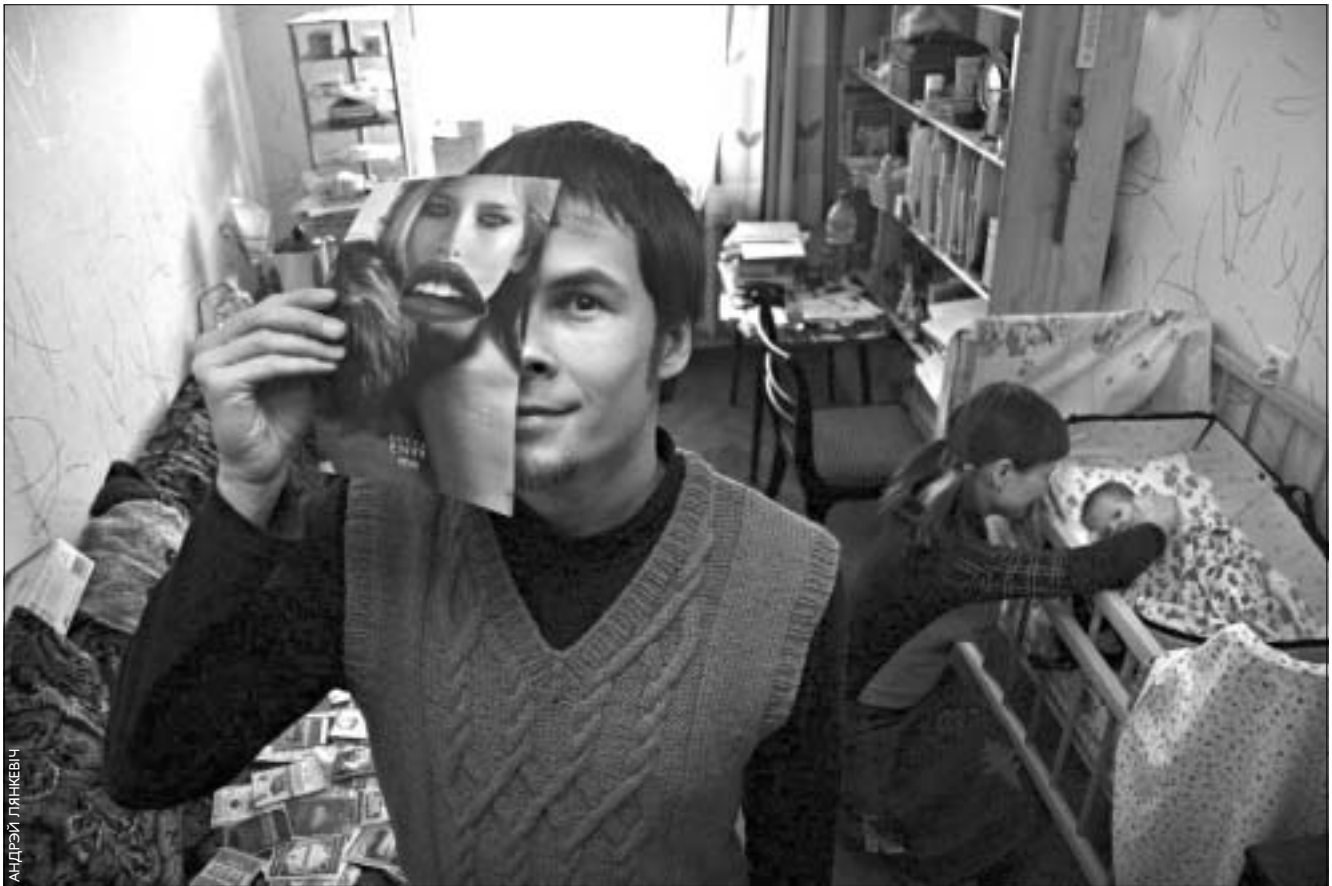
ВЖ: Калі б мне далі магчымасьць займацца толькі літаратуразнаўствам і больш нічым іншым і пры гэтым плацілі прыстойныя грошы — тады

гэта, натуральна, можна было б назваць прафэсіяй. Але асноўная праца ў мяне рэдактарская. Ну, а літаратуразнаўства — адна з тых справаў, якія прыносяць мне задавальненне маральнае. Я захапіўся беларускім авангардызмам. Да апошняга часу ў нашым літаратуразнаўстве панавала меркаваньне, што вывучаць трэба найперш творчасць клясыкаў. А мяне прывабліваюць асобы другарадныя, нават «маргінальныя». Беларускі літаратурны працэс значна цікавейшы, чым можа падацца на першы погляд і чым пра яго пішуць у падручніках.

АА: Ты даследаваў беларускі мадэрнізм 20-х гадоў мінулага стагоддзя. У чым яго асаблівасьць? Ці гэта была другасная зьява, ці натуральная, арганічная?

ВЖ: Пра гэта можна доўга разважаць... Магу назваць шэраг схільных да мадэрнізму беларускіх паэтаў, чыя творчасць выглядае натуральнай і арганічнай, і адмыслова адкрыцьця я тут не зраблю. Гэта Ўладзімер Жылка, Уладзімер Дубоўка, Язэп Пушча, Тодар Кляшторны, Уладзімер Хадыка. Нейкі час яны знаходзіліся пад уплывам імажынізму, але лічылі (у прыватнасці, Пушча), што беларускі імажынізм мае мала супольнага з расейскім, што ён ідзе сваім шляхам і вытокі бярэ з фальклёру. Беларуская літаратура і раней была шчыльна звязана з народнай творчасцю, а тут у ёй знайшлі карані нават авангарднага кірунку. Увогуле ж многія творы тагачаснай айчыннай літаратуры мелі сынтэзаваны характар: спалучалі ў сабе рысы мадэрнізму з элементамі рамантызму альбо рэалізму.

Што датычыць «другаснасці», то, на маю думку, яе ня трэба баяцца. Так, сапраўды, многія нашы паэты

пераймалі ўзоры зь іншых літаратур, але ўсё залежыць ад таго, ці знойдзе аўтар свой уласны, адметны творчы падыход да гэтай справы. Наш клясык Максім Багдановіч, скажам, арыентаваўся на творчасць Вэрлена і Брусава, але хто сёння скажа, што ягоныя творы неарыгінальныя?

У канцы 1920-х шмат хто пераймаў Маякоўскага. Вядома ж, гэта можна было рабіць па-рознаму: нехта ўзяў ад яго толькі «лесвічку» ды ЛЕ-Фаўскі публіцыстычны патас, а нехта — яшчэ і паэтыку, стаўленьне да слова. Такі футурыстычны падыход да беларускай мовы тады быў яшчэ новы, нязвыклы, і, насамрэч, гэта вялікая праца — адаптаваць беларускую моўную глебу для авангарднай паэтыкі. Праўда, у нас гэтага дасягнулі нямногія — напрыклад, паэт Мікола Бацюшкоў, які арыентаваўся на паэтыку ня толькі поэзія, але й раньняга Маякоўскага і ў асобных вершах па колькасьці алітэрацыяў і розных гульнявых зваротаў нават «пераплюнуў» яго. Ва ўсялякім разе беларускай літаратуры было неабходна прайсці праз усю гэтую школу, каб дасягнуць сённяшняга эўрапейскага ўзроўню.

АА: Я чуў, што ты збіраўся выдаць спадчыну Паўлюка Шукайлы.

ВЖ: Так, да 100-годзьдзя гэтага паэта мне прапанавалі скласці яго кніжачку. Я, вядома ж, пагадзіўся: постаць Паўлюка Шукайлы ў чымсьці знакавая для нашай літаратуры. Створаная ім «Беларуская літаратурна-мастацкая камуна» ўспрымалася ў 1920-я гг. прыкладна так, як у наш час «Бум-Бам-Літ». Праўда, тады ўсё гэта было знітавана з палітыкай. Але што зробіш, калі авангардныя экспэрымэнты легальна было магчыма вырабляць толькі пад чырвоным сьцягам!

«Беларускі футурыст» Шукайла, зрэшты, быў ня так экспэрымэнтатарам, як арганізатарам. Таму ўспаміны пра гэтага чалавека чытаюцца цікавей, чым ягоныя ўласныя творы. Я, аднак, павыбіраў для кніжкі і вершы, і ўспаміны, засталася самае цяжкае — напісаць прадмову. Трэба ж неяк акрэсьліць увесь культурны кантэкст, вызначыць у ім месца Шукайлы, прааналізаваць асаблівасьці творчай манеры, урэшце, ахапіць біяграфію, у якой шмат белых плямаў. Я зацягнуў напісаньне гэтай прадмовы, і кніжка

дасюль ня выйшла. І вельмі добра! Амаль выпадкова празь Людмілу Рублеўскую я даведаўся, што ў Расеі жывуць дзьве дачкі Паўлюка Шукайлы. Я адразу ж зв'язався зь імі, наладзіў ліставаньне і зразумеў, як мала ведаў пра Шукайлу. Цікава, але ў Маскве захаваўся той самы дом, у якім паэт жыў да вайны, і цяпер там дасюль жывуць ягоныя нашчадкі! Зьбераглася нават частка архіву «беларускага футурыста», у тым ліку шмат позьніх вершаў, якія нідзе не друкаваліся. Пасьля ўсяго гэтага я перагледзеў канцэпцыю меркаванага зборніка і вырашыў падрыхтаваць кніжку пад назвай «Невядомы Паўлюк Шукайла» ці штось кшталту таго.

АА: Ці плянуеш ты сур'ёзна пачаць пісаць прозу, як гэта зрабілі з узростам шмат якія нашыя паэты?

ВЖ: Думаю, склад мысьленьня ў мяне не празаічны. У гэтым сэнсе мне бліжэй драматургія... А ўвогуле, творчасць — рэч непрадказальная, і цяжка спрагназаваць, што там у цябе напішацца заўтра, што празь месяц, а што праз год. Часам здараецца так, што хочацца напісаць нешта празаіч

«Мяне прывабліваюць другарадныя асобы»

Працяг са старонкі 33.

нае — зьяўляюцца нейкія думкі, вобразы, нават сюжэты. Але як толькі асадка кранаецца паперы — усе думкі нібыта рассыпаюцца, і я разумею, што нічога вартаснага цяпер не напішу. Можна, вядома ж, укладзі кнігу з розных дзёньнікавых занатовак, разбавіць усё гэта вершаванымі ўточкамі і ўрыўкамі з канспэкту, назваць гэта ўсё раманам і выдаць (як зрабіў Павал Гаспадыніч). Альбо напісаць шмат мініятурных дэталюў і скласці зь іх... зноў-такі раман (як Вольга Гапеева). Аднак я не хачу ісьці такім шляхам. Калі й выдам кніжку прозы, то няхай гэта будзе зборнічак невялічкіх апавяданьняў. Але чакаць ад мяне гэтай кніжкі давядзецца вельмі доўга!

АА: Ты ў літаратуры ўжо больш за 10 гадоў. Што найбольш зьмянілася? Тэкст? Кантэкст?

ВЖ: Калі я дэбютаваў, не магло прыйсьці ў галаву, што пытаньні культуры будуць вырашаць людзі, якія да той культуры ня маюць аніякага дачынення. А ўсё пачалося з сум-

навадомага травеньскага рэфэрэндуму 1995 г. — і «паспяхова» працягваецца дагэтуль. Прыгадаю сярэдзіну 90-х. Дом літаратара даваў сваю залю і Народным пісьменьнікам, і Славаміру Адамовічу, і «Бум-Бам-Літу», і нават панк-гуртам. У газэтах, часопі-

Паэзія мусіць ураджаць —
вось мой крытэр мастацкасьці.

сах, тэле- і радыёперадачах адчувалася плюралістычнасьць, цяпер жа многія выданьні альбо закрытыя, альбо пазбаўленыя фінансаваньня (што, па сутнасьці, адно і тое), альбо аб'яднаныя ў розныя холдынгі. Пісьменьнікі падзелены на два саюзы, аднаму зь якіх усё дазволена, а другому — ня ўсё. Кажуць, што ў некаторых дзяржаўных выданьнях ёсьць «чорныя сьпісы» культурных дзеячаў, якіх забаронена згадваць у надрукаваных артыкулах. Правадзеньне рок-канцэртаў зьведзена да мінімуму. Затое папсы паўсюль хапае. Бывае, уключаеш радыё, чуеш нейкую папсовую песь-

ню — думаеш, што расейскую, а потым здзіўляеся, даведваючыся, што гэта нехта з нашых выканаўцаў так старанна косіць пад расейцаў. Але зманю, калі скажу, што ў нас цяпер нічога цікавага не адбываецца. Нешта ўсё ж робіцца: канцэрты, выставы, пэрформансы, нават цэлыя фэстывалі. Проста ўсё перамясьцілася ў нейкую партызанска-падпольніцкую роўніцу, і арганізатарам даводзіцца ісьці на ўсялякія хітрыкі, каб заплянаваньня імі мерапрыемствы адбыліся. Каб выступіць на нейкай легальнай вечарыне, некаторыя «забароненыя» рок-гурты часова мяняюць назвы. Альбо выступаюць на вечарынах цалкам падпольных, інфармацыя пра якія зьмяшчаецца, напрыклад, толькі ў Інтэрнэце. І што цікава: у гэтых вась партызанскіх умовах творчыя пошукі маладых (дзій не зусім маладых) аўтараў актывізаваліся, яны сталі больш разьняволеныя, чым дзесяць гадоў таму. Уражвае разнастайнасьць сьняняшняя літаратуры новай генэрацыі: тут і іранічна-абсурдыстыкі творы Віктара Ёванова, і постдакадэнцкая паэзія Вікі Трэнас, і макарнічныя і візуальныя вершы Адама Шостака, і шызоідныя мэдытацыі Зьмітра Пляна. Ужо ня кажучы пра тое, што апошнім часам піша Андрэй Хадановіч! Так што ня ўсё так кепска. Вольнае мастацтва заўсёды знойдзе адтуліны, празь якія можна дабрацца да чытача-гледача-слухача.

Хто будзе задаваць тон у сьвеце

ІГАР ШЧАКАРЭВІЧ

Хто будзе заўтра задаваць тон у сьвеце? Хто валодае найбольшымі фінансавымі магчымасьцямі? Не — той, кім будзе рухаць большая матывацыя.

Праблема беларускіх нацыяналістаў у тым, што яны ніколі да канца ня верылі ў магчымасьць свайго знаходжаньня ў іншым, акрамя накаўту, стане.

Грошы ніколі ня стануць стымулам для ўчынку!

Ці не задавалі вы сабе пытаньня, чаму

ўвесь заходні сьвет зь яго фінансавымі магчымасьцямі так малапаспяхова супрацьстаіць купцы фанатыкаў?

Як вы думаеце, чаму 150-мільённая Расея ніколі не пераможа мільённую Чачэнію? Толькі таму, што Расея ўжо ня верыць у перамогу над Чачэніяй, а Чачэнія ніколі не прызнае сябе пераможанай. Чалавек становіцца пераможаным толькі тады, калі калі ён сам для сябе вызначае, што прайграў.

Парадаваў артыкул Юрася Сьвірка ва «Украінскай праўдзе», у якім ён ЗАПАТ-РАБАВАЎ увядзеньня беларускай мовы ў якасьці рэгіянальнай у Кіеве.

Маргінальнасьць ідэяў нараджае маргінальную рэальнасьць.

Kiev

НОВЫЯ КНІГІ

Малец, Янусь. Намінальны людзель: Зборнік лірыка-публіцыстычнай і гумара-сатырычнай паэзіі, літаратурных пародый. — Менск: Тэхнапринт, 2005. — 273 с.

Спраўднае імя аўтара — Іван Вільгельмавіч. У кніжцы зьмешчана некалькі дасьціпных пародыяў. Сам жа аўтар у слове «Да чытачоў і крытыкаў» заяўляе: «...я ішоў да чытача шчыра і з адкрытай душой, не прыхарошваючыся і не грывіруючыся пад звышталенавітасьць». Калі гаворка ўжо зайшла пра літаратуру, то застаецца толькі дадаць — проста шчыраць не заўжды бывае дастатковым мастацкім прыёмам.

Рублеўскі, Сяргей. Абмытыя валуны. — Менск: Логвінаў, 2005. — 226 с.

Аўтар настойліва ўплятае фрагмэнты жыцьця ў плыню свайго літаратурнага ўяўленьня. Але заканчваецца кніжка сэнтэнцыяй: «Абмытыя валуны — гэта тыя, што ляжаць у рацэ...»

Адз

АЛЕСЬ АРКУШ

зь дзяцінства ня меў
якіх-кольвечы здольнасьцяў
да музыкі
таму ў суседзкі ДК ДРЭС
які дасюль месціцца
на стромкім беразе Плісы
хадзіў зь дзвюх нагодаў
на танцы
або ў клуб калекцыянераў

танцор у выніку зь мяне
ня выйшаў
а калекцыянерам застаўся
на ўсё жыццё

зьбіраю
познанкі імгненняў
значкі гісторыі
і манэты ўнікнёнасьці

у родным Жодзіне
мой чатырохгадовы сын
засвойвае электрамабіль
які некалі зьбіралі для мяне
але так доўга
што за гэты час
я істотна падрас
і ўжо ня ўлажу
у кабінку цуда-аўта

пакуль што сын навучыўся
ехаць толькі наперад
і калі яму трэба
скіравацца назад
ён вылазіць з кабінкі
уручную разварочвае аўта
і працягвае шлях
націскаючы на понаж газу

можа гэта і добра
што яму ніяк не даецца
навука задняга ходу?

можа і ня трэба
яго навучаць гэтай
жыццёвай прамудрасьці?

ПРА ГАЗЭТУ

з газэты можна зрабіць
самалёцік або карабельчык
і нельга — аўтамабіль
бо газэта ўмее

Познанкі імгненняў

толькі лётаць і плаваць

як далёка

гэта іншая справа
справа ветру
і рачной плыні

у Беластоку вуліца Ліповая
вядзе да храму
у залежнасьці ад таго
зь якога боку
будзеш ісьці
выйдзеш
або да касьцёлу
Сьвятога Роха
або да чырвонай
гатычнай фары
пры гэтым
як бы ні пайшоў
аніяк не абмінеш
царкву Сьвятога Мікалая

якая месціцца
якраз на сярэдзіне
шляху

цыганка на беластоцкім кірмашы
прапаноўвае мінакам набыць бінокль

мінакі адмаўляюцца нават
паглядзець празь яго акуллары

напэўна таму
што баяцца падману

бо
і павелічэньне
і памяншэньне
па сутнасьці ўжо ёсьць падман

прыехаў у Белавескую пушчу
паглядзець на зуброў
з польскай прапскай
і ня ўбачыў ніводнага

напэўна спужаліся
што забяру з сабой у Беларусь
і пахаваліся ў кустоўі сваіх вальераў

затое пабачыў вялізнага
быка-мутанта
які нарадзіўся
ад экспэрымэнтаў спарваньня
зубра і хатняй каровы

усе мастакі сьвету
малявалі менавіта такога быка
на сваіх карцінах «Выкраданьне Эўропы»

нібгта пруткая трава
нібгта карэньні
магутных дрэваў
уздыбілі асфальт
на цэнтральных вуліцах
сівагалога Полацку

гэта абудзілася
старая брукаванка
кажа мне Ян

гэта людзі полацкіх сутарэньняў
шукаюць выйсьця
кажа мне Власт

гэта пачынаецца
новае стагодзьдзе
кажа мне ўнутраны голас

СЯРГЕЙ ПРЫЛУЦКІ

У дарозе, пад кайфам

«I am a passenger»

Iggy Pop

Краявіды ратуюць ад скрухі й нуды,
выпадковым маршрутам імчыш не туды,
але ў цалкам адвольным напрамку.
Бо жыццё і прырода — праявы гульні,
пару тыдняў шалёных у лёсу сьцягні
і свавольнічай бесьперастанку.

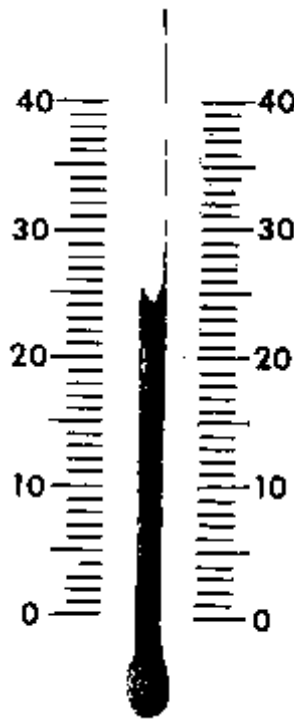
Сьвінафэрмы, ангары — някідкі той фон,
што знутры вырывае прыглушаны стогн,
натуральны ў тутэйшых шыротах.
Кожны ночны ліхтар — нібы казачны эльф.
Непаўторны палескі жаночы рэльеф
пазбаўляе спакою і цноты.

Гэты край выклікае іронію й жах.
Як выходзіш і чуеш у тамбуры пах
адпаведных інтымных сэкрэцый,
сэрца поўніцца злосьцю. Часовы сусед
запрашае на доўгі й дурны тэт-а-тэт.
І ў кішэні — апошні сэстэрцый.

Ноч, вакзалы, лясы — букалічны ландшафт.
Краявіды тутэйшыя — цудны варштат,
каб пазбавіцца шкодных ілюзій:
у акне сузіраеш сумбур і каляж,
то быў пляж, а праз хвілю калгасны міраж,
дзе — калгаснік, накладзены ў зюю.

Сьвет падобны на казачную карусэль.
І падсеўшы на гэты шалёны кактэйль
зь небяспечных інгрэдыентаў,
будзеш вечным наркотам. Вандроўным катом.
Непатрэбнымі стануць здароўе і дом —
гэты вечны гарнір хэпі-эндаў.

Сны-кавалкі. Прадмесьцяў брутальны бязлад,
дзе пануюць убоства і матрыярхат,
а дзяцей вырабляюць па п'яцы.
Як казаў мой любімы Букоўскі: «Любы
ідзёт мае права на шчасьце, абы
той ня быў мудаком і засранцам».

Сьпяць фальклёрныя цёткі з пружанскіх мясцін;
праз адсек выюць песеньку бацька і сын,
і жыццё, бы задымлены тамбур,
увабраўшы гісторыікі нечых няпрук,
па маршруце старым паўтарае свой рух
і фартуне ўціскае хабар.

Аніколі ня скажаш дакладна: за што
любіш дух кантрабанды і моцны настой
з дыялектных лекавых траваў.
Кожны рынак мясцовы — малы бабілён:
там штурхаюць, паклаўшы на страх і закон,
мірыяды кустарных тавараў.

У правінцыі зьнік рамантычны налёт.
Праз галечу, закінутасьць, страх, недарод,
штовячэрнія махачы-тосты
традыцыйна кладуць на штомесячны плян.
Тут у кожным раёне свой родавы клан —
местачковая коза ностра.

Тут самота — паўсюдны галімы рэфрэн:
ён гучыць у размовах, ліецца са сцэн
непаўторным айчынным дэфэтам.
І ня важна, адкуль гэты культавы плач, —
ім заражаны кожны тутэйшы смаркач,
кожны акр тутэйшага гета.

Салаўіны джэм-сэйшн лунае ўгары.
Адзінокі цягнік паўз раўніны й бары
перавозіць таемныя грузы.
У статычным экране азэраў — блакіт.
І настолькі п...дата, што — кленчыш крэдыт
у сваёй незгаворлівай музы.

Але ўвечары, глядзячы на зарапад,
правінцыйны аматар прыгожых баляд,
цыгарэтку запаліш няспешна
і адчуеш, як скоўвае холад башку,
як лягчэе ад казачнага парашку...
І становіцца тупа і сьмешна.

Берасьце, жнівень-верасень, 2006

Рука

кароткая навэля

«Клясыка»

ЮРЫ ЮРКАВЕЦ

Я заўсёды адчуваў сябе пісьменьнікам. Ад самага раньняга юнацтва. Пісьменьнікам мяне лічылі сябры, за пісьменьніка мяне ўважалі знаёмыя. Пісьменьнікам я быў заўсёды для жонкі. І гэта пры тым, што за ўсё сваё жыццё я не апублікаваў, ды што там не апублікаваў... не напісаў ніводнага радка.

Мае былыя сакурсьнікі па філфаку друкаваліся ў розных пэрыядычных выданнях. У іх выходзілі кнігі. Некаторыя, найбольш актыўныя, рабіліся сябрамі Саюзу пісьменьнікаў. А я ўсё заставаўся пісьменьнікам без адзінае публікацыі.

І такая неадпаведнасьць унутраных адчуваньняў і рэальнасьці зь некаторага часу пачала мяне непакоіць. Я гутарыў з жонкай. Пісьменьнік я ці не? Можна быць, усё ж такі варта было б што-небудзь... напісаць, каб мець законныя падставы пісьменьнікам звацца?

— Ды нашто табе, уласна кажучы, пісаць? — здзіўлялася жонка. — Ты ж і так пісьменьнік! Няхай іншыя, няздары-графаманы, шрайбуюць радкі, увесь час даказваючы, што яны — пісьменьнікі. А табе які сэнс?

На некаторы час я супакойваўся, але неспакой усё роўна вяртаўся. І каб аднавіць душэўны камфорт і неяк дастасаваць самапачуваньне да рэчаіснасьці, я ўзяўся за пяро.

У творчым запале я змарнаваў горы паперы, пагрыз некалькі асадак і выпіў не адну шклянку чыфіру. Вынікам усяго было маленькае апавяданьне, у якое я паспрабаваў уціснуць увесь свой жыцьцёвы досвед стратаў і параз. Апавяданьне я панёс у адну адпаведную, на мой погляд, газету.

Некалькі разоў я праходзіў паблізу рэдакцыйных дзьвярэй, ня маючы рашучасьці ўвайсьці. Здавалася, варта толькі дакрануцца да дзьвярнос ручкі, дык адразу пачую ў сьпіну: «Глядзіце! Глядзіце на яго! Яшчэ адзін пісьменьнік сраны вынайшаўся! Ды што ён пра сябе наагул уздумаў?!»

Выбраўшы момант, калі вуліца была бязлюдная, я ўбег у паўпадвальнае памяшканьне рэдакцыі.

У цесным пакоі, загрузчаным пісьмовымі сталамі, сядзелі, утаропіўшыся ў маніторы, змрочныя дзядзькі. Рэдактар, тоўсты і вусаты, гідліва ўзяў мой рукапіс і, трымаючы на адлегласьці выцягнутай рукі, прабег вачыма.

— Добра, — сказаў ён, — зайдзіце праз пару тыдняў.

Праз два тыдні я стаяў там зноў.

Рэдактар паглядзеў на мяне, бы ў першы раз, удакладніў прозьвішча і, пакорпаўшыся ў стосе рукапісаў, дастаў мае аркушыкі ды сунуў мне іх назад. Каб неяк паправіць сытуацыю й выбрацца з рэдакцыі бяз ганьбы, я пацікавіўся:

— Э-э, калі ласка, маё апавяданьне вам не пасуе?

— Такая справа, малады чалавек, гэта... ня мог напісаць невядомы аўтар. Тут адчуваецца рука... клясыка. Скажыце шчыра... вы пазычылі гэта з... «Вожыка»?

Параўнаньне з клясыкамі «Вожыка» дужа ўсьцешыла мяне. І я настаяў на ўсім.

Цяпер кожны мой дзень пачынаўся з паходу да шапіка «Саюздруку». Са спадзяваньнем я разгортваў чарговы нумар газэты, але штораз мяне чакала расчараваньне. Яны друкавалі бляклія, нецікавыя тэксты, у якіх не было ні сьвежага погляду, ні

адзінай арыгінальнай думкі, ні гумару, нічога. Яны друкавалі каго хочаш, толькі не мяне.

Але прычкакаў і я, нарэшце, той шчасьлівы момант, што бывае ў жыцьці кожнага аўтара. І ўбачыў свой тэкст у надрукаваным выглядзе. А неўзабаве атрымаў і нечаканы чытацкі водгук. Мяне настойліва вышукваў мой першы чытач. Дакладней, чытачка. Яна, як мне перадалі, некалькі разоў тэлефанавала ў рэдакцыю й чакала сустрэчы са мной.

Якое ж мяне ўзяло здзіўленьне, калі мая чытачка матэрыялізавалася ў выглядзе шыкоўнай дзяўчыны. Пухлыя вусны на амаль дзіцячым твары, доўгія тонкія пальцы... Пах дарагой парфумы казытаў мой нос. Больш за тое, дзяўчына прыйшла з канкрэтным намерам пазнаёміцца з аўтарам непасрэдна. З гэтай мэтай у моднай сумачцы быў прызапашаны пачак прэзэрватываў. Прыгажунька зьяжджала з бацькамі на сталае жыцьцё ў Штаты й таму прысьпешвала падзеі.

Магічная сіла друкаванага слова вельмі ўзрушыла мяне. Апрытомнеўшы, я пачаў тэлефанаваць знаёмым пісьменьнікам і задаваць пытаньне: ці прыходзілі да іх дзяўчаты пасья першага апавяданьня? Раману?

Не прыходзілі. Ні пасья першага апавяданьня, ні пасья першага й наступных раманаў.

Я запытаўся ў старога прыяцеля, вёрткага драматзела (яго п'есы ішлі адначасова ў некалькіх тэатрах, і афішы віселі на галоўным праспэктце). У адказ ён аблаяў мяне.

Пераканаўшыся ва ўласнай пісьменьніцкай значнасьці й нават пакаштаваўшы на адзін зуб пірага прызнаньня, я, натуральна, зусім закінуў усялякія літаратурныя спробы й болей ужо не дакранаўся да пяра.

Апошні раз сваё пытаньне я задаў знаёмаму літаратару з Варшавы, аўтару дзесяці раманаў-фэнтэзі. «Не, не прыходзілі, — пахітаў ён галавой. — Толькі аднойчы, пасья перакладу на расейскую мову, прыехаў нейкі мужык з Саратава... Але гэта зусім ня тое, што вы падумалі, — ніякавата дадаў ён».

Але ўсё ж час ад часу мяне апаноўваюць сумневы: ці пісьменьнік я?

Тады я хапаю асадку й пачынаю ліхаманкава пісаць.

І вось што з гэтага выходзіць.

Лёсу нашага лес

Васіля Быкава, якога ня ўсе ведаюць, перачытвае
Аляксандар Фядута.

Нельга сказаць, што аповесць «У тумане» засталася незаўважанай. Нават Дзяржаўную прэмію БССР наапошкі — у 1990 годзе — пасыпелі ёй (дакладней, радыёспэктаклю, пастаўленаму паводле тэксту) прысудзіць. Але ж ці прачыталі?

Памятаю шок ад таго, як, калі яшчэ быў настаўнікам расейскай літаратуры ў Горадні, закрыў чарговы нумар часопісу «Дружба народаў», дзе была надрукавана аповесць «У тумане». Шок ад таго, наколькі нязвычай, неверагоднай для Быкава была гэтая аповесць.

Дакладней, не для Быкава, а для нашага школьнага ўяўлення пра Быкава. «У тумане» — гэта амаль «Анты-Сотнікаў», нечаканае разгортванне амаль тае самае калізіі.

Фабула простая, адпавядае законам ваеннага часу. Два партызаны — Бураў і Войцік — адасланыя з аграду, каб пакончыць са здраднікам Сушчэнем — адзіным з чальцоў падрыўной групы, што застаўся жывым.

Прозьвішчы — нечакана для Быкава прамовістыя. Бураў — ён і ёсьць Бураў, які прывык ува ўсім даходзіць, кажучы словамі Пастэрнака, «да самай сутнасьці», шукаць да канца сапраўднага сэнсу таго, што адбываецца. Войцік — маленькі вайт, маленькі чыноўнічак, асыярожны, з добра разьвітым інстынктам самазахаваньня.

І — Сушчэня.

Ад «сутнасьці», ад сэнсу нашага існаваньня, бязьлітаснага да кожнага асобна ўзятага чалавека, які ідзе ўласнай лёгкай, якая ад людзей не залежыць. Лёгіка ж простая: «Сабаку сабачая сьмерць, чаго валаводзіцца?»

І праўда — чаго там? «Усё тут можна было зрабіць проста і хутка: паклікаць на парог і стрэльніцу».

І выходзіць — усё няпроста.

Лёс, што ўвасобіўся на гэты раз у персоне доктара Гросмаера, гестапаўца ў акуляр, з тонкімі рысамі твара і чорнымі хвалістымі валасамі (відаць, палкоўніка?), зажадаў сыграць над Сушчэ-

нем страшнаваты жарт — падарыць яму жыцьцё. Выходзіць, нікога ён не выдаваў — проста той чорны палкоўнік прыдумаў скарыстаць яго як жывёла ў рыбавай лоўлі. Бо ўсё адно прыйдуць партызаны выконваць свой абавязак — помсьціць за закатаваных таварышаў. І няма куды дзецца Сушчэню — куды яму дзявацца ад жонкі і дзяцей?

«Хлопчык гадоў чатырох узгробся з падлогі і, усё ўзіраючыся ў яго, патупаў насустрач. У ягоных маленькіх ручках была груба выразаная з дошкі нейкая цацка-рагулька, якую той ляскаў сабе па далоньцы.

— А ў мяне во — конік. Татка злабіў... Мяне завуць Глыша. А татку Сушчэня.

— Значыць, будзеш Рыгор Сушчэня, — сказаў Бураў. Ён пашкадаваў ужо, што распачаў гэтую гаворку з дзіцём, якая, адчуваў, зусім не рабіла лягчэйшай ягоную задачу. Як бы не абцяжарвала нават тую задачу».

Дык вось. А што — каб не было тае размовы з маленькім Грышкам Сушчэнем, дык і забіць ягонага бацьку было б прасцей? Не ў баі ж бо — бяззбройнага забіваць давялося б.

Але з Грышкам — цяжэй, бессумнеўна: «Неяк неўпрыкмет ён абняў калені Бурава і ўжо ласкава, як кацяня, пёрся аб іх». Пасьля гэтага асіраціць хлопца?

І маці, Анеля Сушчэня, — аднаклясьніца Бурава: тры гады вучыліся ў адной школе.

Яна, Анеля, анёл сямейнага ачага, і пытае — па сутнасьці:

«— Ён жа нічым не паграшыў супраць іх, ён жа іх і выгараджаваў, — ціха заплакала Анеля, і Бураў не стрымаўся.

— Але ж павесілі! А яго выпусьцілі. За што?

— А хто ж іх знае, за што...

— Так не бывае.

Сушчэня пры тых ягоных словах адхіснуўся ад стала, прыстукнуў вялікай даланей па стальніцы.

— Ладна, Анеля, што гаварыць! Судзьба...»

Паказальна, што Быкаў, які добра ведае, што «судьба» ў беларускай мове — «лёс», тым ня менш выкарыстоўвае відавочны русізм. Ён не трасянку ў гэ-

тым разе ўзнаўляе, ён нібы рыфмуе — як анафору выкарыстоўвае — «судзьбу» гэту самую і «Сушчэню», асуджанага «судзьбой» менавіта на такі фінал, ня іншы.

І далей «судзьба» грае з імі ўсімі — і з Сушчэнем, і з яго неадбытымі кратамі — як котка з мышкай, пастаянна адсоўваючы фінальнае націсканьне курка ў часе і прасторы — падалей ад маленькага Грышкі, каб ня чуў, як куля заб'е ягонага бацьку, які яшчэ надаўна змайстраваў сыночку коніка і сабачку.

Яны сыходзяць усё далей ад дому — у лес.

Але ад лёсу не ўцячы. Куды ад яго ўцякаць? У туман?

Там, у тумане, усё загадкава, як усьмешка доктара Гросмаера, які глядзіць скрозь затанаваныя акулярны на чалавека, сьмерць якога ён адтэрмінаваў, але ад гэтага яна ня стала менш верагоднай. «Судзьба» гуляе чалавекам ці другія людзі гэта няважна. Так, Ганначка разьбівае на Патрыяршых, бутлю з алеем, каб нага нікому не вядомага пісьменьніка пасьлізнулася — і дзяўчына — выдатніца — спартоўка — камсамолка — адрэзала яму галаву — зусім таго не жадаючы.

І туману там, на Патрыяршых, здаецца, не было.

І ў доктара Воланда не было цёмных акулярнаў на носе.

І Масква — ня лес.

Але лёс — не падманеш.

І ідуць тры партызаны па лесе, ахутаным туманам, каб два маглі са спакойнай душою пакараць сьмерцю трэцяга.

І Літасьць толькі ў адным можна правяціць — выбраць тую зямлю, у якой ляжаць пакаранаму:

«— А ты што — пясочку хацеў? — бяз пэўнага, аднак, намеру, сказаў Бураў.

— А хоць бы і пясочку! Усё ж лепей, сам разумееш... Прыйдзеца ж некалі і самому...

— Пясочку? — сказаў Бураў, падумаўшы. — Ну, ладна, паехалі. У сасонніку там пясок».

«Цяжкі пясок» — як у лягерным рамане Анатоля Рыбакова.

«Жоўты пясочак» — як у апаведзе самога Быкава.

АРХІВ МУЗЭЮ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

І, аддаляючыся ад дому, падсвядома адыходзячы ад маленькага Грышкі, усе трое — Сушчэня, Бураў і Войцік — набліжаюцца да ўласнай сьмерці. Блукаюць у тумане жыцця.

Быкаву «Сотнікава» ўсё было зразумела: Рыбак быў абвінавачаны раз і назаўжды. Бо ж павесіў Сотнікава? Павесіў. Вінаваты.

Быкаву «Ў тумане» няясна нічога: за што загінулі ўсе трое — Сушчэня, Бураў і Войцік? І хто вінаваты ў іхнай гібелі? І чаму застрэліўся Сушчэня?

З гэтым акурат зразумела. Вось, пайшлі караць яго — здрадніка — два партызаны — Бураў і Войцік. І ён, «зраднік», зноў застаўся жывым, а яны — загінулі. Дык хто вінаваты?

Пакуль ішлі — агрызаўся, спрабаваў не паглумачыць, але хоць бы адмаўляць проста сваю віну. І паверыў сьмяротна паранены Бураў — зразумеў, што здраднік проста дабіў бы яго, параненага, а не цягнуў на сабе. Так, рызыкуючы сабою, валакуць апошняга сьведку сваёй невінаватасці, жадаючы давесці, што — памылка.

Не дапамагае. Застаецца толькі пахаваць неадбытага твайго ката, які зась-

ведчыў перад уласнай сьмерцю тваю невінаватасць: «Паступова яго загадкавая «зрада» стала зразумела Бураву, і ён дужа шкадаваў, што ледзьве не застрэліў яго. Была б вялікая памылка, якая, бадай, цалкам лягла б на сумленне Бурава... Але, мабыць, яна і дала б жыццё, раптам падумаў Бураў. А так вось здыхай тут праз сваё чульлівае сумленне ў свае дваццаць сем год. Памірай без пары, без сям'і і дзяцей, не пакінуўшы ў сьвеце нікога».

А сэнс? Сэнс гэтай гібелі?

Паміраючы, Бураў апраўдваецца: «Праўда, затое, можа, застануцца тыя сушчэнеўскія Анеля і малы, а можа, і ён — у іхняй удзячнай памяці. Калі-нікалі, можа, і памянудзь добрым словам».

Нікога не застаецца. Загіне і Войцік — апошні сьведка таго, што хоць бы ў сьмерці Бурава Сушчэня не вінаваты. І самому Сушчэню не застаецца нічога, як у прыпадку цалкам апраўданага адчаю застрэліцца — а, значыцца, і апраўданьня сьмерці Бурава ня будзе, бо, бесумнеўна, і Анеля, і маленькі Грышка будуць жыць далей, упэўненыя ў тым, што менавіта ён застрэліў іх мужа і бацьку.

Які не выдаваў нікога, а таму і не заслугоўвае сьмерці. Але — прысуджаны лёсам. Лёсам і «судзьбой» адначасна, іранічнымі, як доктар Гросмаер.

«Хвойны бор за дарогай моўчкі чарнеў у туманным паўзмроку, па другі бок, за сенажацьцо, наогул няшмат што было відаць. Недзе ўгары, за аблокамі, ужо ўзышоў месяц, трохі падсвятліў ноч, якая, аднак, мляўка таілася ў шэрай туманнай навалачы». І адзін з партызан, якія ішлі зводдаль — у тым самым тумане, — проста і нязлобна адрэагуе на самотны стрэл уначы:

«— Так, балуецца нехта... Дурак нейкі».

Добра хоць не як у Горкага:

«— Испортил песню, дурак!»

Сьмерць разьвязвае вузлы, завязаныя жыццём. Так было ў Сартра. Так і ў Быкава.

Я толькі ня ведаю, ці скончыў жыццё самагубствам Рыбак, які павесіў Сотнікава, ці застаўся жыць. А спытаць ужо няма ў каго.

Быкава няма.

Застаўся туманны лес нашага лёсу, у якім блукаем мы ўсе, чакаючы, хто вынясе нам вырак і выканае яго.

Праўдзівае сьмяхоцьце

ФРАНЦ СІЎКО

(3 новых запісаў)

У Анны Бландзіяны: «Як у пуританскіх супольнасьцях існуе не цяжкімасьць людзей маральных да тых, хто пераступае законы маралі, так у карумпаваных — нецяжкімасьць загану да тых, хто ёй не паддаецца».

А не абавязкова і загану ў чыстым выглядзе, між іншым. Заікніся сьгоньня ў нашых родных палестынах пра маральны прыгнёт ды капані як сьлед углыб-ушыркі і пабачыш, як першымі нібыта «прыгнечаньня» тым капаньнем абразыцца.

Замірэнне з заганай — ці ня тая ж загана, як бы мы ад яе на словах ні дыстанцыяваліся.

У заходніх раёнах старэйшыя людзі, вернікі ад маленства, кажуць ня «верыць у Бога», а «верыць Богу». І больш ёмка другое, і больш шырока, бо сэнсава ўключае ў сябе першае як дадзенасьць. І больш дакладна — у сэнсе выяўленьня стаўленьня асобы да выкананьня Божых заветаў. Верыць у Яго існаваньне — асабістая справа чалавека, верыць Яму — значыць жыць, як намаўляў, кіравацца Яго прыкладам згодна ня толькі са сваімі, а і з да сябе падобнага інтарэсамі. Учынкам верыць Яго і слову і прасякнуцца імі незалежна ад таго, ці прасякнуўся хто-небудзь побач з табою.

Франц Сіўко
— пісьменьнік.
Жыве ў
Віцебску.

І «не грашы супраць Бога» — таксама ў нас зь перафразам: «не грашы Богу».

Усё часьцей ды часьцей — сорам. Што нажыў з матэрыяльнага, чым маеш пахваліцца? Разумееш, што — не галоўнае гэта, ня тое, дзеля чаго сьлед сябе квяліць, ды ўсё ж... Каму будзеш даводзіць, што беднасьць твая (адносна, вядома, многія людзі і таго ня маюць) — не ад няздарства, а адзіна — ад ладу жыцьця, нюансы якога нікому, апроч цябе, не цікавыя?

Быць (і заставацца) бедным у часе культуры заможнасьці — таксама моцы паграбуе. Асабліва, калі і да падсумаваньня набыткаў ужо ня так шмат часу застаецца.

Гарадзкія паховіны, як старая памрэ (старых-мужчынаў штосьці наагул ня бачна, ні ў труне, ні па-за ёю): з два дзясяткі чалавек, зь іх палова — бабулькі, сяброўкі нябожчыцы. Адна адну праводзяць, аплакваюць скупую сьлязою пад абыкава-похапліваю мітусьню сваякоў памерлай. Дамова ў старых між сабою: памрэ каторая — астатнія конча павінны прыйсьці, ня так, можа, дзеля разьвітання (наразь-вітваліся на ўслончыку пры шматпавярховіку!), як дзеля наданьня цырымоніі элемэтарнае прыстойнасьці.

Хоць нейкі калярыт, хоць нейкае падабенства лодзкасьці.

Бывае пасья доўгага пэрыяду замкнёнасьці: у людзі выйдзеш і ня ведаеш, як сябе паводзіць. Ані рукі куды дзець, ані загаварыць з кім: язык каменем у роце, сківіцы бы спалярушаныя, хоць абцугамі раздымай. Адвык ад да сябе падобных! У кніжцы «Ляб-ірынты адзіноты» ў расповедзе пра індзейскае племя тарахумара, што ў бязьлюднай мэксыйскай пустэльні Сьера-Мадрэ-дэ-Ч'япас жыве, на апі-

саньне падобнага натыкнуўся. Людзі жывуць там у пячорах так далёка адно ад аднаго, што тыднямі нікога ня бачаць. А спаткаўшыся неўспадзеў з сьседам, так бянтэжацца, што ня ведаюць, як распачаць размову. Здараецца, што, ня даўшы рады адэкватна сябе паводзіць падчас такога спатканьня, пачынаюць гаману, адвярнуўшыся сьпінамі. Прывыкаюць гэтакім чынам спакваля да прысутнасьці другога чалавека, міміку-жэстыкуляцыю даводзяць да ладу. Збольшага прывыкшы, паварочваюцца ўрэшце тварамі і пачынаюць нястрымна — выдаткі нэрвовага напружаньня — рагатаць.

Комплексы, выпрацаваны самотаю.

У Ахматавай: «Паэт — гэта чалавек, якому нічога нельга даць і ў якога нічога нельга адабраць».

Так гордыя разважаюць — прылюдна, не жадаючы болей ад крыўды дзяліцца. Ці ж Ахматавай ня ведаць: можна — і тое, і тое, і яшчэ яе можна.

Паэтаў — мала, ахвотнікаў стаць «су-паэтамі» — заўжды шмат.

Старую чатыры гады на леках трымалі. Восемдзсят споўнілася кабеціне — стала вачавідзь горшаць: ногі ранамі пабіліся, пролежні зьявіліся. Лекарку паклікалі — разьвяза рукамі: «Нічога ня зробіш, рэсурс вычарпаны, лекуйце самі, як можаце, аблягчайце пакуты».

Дала нявестка лекастарой чарговы раз, а яна: «Што гэта за курс лячэньня? Не каб у клініку куды мяне завезьці!»

Як на сьвет прыйсьці, так і сысьці з яго — ня просімся.

У размове датычна мовы: «Ня мае значэньня, размаўляе чалавек на ёй ці не, абы погляды былі правільныя!»

Але што за карысьць з той «правільнасьці» для справы, якую, як і любую іншую, калісьці ж трэба камусь пачынаць увасабляць у жыцьцё? Сеньня ён (яна) не пачне, заўтра — сын (дачка) яго (яе) ня ўважаць за патрэбнае абьяжарыцца, пасьязаўтра — унукі... Яшчэ добра, калі тымі поглядамі наагул прасякнуцца нашчадкі, а як не?

Слова не прамоўленае — таксама ж мана.

У «Нашай Ніве» — інтэрвію з Лайковым з нагоды пераходу ў новы саюз. Нараканьні былі ў асяродку чытачоў: навошта такое друкаваць? Ці ня

возьмуць прэцэдэнт за ўзор іншыя маладыя? Такі падыход: факт ёсць, а ўдавацца трэба, быццам — няма. І так паўсюль. Правялі ў Віцебску мерапрыемства да Дня народзінаў Быкава — дзяржвыданыні нават не заікнуліся пра тое, быццам і не адбылося нічога. Празік Крэйдзіч у адной з ЛіМаўскіх нататак — старшыня Берасцейскай суполкі СІБ, а старшыня аналягічнай суполкі СБП Каско ў той жа нататцы — проста паэт. Аркадзя Нафрановіча з Паставаў, малалетняга вязня падчас вайны, павіншавалі ў раёне з 70-годзьдзем як «удзельніка літаб'яднання пры раённай газэце», а пра сяброўства ў тым жа СБП — нават не згадалі, збаяліся ці, мабыць, загад чыйсьці выконвалі. Замаўчаць, не пусьціць, схаваць падалей ад вока людзкога — як гэта ўсё пазнавальна і паскудна!

У «Калосьці» — Сахарчуковы чатырохрадкоўі, аказваецца, мне прысьвечаныя. Бог мой, якая неспадыяванка! Нібы папрок: «Хоць пазваніў бы мне сябрук, каб не наклаў я ўрэшце рук...» Ubачыў, і ўсё нежак па-новаму высьвечылася ў гісторыі Васілёвага сыходу.

Васіль ад студэнцкіх гадоў быў мэдэлер сытуацыяў. Яму дастаткова было пачуць дзесьці фразу, якая яго «чапляла», і яна становілася для яго падставаю для «раскручваньня».

Мадэляваў сыход, а я міжволі аказваўся тым, хто падліў смалы ў агонь. Было неабачлівае слова, якому тады,

падчас апошняга ягонага тэлефанаваньня, не надаў значэньня.

Цяпер — асьцюк дакору (мякка кажучы).

Мудрыя развагі Дубаўца ў «Свабодзе» пра сутнасьць паняцьця Божага страху. Таго, што, паводле аўтара, «...па вялікім рахунку, ёсць страхам ва ўласнай душы — найвялікшай адказнасьцю перад самім сабой». Усе нібыта ведаем гэта, ды як рэдка тою адказнасьцю кіруемся ва ўласным жыцьці. Бо кіраваньне такое, як, зрэшты, і сама Вера — надта ж нязручныя часам рэчы. Верыць — значыць і голаў попелам пасьпаць, і ўкленчыць калі-нікалі перад Богам, перапрасіць за грэх супраць сумленьня. Але ж дзе там! Ці перад чортам так збрыдзела кленчыць, што і перад Богам ужо не жадаем?

У сэне грамадзянскасьці сучасны беларус — асоба адной іпастасі. Як правіла, прафэсійнай: настаўнік, інжынэр, журналіст і г.д. Прынамсі, на гэта, як бачна і голым вокам, скіраваныя сёньня ідэалёгічныя намаганьні нашага афіцыйнага ўрада. Гэткае ўзьвядзенае ў ранг дзяржаўнае палітыкі выхаваньне палітычнага пурьтанства. Я настаўнік (інжынэр, журналіст), а ўсё астатняе мяне (яго) не датычыць! Усё б нічога было, калі б ня мела яно, тое пурьтанства, уласныясьці так лёгка трансфармавацца ў сваю процілегласьць — прастытутства. Але каму тое абыходзіць?

Абываталю — зручна, уладзе — выгадна.

У тэлеперадачы (ці не «Здароўе») — «міндаліны». У слоўніку па-беларуску — гэтаксама, калька. А ў нас было — «гручолы», з выбухным «г». Міжволі асацыявалася з тым, што грувасьціцца ў роце, замінае. Бывала, так распухнуць, што, здаецца, рады дыхнуць неўзабаве не дасі. Памятаю, як дзесьці ў 14-гадовым узросьце рвалі ў больніцы — лыжкаю. Лыжка тупая (востраю нельга — судзіны парэжаць), а яны, гручолыны тыя, упіраюцца, не жадаюць зрушвацца. Твар доктарцы скрывавіў, керхнуўшы, злуецца кабе та, ажно такі нешта ня так зрабіла, колькі гадзінаў з заціскачом у роце давялося па працэдурі ляжаць.

Праўдзівыя гручолы.

Маці вельмі назіральная была жанчына. Размаўлялі нежак аднаго разу.

— Мама, ці магла б ты апісаць словамі чалавека? — пытаюся.

— Канечне.

— Ну дык апішы N., — называю вяплаватага крыху, але пыхлівага дзядзьку. — Які ён?

— Які? — задумалася на хвіліну. — Такі... Нясклёпісты. Ты ж паглядзі: сам разумны-разумны, а галовачка — мале-е-енькая...

Другога называю, таксама вяплаватага і пыхлівага, але з вялікаю галавой.

— О, ку-уды там, у гэтага не галава — галаві-і-ізна!

БІБЛІЯТЭКА

Беларускія апавяданьні па-чэску

Трохі парадаксальна, але ў Чэхіі, якую яднаюць зь Беларусью незьлічоныя культурна-гістарычныя сувязі, у апошнія гадоў пятаццаць зусім не выходзілі кніжныя пераклады зь беларускай мовы. Летась, праўда, выдавецтва «Докко́лп» выпусьціла файны зборнік эсэ «Невядомая Беларусь», аднак да мастацкай літаратуры, пра якую я тут вяду гаворку, яго можна аднесьці хіба што з нацяжкай. Месяц таму гэтая заганная традыцыя была нарэшце перапынёная выданьнем у чэскім Брне «Анталёгіі беларускага апавяданьня».

Густоўна аформленая кніга на 300 старонак рыхтавалася болей за тры гады. Апавяданьні разьмешчаны храналёгічна, паводле сюжэтнай аднесенасьці да пэўнага часу, і ахопліваюць падзеі ад сталінскіх рэпрэсіяў («Жоўты пясочак» Бы-

кава), праз вайну («Леанарда» Адамчыка), гады застою і перабудовы (напр. «Кароль Нябожа» таго ж Адамчыка або «Шклатара» Асташонка) — і да нашых дзён (творы Вежнавец, Арлова). Аблямоўваюць падборку пазачасавыя прыпавесці — быкаўскія «Мурашкі» і мінкінаўская антыўтапічная «Карова». У анталёгіі дваццаць апавяданьняў сямнаццаці аўтараў, сярод якіх — акрамя ўжо названых — Ігар Сідарук, Андрэй Федарэнка, Марыя Вайцяшонак, Адам Глёбус, Вінцэсь Мудроў... Нарэшце, укладальнік падбаў і пра гістарычныя ўводзіны ў кантэкст сучаснай беларускай літаратуры.

Як прызнаўся ўкладальнік — беларускі багеміст Сяргей Смарычэнка — першыя водгукі чытачоў і крытыкі, як правіла, вельмі станоўчыя, адзіны закід — брак

нерэалістычных, экспэрымэнтальных твораў. Больш за тое, выхад анталёгіі даў штуршок пэўнай цікавасьці да сучаснай беларускай літаратуры ў Чэхіі. Напрыклад, адно з выдавецтваў зацікавілася ўспамінамі Быкава і мае намер выдаць іх у сябе, а арганізатары аднаго з найбуйнейшых у Чэхіі літаратурных фэстываляў запрасілі да ўдзелу ў ім шэраг беларускіх літаратараў.

Колькі словаў трэба сказаць пра перакладчыкаў. Імі былі... пераважна ня чэхі, а беларускія багемісты, бо перакладчыкаў зь беларускай у Чэхіі вобмаль. Натуральна, што тэксты пасьля вельмі сур'ёзна рэдагаваліся, каб гучаць сапраўды па-чэску. Ці ня гэта шлях для папулярызацыі нашай літаратуры і ў іншых краінах, дзе бракуе беларусістаў?

Мы нарадзілі тут!

Прэзэнтаваныя сайты nastaunik.info і dzietki.org. А таксама беларускамоўныя друкаваныя дапаможнікі забаўляльнага і краязнаўчага характару.

21 верасня былі прэзэнтаваныя інтэрнэт-сайты nastaunik.info і dzietki.org, а таксама друкаваныя беларускамоўныя дапаможнікі, адрасаваныя педагогам і бацькам. Да іх стварэньня спрычыніўся шэраг грамадзкіх арганізацыяў адукацыйнага кірунку, сярод якіх цэнтар «Супольнасьць», «Таварыства беларускай школы», «Таварыства беларускай мовы», «Новая касталія», «Зваротная сувязь», «Чазенія» ды інш.

Са словаў стваральнікаў сайту nastaunik.info, гэты праект для тых, хто хоча зрабіць беларускую школу сучаснай, прэстыжнай і канкурэнтна здольнай. Партал мае наступныя разьдзелы: мэтадычны дапаможнік, грамадзянская адукацыя, пэдагагічная адукацыя, нацыянальная адукацыя і выхаваньне, бацькі і дзеці, адукацыйныя ініцыятывы.

Сайт паўстаў на базе праграмы мэтадычнай і грамадзянскай адукацыі «Настаўнік. Школа. Грамадства», што дзейнічае ад 1999 г. і зьмяшчае матэрыялы ўдзельнікаў праграмы — беларускіх навукоўцаў і педагогаў. За 6 год існаваньня ўдзельнікамі праграмы сталі каля 2000 настаўнікаў. За час кароткага існаваньня сайту яго наведвала амаль тая ж колькасьць карыстальнікаў Інтэрнэту. Са словаў каардынатаркі сайту Алены Кулаевай, вялікую дапамогу аказалі валантэры, што рабілі пераклады тэкстаў з замежных моваў, стварылі прывабны і вельмі зручны дызайн сайту.

Сайт мае падпіску на расьсылку адукацыйных навінаў.

Лёзунг парталу dzietki.org — «Расьцем беларусамі!». Яго прэзэнтавала Крысьціна Вітушка. Паводле яе словаў, стварэньне сайту ня

ёсьць сыходам беларускамоўных бацькоў у віртуальную прастору. Наадварот, гэта спосаб камунікацыі між сабой, наладжваньня новых сувязяў і абмен карыснай інфармацыяй, новая магчымасьць пераадоленьня сацыяльнай ізаляванасьці цяжарнай, кормячай ці шматдзетнай маці. На сайце можна знайсці арыгінальныя і адаптаваныя артыкулы пра ўсе пытаньні ад цяжарнасьці да школы, гульні ды забаўкі, даведкавую інфармацыю пра ўстанова адукацыі, кансультацый адмыслоўцаў — мэдыкаў, праўнікаў, мовазнаўцаў ды інш. Ёсьць тут і форум, на якім адкрыта і па-беларуску абмяркоўваюцца як дзіцячыя, так і дарослыя тэмы (напрыклад, сэкс падчас цяжарнасьці). Адметнасьцю сайту ёсьць яго беларускасьць, сучаснасьць і рэальнасьць. «Гэта значыць, што мы не разважаем, ад няма чаго рабіць, проста мы мінулыя падзеі — а проста й нязмушана ствараем уласнае жыцьцё. Пачуваемся гаспадарамі на сваёй зямлі: мы нарадзілі тут! І калі гэты сьвет не такі дас-

каналы, як мы хочам — будзем зьмяняць яго», — тлумачыць саму ідэю стварэньня парталу dzietki.org. Партал, ня гледзячы на адсутнасьць рэкламы, досыць папулярны — штодзень яго наведвае 2500 чалавек.

На сайце ёсьць свая фотагалерэя, да стварэньня якой прыклалі руку менскія фотамайстры. Мадэратар сайту Аліна Стэфановіч паабяцала ў панядзелак сюрпрыз на сайце: прэзэнтацыю беларускамоўнай кампутарнай анімацыі.

Друкаваныя выданьні на прэзэнтацыі былі рэпрэзэнтаваныя дапаможнікам «Скарбонка гульні» ды сэрыяй мэтадычных дапаможнікаў на краязнаўчую тэматыку. «Скарбонка гульні» — гэта кніга, адрасаваная настаўнікам, сацыяльным і пазашкольным педагогам, трэнэрам, якія працуюць у галіне нефармальнай адукацыі, бацькам ды ўсім тым, хто любіць забава. Гэта другое дапоўненае выданьне, якое распаўсюджваецца бясплатна. Застаецца толькі шкадаваць, што выдадзена гэтая безумоўна карысная кніга самвыдатаўскім накладам. Сытуацыю выратуе хіба тое, што спампаваць электронны варыянт кнігі можна на сайце nastaunik.info.

Алесь Лозка, старшыня ГА «Таварыства беларускай школы», прэзэнтаваў мэтадычны дапаможнікі на краязнаўчую тэматыку зь цяжкавымаўляльнымі назвамі: «Заслаўезнаўства», «Лельчышчызнаўства» ды інш. Выдаўцы гэтых дапаможнікаў маюць на мэце спрыяць працэсам станаўленьня нацыянальнай адукацыі, дэмакратызацыі навучальнага працэсу, далучэньня нашай краіны да агульнаэўрапейскай адукацыйнай і культурнай прасторы.

Сямён Печанко

казка

ГАННА ЯНОЎСКАЯ

Загадкавае яйка

Адным ранкам Мышанятка вырашыла на весьці парадак на двары. Падмяло на ганку і стала абыходзіць наўкола сваёй хаткі. За хаткаю, пад дубам, ляжала вялікае белае яйка. «Вось бяда, — падумала Мышанятка, — можа, гэта ў нейкай птушкі з гнязда выпала?» Тут з дрэва спусьцілася Вавёрачка: «Здарова, Мышанятка! Што гэта ў цябе?» «Здарова, — адказала Мышанятка. — Вось, бачыш, хтосьці яечка згубіў». «Трэба ягоную маму знайсці, — сказала Вавёрачка. — Я пайду птушак на дубе распытаю, а ты захутай яго, каб птушанятка не замерзла. Толькі не нясі яйка нікуды, бо раптам мама яго сама знойдзе».

Вавёрачка паднялася на галінку да гнязда Сінічкі й запыталася ў яе: «Цётка Сінічка, ці ня вашае гэта яйка пад дрэвам ляжыць?» «Ды не, не маё, мае

ўсе на месцы». «А ў вас, цётка Варона?» — «Не, Вавёрачка, яно нейкае не такое, занадта ж круглае». І ніхто з знаёмых птушак — ані Сарока, ані Салоўка, ані нават Зязюля, у якой і гнязда свайго няма, не змаглі даць ёй рады.

Вавёрачка вельмі баялася Савы. Але ўсё ж набралася сьмеласьці й зазірнула ў дупло, у якім сьвяціліся жоўтыя вочы. «Пані Сава, — сказала Вавёрачка, — ці не выпадала ў вас яйка з гнязда?» «Ух-ха-ха-ха! — засьмяялася Сава. — Няма ў мяне яек, у мяне савяняты хутка лётаць пачнуць. Ці ты ня бачыш?» І Вавёрачка ўбачыла, што ў дупле сьвецяцца яшчэ чатыры жоўтыя вачаняткі.

Ужо была ноч, калі Вавёрачка спусьцілася з дрэва. Яна пачыла яйка, захутанае ва ўсе Мышаняткавыя коўдры, і Мышанятка, якое спала каля яго. Вавёрачка паднялася да сваёй

хаткі і ўзяла вялікую баваўняную хустку. Захутала ў яе соннага Мышанятку, каб не застудзілася, і пайшла спаць.

Раніцай Вавёрачка ледзь устала, як адразу пабегла пад дрэва да Мышаняткі. Яно сядзела й плакала. «Што здарылася?» — захвалывалася Вавёрачка. «Яйка... — усхліпнула Мышанятка. — Яно сапсавалася. Паглядзі на яго». І праўда, шкарлупка памялася й трэснула. Вавёрачка кранула яе лапкай — з шчыліны паляцела жоўтая пацяруха. Вавёрачка ледзьве не заплакала, але тут з-за дуба выйшла старэнькая Чарапахка. «Што вы, дзяўчаты, там дзівіцеся? — усміхнулася яна. — Гэта ня яйка ў вас, а грыб такі, порхаўка называецца. А з пацярухі той новыя грыбы вырастуць». І пайшла сабе...

З украінскай пераклаў Аляксей Бацюкоў.

ІМПРЭЗЫ

Харавыя старонкі XX стагодзьдзя

29 верасня (пятніца) у Малой залі імя Рыгора Шырмы БГФ адбудзецца канцэрт «Харавыя старонкі XX стагодзьдзя. Польская старонка. Сучасныя традыцыі харавой культуры Польшчы». Пачатак а 19-й. Квіткі: у дэканаце вакальна-харавага факультэту БДАМ.

Прыпынак Эўропа

Адкрыцьцё выставы «Прыпынак Эўропа» мае адбыцца 3 кастрычніка а 17-й у Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва (пр. Незалежнасьці, 47).

Выстава працуе ў Менску да 1 лістапада.

З 16 лістапада яна адкрыецца ў Мастоцкай галерэі Полацку і будзе працаваць там да 7 студзеня 2007. А з 11 студзеня да 18 лютага — у Абласным мастацкім музэі імя П.Масьленьнікава ў Магілёве.

У Гомелі гэтая выстава будзе працаваць з 22 лютага да 9 красавіка 2007-га ў Карціннай галерэі імя Г.Вашчанкі, а ў Горадні ў красавіку—траўні 2007 г. у гісторыка-археалягічным музэі.

Можна будзе ўбачыць фотаработы Міхаіла Баразны, работы літоўскага фотамастака Томаса Будрыса, мастака Аляксандра Вахра.

КІНО НА DVD

ЖОРСТКІЯ ЛЮДЗІ (Fierce People).

Драма, ЗША—Канада, 2005, рэж. Грыфін Дан.

У ролях: **Даян Лэйн, Доналд Сазэрлэнд.**

Пасьля разрыву з мужам фізіятэрапэўт Ліз сама выхоўвае падлетка-сына. Але сын увесь час думае пра бацьку, які ў гушчарах Амазоніі вывучае плямёны «жорсткіх людзей»...

Менск, Кісялёва 12, 643-21-08

ВАРТА ПАГЛЯДЗЕЦЬ

**Субота, 30 верасня
СТВ, 21.20**

«Піраты Карыбскага мора: праклён «Чорнай пэрліны».

ЗША, 2003, рэж. Гор Вэрбінскі.

Прыгоды.

Пірат Джэк Верабей разам з героем Ёілаам Тэрнэрам шукае карабель «Чорная пэрліна» са скрадзенай прыгажуняй Элізабэт...
Вясёлыя відэавішчныя прыгоды з шальным Джоні Дэпам у ролі Джэка Вераб'я, бадзёрымі трупамі — і бойкамі на шаблях.

Сучасная клясыка прыгодніцкага кіно.

БТ, 21.40

«Матадор».

ЗША—Нямеччына—Ірляндыя, 2005, рэж. Рычард Шэпард.

Трагікамічны «напарніцкі» фільм.

Нечаканая роля Пірса Бросна-на, які ўдала кпіць зь іміджу Джэймса Бонда. Недарэчнасьці, сьмех і сяброўства.

СТВ, 00.25

«Жыцьцё як цуд».

Югаславія—Францыя, 2004, рэж. Эмір Кустурыца.

Трагікамэдыя.

Кінацуд ад Эміра Кустурыцы.

Прыз Канскага кінафэсту і шчырая ўдзячнасьць глядачоў.

**Нядзеля, 1 кастрычніка
БТ, 06.30**

«Кентэrvільскі прывід».

Расея (СССР), 1962, рэж. Зінаіда Брумбэрг, Валянціна Брумбэрг.

Анімацыя паводле аднайменнага апавяданьня Оскара Уайлда.

Мілы мультфільм пра няшчасны

прывід з галасамі Клары Румянай і Рыны Зялёнай.

БТ, 19.10

«Бандыткі».

ЗША—Мэксыка—Францыя, 2006, рэж. Іяхім Ронінг, Эспэн Сандбэрг.

Камэдыйна-крымінальны «напарніцкі» вэстэрн.

Дачка банкіра і грубая сялянка аб'яднаныя агульным лёсам і помстай. На экране — самыя дзёрзкія налёгчыцы на Дзікім Захадзе. І самыя прыгожыя...

Каўбойскую пару склалі Пэнэлопа Круз і Сэльм Гаек.

Прадусэр і сцэнарыст «жаночага» вэстэрну Люк Бэсон.

Кампазытар Эрык Сэра («Залатое вока»).

СТВ, 20.45

«Вярнуць час назад».

Францыя, 2005, рэж. Андрэ Тэшыне.

Мэлядрама.

Антуан прыяжджае ў Танжэр, каб вярнуць каханьне, якога ён за 30 гадоў так і не забыўся. Але Сэсыл звыклася з шэрым жыцьцём. Ці атрымаецца вярнуць час назад?

На экране зоркі — Катрын Дэнэў і Жэраар Дэпард'ё.

БТ, 22.25

«Маленькая рыбка».

Аўстралія, 2005, рэж. Роўэн Ёудз.

Псыхалягічны трымценьнік.

Трэісі спрабуе пазбавіцца ад наркатычнай залежнасьці й выправіць правіны перад маці, але мінулае не адпускае. У разгубленасьці герайна складае дамову з крымінальным аўтарытэтам...

Фільм заслужыў шматлікія кінапрызы ў Аўстраліі.

Ролі выконваюць: Кейт Бланшэт, Сэм Ніл, Гога Ёвінг («Вачыць Вэндэта»).

Андрэй Расінскі

Дзякуй

Алене С. з Менскага раёну.
Дзянісу К. з Рэчыцы.
Вользе П. з Маладэчанскага раёну.
Анатолію М. з Новалукомлю.
Ёсіфу Д. са Сьвіслацкага раёну.
Веры Б. са Стоўпцаў.
Леаніду Я. з Пухавіцкага раёну.
Святлане Д. з Воршы.
Уладзімеру Ц., Аліне Т. з Салігорскага раёну.
Руслану К. з Наваполацку.
Аляксандру С., І.С., Ганьне Ф., Івану А., Сямёну К. з Горадні.
Аркадзію М., Алегу М., Мікалаю Р., Міхаілу Б. з Гомелю.
Ларысе Я. з Полацку.
Гелене Б. з Воранаўскага раёну.
Аляксандру Ш. з Жодзіна.
Алёне Х. з Наваполацку.

Вользе А. з Любанскага раёну.
Уладзімеру Д. з Мазыра.
Ніне П. з Ваўкавыску.
Э.М., Т.М., Яўгенію К., Канстанціну С., Галіне Л. з Віцебску.
Ірыне Ц. з Жыткавічаў.
А.Г. са Смалевіцкага раёну.
В.П. з Мядзелу.
Іне С. з Барысава.
Ф., Максіму Б. з Бабруйска.
Юр'ю П., С. з Магілёва.
Аляксандру А. з Пінску.
Мікалаю К. з Лунінца.
Валеру П. з Баранавічаў.
Сяргею П. з Лідскага раёну.
Антону Б., Галіне Ю. з Верхнядзвінскага раёну.
Яўгену К., Тадэвушу Ш. з Маладэчна.
Адзе Р. з Шаркаўшчынскага раёну.
Вользе Б., В.К., Вользе К., Сяргею М., Ігару С., Барысу А., Уладзімеру С., Уладзіславу Ж., Валянціне Д., Станіславе Г., Інзе В., У.М., А.С., Э.С., Тацяне К., І.Н., Л.К., Эдварду

К., Яўгену Ш., Андрэю Ф., Валер'ю І., Але Г., І.К., Р.К., А.Б., Віктару А., Яўгенію Г., Натальлі М., Ірыне З., Д.К., Мікалаю Ж., С.К., Віктару К., Эдуарду К., Святлане Б., Валянціну Ш., Тацяне Ц., Ніне Ш., Уладзімеру З., І.З., В.Ц., Ігару П., П.І., Аляксандру З., Галіне Б., Яўгену К., Фёдару П., Максіму К., З.К., Анатолю А., Сяргею Я., Д.Р., Івану К., Яўгену Л., Р.Б., С.Я., К.Г., Надзеі П., Вікторыі Р., Анастасіі Ж., Андрэю С., Варвары Б., Л., Яўгену І., А.Л., Я.Б., Надзеі М., Л.Ф., Ліліі Б. з Менску.

.....

Дыяна Леанідаўна зь Менску, паведаміце, калі ласка, нумар свайго кватэры.

М.В.Е. з вуліцы 17 верасня, удакладніце адрас.

С.В.А. з Радашкавічаў, дашліце дакладны адрас.

0402280179
ИЗВЕЩЕНИЕ

Фонд выдання газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521

МГД ААТ «Белінвестбанк», вул.Калектарная, 11, Мінск, код 764

Счет получателя	3015 212 000 012	Лицевой счет	
(фамилия, имя, отчество, адрес)			
Вид платежа		Дата	Сумма
Ахвяраваньне			
			Пени
			Всего

Кассир _____ Плательщик _____

КВИТАНЦИЯ

Фонд выдання газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521

МГД ААТ «Белінвестбанк», вул.Калектарная, 11, Мінск, код 764

Счет получателя	3015 212 000 012	Лицевой счет	
(фамилия, имя, отчество, адрес)			
Вид платежа		Дата	Сумма
Ахвяраваньне			
			Пени
			Всего

Кассир _____ Плательщик _____

Издатель № 01300000037 от 27.05.2004 ИТ «УСПУГА» Зав. 3404 ч.ч. № 000

.....

Каб штотыдзень атрымліваць газэту, дасылайце адрасы і прыватныя ахвяраваньні.

1) Просім усіх ахвотных чытаць газэту паведамляць у Рэдакцыю свае адрасы і тэлефоны. Гэта можна зрабіць праз:

тэлефоны: (017) 284-73-29, (029) 260-78-32 (МТС), (029) 618-54-84, e-mail: dastauka@tut.by, паштовы адрас: а/с 537, 220050 Менск.

2) Просім кожную сям'ю чытачоў пералічваць на рахунак газэты ахвяраваньне з разьліку 6000 рублёў на месяц. Гэтага хопіць на выхад і дастаўку газэты. У блянку банкаўскага паведамленьня ці паштовага пераказу дакладна і разборліва пазначайце адрас, у тым ліку паштовы індекс і код пад'езду. Тыя, хто перакажа 18000 рублёў за раз, забяспечаць выхад «НН» на 3 месяцы. Хто перакажа 36000 рублёў адразу, гарантуе публікацыю «НН» на паўтоду.

...Павал Якубовіч перадаваў
эсэвед маладым журналістам.

— Што, не выходзіць артыкул
пра моладзевыя беспарадкі ў
парыскіх прагарадах? Раю
паехаць ў Рудзенск начной
электрычкай.

...Улады даводзілі, што
заклапочаныя лёсам
зніклай Вікі Мароз,
мэтадамі, якімі
карыстаецца апазыцыя.

Амонавец: мы памятаем.

літаратурны сшытак «НН»

верасень 2006

Марыя К. Тры гісторыі пра сакавік	27
Паўночнае сонца праспекту. Апавяданьне Паўла Касыцюкевіча	28
Ніна Мацяш. Вершы Законнікаву і Гілевічу	31
«Мяне прывабліваюць другарадныя асобы». Гутарка зь Віктарам Жыбулем	32
Ігар Шчакарэвіч. Хто будзе задаваць тон у сьвеце	34
Познамкі імгненняў. Вершы Алеся Аркуша	35
У дарозе, пад кайфам. Верш Сяргея Прылуцкага	36
Рука «клясыка». Кароткая навэля Юр'я Юркаўца	37
Аляксандар Фядута піша пра Васіля Быкава	38
Праўдзівае сьмяхоцьце. Запісы Франца Сіўка	40

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМІ

М.Івянец, Менскай губ. і пав. У нашым Івянцы ёсьць пажарная дружна, ды такая, што аж сорамна людзям пра яе расказаць. Пад узгоркам, каля возера, стаіць хлвушок, а ў ім увесь пажарны струмант. Сьмех кожнага агорне, як паглядзіць на гэты струмант, ды яшчэ як на якую пацеху да гэтага часу былі выбраны члены праўленьня каманды, а камандаваць няма кім, нават на паперы ня лічыцца ні аднаго пажарнага ахвотніка... А ў мястэчку, як кажуць, ёсьць каля 500 гаспадароў, і кожны мае будынку, а крыў Бог пажар, вось тады і рабі, што хочаш: будучь усе таўчыся, адзін аднаго пасылаць ды ганяць без карысьці і толку, як Марка па пекле.

Петрукоў М.
«Наша Ніва». 1911. № 35.

А ты падпішыся!

Каб рэгулярна атрымліваць «Нашу Ніву», проста паведаміць ў Рэдакцыю свой адрас. Адначасова Рэдакцыя зьвяртаецца з просьбай ахвараваць на выданьне. Дэталі — старонка 46.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ВІТАНЬНІ

Аляксея Плятнёва зь Віцебску віншuem з днём народзінаў! Плену ў вучобе, асабліва ў вывучэньні роднай і ангельскай моваў, зда-роўя, упэўненасьці ў сабе. У цябе ўсё абавязкова атрымаецца! Не забывайся, адкуль твой род, расьці сапраўдным беларусам і надавай у гэтым прыклад сваім сябрам. Маці і бацька **Тату Дзьмітрыя** віншue з Днём народзінаў. Ягоная сям'я

Посьпехаў і ўдачы зычу паважанай зеленавокай пражанцы. Рады за цябе, Наталка. Чаму не чытаеш пошту? Сябра

Наталка, даруй мне, калі ласка, але ўсё нятак, як ты лічыш. З пашанай да Цябе, Сябар **Далёкаму й самаму блізкаму** чалавеку — цеплыня майго каханьня напярэдадні халодных восеньскіх дзён. Трымаймяся! Віктару ад Вольгі

Віншuem Валянціну Сіўковіч з Днём нарадзінаў. Будзьма разам. Выпускнікі і навучэнцы Ліцэю.

КНІГІ

Новыя альбомы Віктара Шалкевіча «Гардзенец прыяліўся ў Менску», «Чырвоным па белым», кніга «222 альбомы беларускага року...» і інш. Лістуйце на pesni2006@tut.by **Прапаную кнігі:** Ластоўскі «Расійска-крыўскі (беларускі) слоўнік. Байкоў, Некрашэвіч «Беларуска-Расейскі слоўнік» факс. 1926 г., Тарашкевіч «Граматыка...» факс. 1929. «Беларускі кнігазбор»: Ластоўскі, Каліноўскі, Баршчэўскі ды шмат іншага. Багаты выбар: гісторыя, этнаграфія, архітэктура, мовазнаўства. Т.: 753-70-05

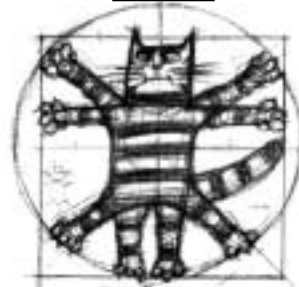
ПРАЦА

Беларускамоўная дзяўчына шукае працу. Валодаю ангельскай, украінскай і расейскай мовамі. Досьвед працы перакладніцай — 2 гады. Т.: 111-46-29, 286-09-66. Кацярына

ПАДАРОЖЖА

Запрашаем у падарожжа 6—9 кастрычніка: Льюў—Жоўква—Падгорны—Олеск. 14—15 кастрычніка: Вільня—Трокі—Меднікі. Т.: 292-54-58, 622-57-20, 509-12-16, 110-19-28

ЖАРТ

Кот да Вінчы.

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:
З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч,
У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі **Наста Бакшанская**
галоўны рэдактар **Андрэй Дынько**
фотарэдактар **Арцём Лява**
нам.галоўнага рэдактара **Андрэй Скурко**
мастацкі рэдактар **Сяргей Харэўскі**
выдавец і заснавальнік **Мясцовы фонд выданьня газеты «Наша Ніва»**

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:

220050, Менск, а/с 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,
8-029-707-73-29.

E-mail: nn@nn.by

On-line: www.nn.by

© НАША НИВА. Ссылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос фарматам А2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Ф.Скарыны, 79. Рэдакцыя ня мае адказнасці за змест разглядаемых абвестак. Кошт свабодны. Пасведчаньне аб рэгістрацыі прыяўдзічнага выданьня №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Юрыдычны адрас: 220030, г. Менск, вул. Калектарная, 20а-112. Р/р 3015212000012 у МГД ААТ «Белінвестбанк», Менск, код 764.

Наклад 2771. Газэта выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друк 23.00 27.09.2006.

Замова № 5407.

Рэдакцыйны адрас: Калектарная, 20а-112.